

VOORSTEL AAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS
&
RAADSINFORMATIEBRIEF

Van: <i>K. van Steensel</i> Tel nr: <i>8564</i>		Nummer: 17A.00910
Datum: <i>21 augustus 2017</i> Team: <i>Wijkonderhoud</i>		
Tekenstukken: <i>Ja</i> Bijlagen: <i>2</i>		
Afschrift aan: <i>Kuilenburg, M; Groot, M. de; Jongmans C.</i>		
N.a.v. (evt. briefnrs.):		
Onderwerp: Evaluatie Hondenbeleid gemeente Woerden 2016- juni 2017		
Advies: De raadsinformatiebrief en bijbehorende evaluatierapport ter informatie naar de raad te sturen.		
	Begrotingsconsequenties	Nee
B. en W. d.d.: 21/11/2017		
Besluit 21-11-2017: Akkoord		
Portefeuillehouder: wethouder Ten Hagen		

Extra overwegingen / kanttekeningen voor College

De raad zou in eerste instantie in april 2017 een evaluatie/terugblik inzake het hondenbeleid in algemene zin

ontvangen. Wethouder Ten Hagen meldt in de commissie van 9 februari 2017 dat de evaluatie in september besproken kan worden. Daarin wordt eveneens de stand van zaken met betrekking tot de individuele locaties genoemd.

Extra overwegingen / alternatieven / argumenten

-

Kanttekeningen: Standpunt consultants

-

Samenhang met eerdere besluitvorming

Tussentijdse evaluatie hondenbeleid (16R.00104)
Hondenbeleid 2015-2024 (14i.04138)
Raadsbesluit Hondenbeleid 2015-2024 (14R.00081)

Bijlagen

- Raadsinformatiebrief geregistreerd onder corsanummer: corsanummer 17R.00676
- Evaluatie Hondenbeleid gemeente Woerden 2016- juni 2017, corsanummer 17.022455

RAADSINFORMATIEBRIEF

17R.00676

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 21 november 2017

Portefeuillehouder(s) : wethouder Ten Hagen

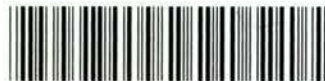
Portefeuille(s) : Openbare Ruimte

Contactpersoon : K. van Steensel

Tel.nr. : 8564

E-mailadres : steensel.k@woerden.nl

17R.00676

Onderwerp:

Evaluatie Hondenbeleid gemeente Woerden 2016 - juni 2017

Kennisnemen van:

De evaluatie hondenbeleid, zoals door het college toegezegd (T-267 van de Lange Termijn Agenda). Deze evaluatie bouwt voort op de Tussentijdse Evaluatie Hondenbeleid gemeente Woerden (16R.00104).

Inleiding:

Op 27 februari 2014 heeft de gemeenteraad het hondenbeleid 2015-2024 voor de Gemeente Woerden vastgesteld en op 1 januari 2015 ging dit beleid in. Na onverwachte onrust rond de implementatie van het beleid is in februari 2016 een tussentijdse evaluatie uitgebracht. Deze evaluatie bevatte een aantal aanbevelingen. De Evaluatie Hondenbeleid gemeente Woerden 2016 - juni 2017 bouwt voort op de tussentijdse evaluatie en geeft inzicht in de actuele ontwikkeling op de aanbevelingen, de stand van zaken in de implementatie en het effect van het beleid. Dit is geen eindevaluatie omdat de uitvoering van het hondenbeleid nog loopt.

Kernboodschap:

Het oorspronkelijke beleid is op een aantal punten te generiek ingestoken. Het komt bovendien niet op alle punten tegemoet aan bestaande behoeften. De beleidsdoelstellingen uit het hondenbeleid worden voor een groot deel gehaald. Mensen houden zich goed aan de opruim- en aanlijnplicht. Het beleid heeft hier en daar onbedoelde neveneffecten.

- Het beleid is op punten te generiek ingestoken, voldoet niet overal aan behoefte
- Beleid heeft hier en daar onbedoelde neveneffecten
- Aanpassing deel van beleid is wenselijk
- Algemene beleidsaanbevelingen (3). College is voornemens om deze over te nemen.
- Voor overige conclusies/aanbevelingen verwijzen we naar het rapport

Financiën:

N.v.t.

Vervolg:

Wij nemen de aanbevelingen uit het rapport over.

Bijlagen:

Evaluatie Hondenbeleid gemeente Woerden 2016 - juni 2017, corsanummer 17.022445

De secretaris

drs. M.H.J. van Kruisbergen MBA

De burgemeester

V.J.H. Molkenboer

Colofon

Evaluatie Hondenbeleid 2016-2017
Gemeente Woerden

Opdrachtgever:

Gemeente Woerden
De Bleek 10
3447 GV Woerden

Postbus 45
3440 AA Woerden

Opdrachtnemer:

Aetios
Dissel 51
3401 EA IJsselstein

Projectleider:

Drs. K.M. van Steensel

Status:

Definitief

Datum:

12 november 2017

Inhoudsopgave

Leeswijzer	4
Inleiding	5
Methodische verantwoording	6
Hondenbeleid in Nederland en Woerden	10
Aanleg voorzieningen voor het hondenbeleid	11
Naleving van het hondenbeleid: hondenbezitters aan het woord	16
Vermindering van ergernis en aantal klachten	22
Overlast door loslopende honden	26
Communicatie	28
Handhaving	36
Financiën	40
Beleidsontwikkeling	44
Media	46
Conclusies	48
Literatuurlijst	52
Bijlage 1: Stand van zaken aanleg uitrenvelden, februari 2016 – augustus 2017	55
Bijlage 2: kaarten met de locaties van alle aangelegde en geplande uitrenvelden in de Gemeente Woerden	58
Bijlage 3: Aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie, stand van zaken augustus 2017	63
Bijlage 4: Overzicht alle conclusies en aanbevelingen uit dit rapport	66

Leeswijzer

Dit rapport begint met een algemene inleiding, waarin de onderzoeksvragen voor dit onderzoek staan vermeld.

Daarna volgt een uitleg over de gebruikte methoden in dit onderzoek. Tevens wordt in het hoofdstuk *Methodische verantwoording* ingegaan op hoe de resultaten uit dit onderzoek moeten worden geduid, en in hoeverre de gebruikte methoden een betrouwbaar beeld van de werkelijkheid kan opleveren.

Om de onderzoeksresultaten in een wat bredere context te plaatsen, volgt dan een hoofdstuk over hondenbeleid in Nederland en in Woerden. De wijze waarop gemeenten in het algemeen en Woerden in het bijzonder omgaan met hondenbeleid, wordt daarin kort toegelicht.

De hiernavolgende hoofdstukken geven de in het onderzoek gevonden resultaten weer. Elk hoofdstuk begint met een inleiding, waarin wordt vermeld welke onderzoeksresultaten in dat hoofdstuk worden beschreven. Ieder hoofdstuk sluit af met conclusies en aanbevelingen.

Na de inhoudelijke hoofdstukken volgt het hoofdstuk *Conclusies*. Hierin worden de belangrijkste algemene conclusies uit het evaluatieonderzoek op een rij gezet. Daarbij wordt uitgegaan van de onderzoeksvragen die in de inleiding zijn toegelicht. Voor de conclusies en aanbevelingen per hoofdstuk verwijzen we naar de laatste paragraaf van elk afzonderlijk hoofdstuk. Daarnaast is in de bijlagen een overzicht van alle conclusies en aanbevelingen in het rapport opgenomen.

De bijlagen bevatten:

- een overzicht van de stand van zaken in de aanleg van hondenuitrenvelden, per wijk
- kaarten met de locaties van alle aangelegde en geplande uitrenvelden in de Gemeente Woerden
- een overzicht van alle aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie, met een korte beschrijving van wat daarmee in de periode 2016-2017 is gedaan
- een overzicht van alle conclusies en aanbevelingen in dit evaluatierapport

Inleiding

Deze evaluatie bouwt voort op de Tussentijdse evaluatie hondenbeleid Gemeente Woerden van februari 2016.¹ De nadruk in dat rapport lag vooral op de beleidsvorming en het implementatieproces. Omdat de implementatie van het nieuwe hondenbeleid op dat moment nog in volle gang was, kon nog niet goed worden ingegaan op de werking van het beleid en op een oordeel over het implementatieproces als geheel. In dit rapport kan dat (grotendeels) wel.

Het onderzoek dat aan dit rapport ten grondslag ligt, kende de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe is, in het algemeen, de implementatie van het hondenbeleid verlopen sinds de Tussentijdse evaluatie van februari 2016?
- Wat is er gedaan met de aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie?
- Worden de beleidsdoelstellingen van het Hondenbeleid 2015-2024 gehaald?
- Wat voor neveneffecten heeft het hondenbeleid?
- Wat valt er te zeggen over de afweging tussen investeringen in en resultaten van het hondenbeleid?

De evaluatie van de beleidsontwikkeling is uitgebreid aan de orde geweest in de *Tussentijdse evaluatie hondenbeleid*. In dit rapport gaan we daarop alleen in voor zover het in het onderzoek naar voren kwam. Wel evalueren we wat er met de lessen uit het verleden en de aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie is gebeurd.

---

¹ Levende Ruimte adviseurs, *Tussentijdse evaluatie hondenbeleid Gemeente Woerden*, Woerden, 24 februari 2016.

Methodische verantwoording

Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de aanpak van het onderzoek. We beschrijven het proces van dataverzameling, de gebruikte methoden en gaan in op de status van de resultaten.

Keuze van onderzoeksmethoden

In dit onderzoek zijn verschillende onderzoeksmethoden gebruikt. De keuze van methoden werd ingeperkt door de onderzoeksperiode (die half in de zomervakantie viel), het beschikbare budget en de beschikbare tijd. Doel was om binnen het maximumaantal beschikbare uren zoveel mogelijk informatie te vergaren.

Een enquête onder betrokkenen bij het hondenbeleid was om budgettaire – en tijdsredenen niet mogelijk. We waren daardoor aangewezen op deskresearch, observatie en het vergaren van informatie via interviews.

Deskresearch

We startten het onderzoek met deskresearch. Dit komt neer op het verzamelen en analyseren van informatie die al voorhanden is. Denk daarbij aan beleidsdocumenten, de Tussentijdse evaluatie hondenbeleid van februari 2016, Veiligheidsmonitoren, onderzoeken over leefbaarheid en hondenbeleid van andere gemeenten en landelijke onderzoeken. In de literatuurlijst zijn de gebruikte publicaties weergegeven.

Daarnaast was binnen de gemeente veel informatie voorhanden over het verloop van het implementatieproces, bijvoorbeeld correspondentie tussen omwonenden en gemeente, gespreksverslagen van gesprekken met omwonenden en meldingen van overlast. Deels is deze correspondentie beschikbaar gesteld door de projectleider hondenbeleid en verschillende betrokken ambtenaren, deels konden we dit uit het Corsa-systeem halen. Voor sommige deeldossiers (m.n. de Boekentuin) leverde dit al een schat aan informatie op.

Tot slot hebben we gegevens verzameld uit de bestanden van het KlantContactCentrum en Corsa. Hierin vinden we meldingen, klachten en correspondentie van inwoners, en informatie over de afhandeling van die meldingen. We hebben gekeken of in de periode voor en na de invoering van het hondenbeleid er veranderingen in de meldingen te zien zijn. We hebben gekeken naar aantallen meldingen per onderwerp, naar aantallen unieke melders en naar aantal meldingen per postcodegebied, allemaal over de periode van 1 januari 2014 t/m 30 juni 2017.

Interviews

De gesprekken waren semi-gestructureerd, wat betekent dat er een topiclijst werd opgesteld en dat in de loop van het gesprek (wat geen strak stramien hoefde te volgen) werd gecheckt of alle onderwerpen op de lijst aan bod zijn gekomen. Eventuele onvoorziene aanvullingen op de gespreksthema's waren - uiteraard - altijd welkom.

Deze semi-gestructureerde interviews vonden meestal *face to face* op locatie plaats. Enkele interviews werden gevoerd op het stadhuis, en zes interviews vonden plaats per telefoon. De keuze voor een locatie lag altijd bij de geïnterviewde.

We startten de ronde interviews met oriënterende gesprekken binnen de gemeentelijke organisatie. De projectleider Hondenbeleid en verschillende beleidsambtenaren hebben informatie verschaft over de achtergronden bij het hondenbeleid, de stand van zaken en het proces sinds februari 2016.

Daarna hebben we verkennende gesprekken gehouden met deskundigen en andere betrokkenen buiten de Gemeente Woerden. We hebben gesproken met organisaties die zich sterk maken voor goed hondenbeleid, met andere onderzoekers, met hondengedragdeskundigen en met ambtenaren van andere gemeenten.

Vervolgens konden we vaststellen waar we nog informatie misten, en op welke terreinen of binnen welke wijken we aanvullende informatie moesten verzamelen via interviews. De topiclijsten voor de 32 semi-gestructureerde interviews konden nu worden opgesteld en de interviews met betrokkenen binnen Woerden gevoerd. Deze gesprekken zijn gevoerd met hondenbezitters en niet-hondenbezitters, omwonenden van uitrenvelden, dorps- en wijkplatformvertegenwoordigers, handhavers en overige betrokkenen.

Er is gesproken met vertegenwoordigers uit alle wijken en rond alle uitrenvelden. Op sommige locaties moest meer informatie worden verzameld via interviews, op andere was meer informatie voortgekomen uit de deskresearch. Het aantal gesprekken per wijk of kern verschilde daardoor.

Sommige gesprekken leidden tot nieuwe gesprekken met andere betrokkenen. Na 32 semi-gestructureerde interviews kwam er geen nieuwe informatie meer boven tafel en besloten we de interviewronde af te sluiten.

Alle gegevens zijn geanonimiseerd verwerkt. Aan alle deelnemers aan het onderzoek is anonimiteit toegezegd. Dit helpt respondenten in een onderzoek vaak om wat meer vrijuit te spreken. In kwalitatief onderzoek is dit overigens een zeer gebruikelijke gang van zaken.

Observaties

Naast de deskresearch en interviews is er bij alle uitrenvelden geobserveerd. We keken naar het gebruik van de velden en gingen na of de veldjes hun doel dienen. Waar nodig voerden we korte gesprekjes met gebruikers en passanten. Bij velden waarover al veel bekend was en waar veel onrust omheen was, zijn de observaties kort gehouden en is, om verdere onrust te voorkomen, grotendeels afgezien van het aanspreken van gebruikers. Bij alle uitrenvelden is twee keer geobserveerd, op verschillende momenten van de dag.

Status resultaten

De keuze voor één of meer onderzoeksmethoden heeft altijd consequenties voor de status van de resultaten. Ook in dit onderzoek is dat het geval.

Omdat we nauwelijks kwantitatieve methoden (enquêtes en tellingen) hebben kunnen inzetten, zijn uitspraken over precieze aantallen niet mogelijk.

We hebben ook niet kunnen meten of zaken (bijv. hondenpoepoverlast, of de steun voor een bepaald standpunt) zijn toe- of afgenomen sinds de Tussentijdse evaluatie. Er zijn geen nulmetingen gedaan bij de start van het hondenbeleid, dus we kunnen alleen uitspraken over veranderingen doen op basis van de observaties van de geïnterviewden. De percentages die wel worden genoemd, komen uit eerdere onderzoeken (bijvoorbeeld de Veiligheidsmonitor) die we in de deskresearch hebben meegenomen.

Onderzoek doen gaat altijd via een steekproef; je spreek nooit álle mensen die bij het onderwerp betrokken zijn. Doel is om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de verschillende standpunten. De kans dat bepaalde opvattingen of feiten binnen een onderzoek niet worden opgepikt, bestaat altijd. In dit onderzoek hebben we geprobeerd die kans te beperken door zoveel mogelijk informatie en correspondentie te verzamelen, en de informatie die daarin mist, aan te vullen via interviews.

Dit onderzoek is (voor het grootste deel) een zogenoemd kwalitatief onderzoek. Dat wil zeggen: een groot deel van de gegevens werd verzameld door het bestuderen van bestaande documenten en het voeren van gesprekken. Voor een onderwerp als het hondenbeleid, met de reikwijdte Gemeente Woerden, is kwalitatief onderzoek heel geschikt. Het onderwerp is redelijk overzichtelijk en goed af te bakenen. Veel informatie was al voorhanden in rapporten, verslagen en gemeentelijke correspondentiebestanden. Op het internet en via social media was ook veel te vinden over standpunten, kwesties en discussies. Met interviews en observaties kon de missende informatie worden vergaard, en kon het beeld dat uit de documenten naar voren komt, worden gecheckt. Dankzij het goed afgebakende onderwerp kon via een beperkt aantal gesprekken (32) een goed overzicht van de materie worden verkregen.

De observaties geven een momentopname weer van de stand van zaken rond de uitrenvelden in juni/juli 2017. Dat beeld kan vertekenen, aangezien dit deels in de vakantieperiode viel. Resultaten uit de observaties worden daarom alleen vermeld als ze meerdere keren in het onderzoek voorkomen, of ook via andere bronnen vermeld worden.

De tellingen van KCC-meldingen en gegevens uit Corsa geven geen uitsluitsel over of overlast toe- of afneemt. Wel geven ze een indicatie daarvan. Verschuivingen in soorten meldingen of locaties waarover veel meldingen binnenkomen, geven een goed beeld van waar de overlast ervaren wordt. Bij de analyse van KCC-meldingen is het belangrijk te bedenken dat mensen hier de moeite hebben genomen om een melding te doen. Mensen die wel overlast ervaren maar dat niet melden, zien we in deze bestanden niet terug. Ook de KCC-bestanden geven dus maar een deel van het beeld, over een deel van de onderwerpen in dit onderzoek.

De gebruikte methoden hebben een belangrijke beperking: we kunnen geen (harde) uitspraken doen over percentages en cijfers. De weergave van zaken zoals die in dit rapport is terug te vinden, is altijd de weergave zoals die uit het totaal van alle verzamelde gegevens naar voren kwam. Overigens geldt dit in elk onderzoek. Wanneer we over een bepaald onderwerp onvoldoende informatie konden verzamelen, hebben we daarover geen uitspraken opgenomen in het rapport.

Ondanks deze beperkingen hebben wij er vertrouwen in dat het rapport een goede weergave is van de stand van zaken rond het Woerdense hondenbeleid op 1 augustus 2017. Gezien de relatief geringe omvang van de gemeente en de beperkte reikwijdte van het onderwerp, waren de gebruikte methoden voldoende om een goed beeld te schetsen van het proces rond en de stand van zaken in het hondenbeleid tot nu toe.

Hondenbeleid in Nederland en Woerden

Volgens een recent onderzoek heeft 77% van de Nederlandse gemeenten een hondenbeleid opgesteld.² Hondenbeleid is een *hot item*, want er zijn veel mensen bij betrokken en hondenbeleid kent veel aspecten. Hondenbeleid is veel breder dan alleen beleid rond hondenpoep, waar een jaar of 15 geleden de nadruk nog grotendeels op lag.

Een omvattend en effectief hondenbeleid opstellen blijkt allesbehalve niet eenvoudig. Uit het landelijke onderzoek bleek dat maar liefst 40% van de gemeenten twijfelt of de getroffen maatregelen effect hebben gehad.³ Goed evalueren of alle inspanningen rond het hondenbeleid het gewenste effect hebben, is dus erg belangrijk.

Op het punt van hondenbeleidsontwikkeling bevindt Woerden zich in de voorhoede van Nederland. Slechts 10% van de gemeenten betreft hondenbezitters bij het opstellen van het hondenbeleid, en 3% bij de evaluatie van het hondenbeleid.⁴ De Gemeente Woerden doet beide, om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de gewenste en ongewenste effecten van het ingezette beleid. Of, wellicht, op het uitblijven van effecten.

---

² Perception Consultancy, *Hondenbeleid in Nederland*, rapport naar aanleiding van een landelijk onderzoek naar gemeentelijk hondenbeleid, 2016.

³ Idem. Overigens geeft 32% aan dat het 'gevoelsmatig' schoner is geworden, en zegt 8% dat onderzoek heeft aangetoond dat het schoner is geworden.

⁴ Idem.

Aanleg voorzieningen voor het hondenbeleid

Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we na hoe de implementatie van voorzieningen (bakken, hondenuitrenvelden) is verlopen sinds de vorige evaluatie. We brengen in kaart wat de stand van zaken nu is, en wat er is gewijzigd ten opzichte van het oorspronkelijke beleidsplan. We gaan na hoe het proces van implementatie sinds de Tussentijdse evaluatie is verlopen, en beschrijven het gebruik van de aangelegde hondenuitrenvelden.

Stand van zaken bij de Tussentijdse evaluatie⁵

Bij het opstellen van de Tussentijdse evaluatie hondenbeleid (februari 2016) was de aanleg van de nieuwe hondenuitrenvelden grotendeels afgerond. 18 van de 24 velden waren aangelegd en in gebruik genomen. Op zes locaties was de realisatie om verschillende redenen nog niet gestart of nog niet afgerond.

In Harmelen waren twee van de vier voorziene veldjes nog niet gerealiseerd, en één veld (Groenendaal) was na protest van omwonenden weer verwijderd. Een laatste veld (Spruit en Bosch) kon nog niet worden gerealiseerd omdat de grond grotendeels geen eigendom van de Gemeente Woerden was.

In Kamerik waren twee velden gerealiseerd.

Het voorziene uitrenveld aan de Nieuwstraat in Zegveld werd niet gerealiseerd omdat de locatie niet geschikt bleek. Een vervangende locatie werd niet gezocht; in overleg met het Dorpsplatform Zegveld bleek dat één of twee uitrenvelden voldoende was. Omdat het dorpsplatform de voorkeur gaf aan het doorzetten van het eigen hondenbeleid (binnen de kern Zegveld) lag de aanleg van voorzieningen in het voorjaar van 2016 stil.

In de loop van 2015 was besloten om in het Brediuspark (Thijssepad) alsnog een hondenuitrenstrook te realiseren. De aanleg daarvan was grotendeels voltooid toen de evaluatie verscheen. Een uitrenveld aan het Mr. Joekespad werd rond de jaarwisseling 2015-2016 gerealiseerd en lijkt goed te worden gebruikt.

De meeste commotie was (en bleef) er rond het uitrenveld in de Boekentuin (Snel en Polanen). In 2014 was het beoogde uitrenveld afgeschermd met een hek, dat na protest werd verwijderd. De planning bleef dat er in de Boekentuin een uitrenveld zou komen, maar waar precies en hoe de omheining er zou uitzien, bleef onderwerp van (soms zeer verhitte) discussie.

Rond andere uitrenvelden kwamen sporadisch vragen en klachten binnen. Een enkele keer werd de Gemeente schriftelijk benaderd door omwonenden met klachten of aanvullende verzoeken.

---

⁵ *Tussentijdse evaluatie hondenbeleid Gemeente Woerden*, p. 24-25.

Gerealiseerde en gewijzigde voorzieningen sinds maart 2016

In 2016 is veel tijd en energie geïnvesteerd in overleg met stakeholders rond de Boekentuin. Consensus bleek niet haalbaar. Uiteindelijk heeft de wethouder de knoop doorgemaakt en de definitieve uitvoering en locatie van het uitrenveld in de Boekentuin vastgelegd. Daarnaast werd besloten om een uitrenstrook te realiseren op de Steinhagenseweg. De Boekentuin wordt deze zomer uitgevoerd en de Steinhagenseweg mogelijk in het najaar.

Bij het Weidepad was het een wens van omwonenden was dat het veld zou worden afgesloten met een toegangspoort. Deze poort is inmiddels gerealiseerd.

Het hondenstrand bij de Cattenbroekerplas is inmiddels gerealiseerd en wordt goed, op sommige tijdstippen intensief, gebruikt. Aan speelattributen voor honden – een wens van een aantal hondenbezitters – wordt nog gewerkt.

Over het uitrenveld Grechtplantsoen heeft een bewonersbijeenkomst plaatsgevonden. Op basis van die bijeenkomst is het hondenuitrenveld verplaatst naar de noordelijke helft van het plantsoen – gescheiden van het speelveld.

Omwonenden (Hobbemastraat) van het uitrenveld op de Leidsestraatweg hadden in een brief aan de wethouder aangegeven, overlast te ervaren van het hondenuitrenveld. De commotie die na een onhandig geplaatst hek ontstond, heeft in 2016 nog lange tijd aangehouden. Het hek is verplaatst, maar bij sommige omwonenden bleef de weerstand tegen het hondenuitrenveld bestaan. Inmiddels is het hele veld verplaatst naar een andere locatie, bij de aansluiting Hobbemastraat – Leidsestraatweg.

In Harmelen heeft de aanleg van voorzieningen een tijdje stilgelegen. Men heeft daar pas op de plaats gemaakt na het tumult dat ontstond bij de introductie van het beleid en uitvoeringsplan. In november 2016 heeft een bewonersavond plaatsgevonden waarbij in overleg met de aanwezige Harmelaren en het dorpsplatform de voorkeurslocaties voor de veldjes werden bepaald. Een eerste veldje – De Fuut – wordt deze zomer (2017) gerealiseerd. Een andere locatie, in het Koningspark, wordt meegenomen in een groot onderhoudsplan voor het park. Omwonenden worden geïnformeerd en betrokken. In overleg met het dorpsplatform zijn de locaties Koningsbrugge en Hollandse Kade / Groenendaal even gearriveerd, de eerste vanwege de grote landschappelijke impact en de kosten en de tweede vanwege de impact op de natuur. De locatie Spruit en Bosch is in onderzoek.

In Zegveld is het sterkst afgeweken van het voorziene hondenbeleid van de Gemeente Woerden. De kern Zegveld had een eigen hondenbeleid. De algemene indruk in Zegveld was dat dat beleid goed functioneerde en geen aanpassing behoefde.

Voor de Zegveldse situatie was het Woerdense hondenbeleid te generiek. Vanuit het dorp is de afstand naar het buitengebied klein, dus uitlaten en de hond los laten lopen is op korte afstand mogelijk. De aansluiting binnen de bebouwde kom werd daarom ook snel geaccepteerd en wordt goed nageleefd. Dat gold echter niet voor de geplande uitrenvelden. De wijken in Zegveld zijn vrij compact, en groen is schaars. Dat er stukken van de openbare groene ruimte werden omheind en voor één functie werden toegewezen, viel slecht binnen het dorp.

Uiteindelijk is na overleg met bewoners en het dorpsplatform Zegveld besloten om niet drie, maar één uitrenveld te realiseren. Daarmee wordt ruimschoots voldaan aan de behoefte tot uitrennen binnen de bebouwde kom.⁶

Sinds februari 2017 is dit veldje volledig aangelegd en in het opruimschema opgenomen. Het veld lijkt vooralsnog relatief weinig gebruikt te worden. Het dorpsplatform Zegveld heeft aangegeven de werking van het hondenbeleid binnen de eigen kern, separaat te willen evalueren.

In Kamerik liggen twee hondenuitrenvelden, in Park Mijzijde en aan de Beukenlaan. Beide velden waren in 2016 niet of maar gedeeltelijk afgesloten. In overleg met het dorpsplatform is het veld in Park Mijzijde inmiddels afgesloten met een hek. Ook het veld aan de Beukenlaan wordt deze zomer volledig afgesloten – op basis van een ontwerp dat is vastgesteld na raadpleging van hondenbezitters en omwonenden.

---

⁶ Brief Hondenbeleid Zegveld, projectleider Hondenbeleid, Corsa nummer 16.006986

Plaatsing afvalbakken

Begin 2016 waren hondenpoepbakken vrijwel alleen te vinden bij de op dat moment gerealiseerde uitrenvelden. Wel waren er door de hondenklankbordgroep al aanbevelingen gedaan over locaties waar verder nog bakken geplaatst konden worden. Goede, logische locaties voor hondenpoepbakken zijn belangrijk voor de werking van het beleid. Ze stimuleren het naleven van de opruimplicht, blijkt uit dit onderzoek.

In het oorspronkelijke beleidsplan waren speciale hondenpoepbakken gepland, die in aparte rondes geleegd zouden worden. De praktijk haalde dat plan deels in; al snel bleek dat de meeste hondenbezitters een vol poepzakje in de eerste afvalbak deponeren die ze tegen komen. In overleg tussen het Team Afval & Reiniging en de projectleider is toen besloten het onderscheid hondenpoepbak – gewone afvalbak los te laten. Alleen de bakken bij de hondenuitrenvelden worden nog apart geleegd, de andere bakken worden meegenomen in de gewone leegronde.

In het najaar van 2016 heeft de projectleider een aangepast totaalplan voor de (her)plaatsing van afvalbakken gemaakt en dit voorgelegd aan de Expertgroep Mens en Hond⁷. Daartoe is het hele afvalbakkenbestand van Woerden onder de loep genomen. De plaatsing is volgens plan verlopen. Alle bakken zijn geplaatst. Uit reacties van gebruikers blijkt dat de (voor veel bakken) nieuwe plekken goed gekozen zijn. Sporadisch komt er nog een verzoek tot verplaatsing of een extra bak binnen.

Alle nieuwe bakken worden inmiddels meegenomen in de leegronde. Op sommige locaties kwam het volgens een aantal hondenbezitters af en toe voor dat de bakken meerdere dagen vol zitten. Het nieuwe opruimschema, dat inmiddels door Ferm Werk wordt uitgevoerd, lijkt dit te hebben verholpen.

Vertragingen in uitvoering door gebrek aan budget en faillissement aannemer

“Voor een vlotte uitvoering van het beleid was het handiger geweest als ervoor gekozen was om voor het hondenbeleid een apart budget te reserveren” – aldus de Tussentijdse evaluatie.⁸ Het gebrek aan een eigen budget leidde tot vertragingen in de uitvoering. Als er iets wijzigde in de plannen, moest er eerst budget worden gezocht bij andere afdelingen of posten.

In de loop van 2016 werd dit (deels) opgelost: er kwam een budget voor de verdere aanleg van voorzieningen en voor het beheer. Een deel van het uitvoeringsbudget is overgeheveld naar 2017. Van ‘hondenbeleid’ in zijn totaliteit een aparte budgetpost maken is echter praktisch onwerkbaar. Veel aspecten van beheer, onderhoud en handhaving komen ten goede aan zowel het hondenbeleid als andere beleidsterreinen.

Daarnaast ging in het najaar van 2016 de aannemer waarmee de Gemeente werkte, failliet. Dat heeft zeker enkele maanden vertraging in de uitvoering opgeleverd. Deze tegenslag had op geen enkele manier kunnen worden voorkomen.

Dat de uitvoering (en de planvorming) op sommige locaties een tijd stil lag, droeg bij aan de ontstane onrust. Een helder implementatiebudget vanaf de start (in 2015) had misschien ook wat negatieve publiciteit rond dit onderwerp kunnen voorkomen. Een kop als “Waarom een afvalbak voor honden ongeveer 1000 euro kost”⁹ had dan waarschijnlijk niet de krant gehaald.

⁷ Voor meer informatie over de Expertgroep Mens en Hond, zie het hoofdstuk Communicatie.

⁸ *Tussentijdse evaluatie hondenbeleid Gemeente Woerden*, p. 16.

⁹ WoerdenDichtbij, ‘Waarom een afvalbak voor honden 1000 euro kost’, in: Dichtbij.nl, 14 juni 2016.

<http://www.dichtbij.nl/woerden/regionaal-nieuws/artikel/4256496/waarom-een-afvalbak-voor-honden-ongeveer-1000-euro-kost.aspx>

Ongeschikte locaties

Een aantal uitrenvelden bleek in het oorspronkelijke hondenbeleidsplan gepland op locaties die daarvoor eigenlijk ongeschikt waren. In een paar gevallen bleek dit pas nadat het veld al was aangelegd, en moest het daarna dus geruimd en elders weer aangelegd worden. Zonde van de tijd, het geld en de energie die in protesteren en sussen moesten worden gestoken, geven verschillende platformvertegenwoordigers aan. Volgens de Tussentijdse evaluatie had dit kunnen worden voorkomen door met meer stakeholders te overleggen over eventuele locaties, meer locatiestudie te doen en stakeholders te betrekken in het beleidsvormingsproces.

Volgens verschillende platformvertegenwoordigers is er nog te weinig gedaan met die aanbevelingen. Enkele platformvertegenwoordigers gaven aan dat er locaties voor hondenuitrenvelden geschrapt zijn wegens ongeschiktheid, maar dat de vervangende locatie ook niet geschikt is. Verschillende platformvertegenwoordigers hebben aangegeven dat zij nog altijd merken dat kennis over specifieke locaties en hun gebruik soms ontbreekt op 'het stadhuis'. Als er voorafgaand aan uitvoering meer overleg met de plaatselijke vertegenwoordigers zou zijn, dan zou dat een aantal nutteloze ingrepen hebben kunnen voorkomen.

Een veel gehoord signaal in dit onderzoek is ook dat er bij de aanleg van voorzieningen soms niet goed lijkt te worden nagedacht over de functie van een voorziening. Zo werd er een veld aan drie kanten omheind, terwijl de vierde kant werd opengelaten. Bij een ander uitrenveld werd een omheining gepland waar sommige honden met gemak onderdoor konden – en vervolgens bij omwonenden door de achtertuin liepen, volgens twee geïnterviewden.

Te veel overleg kan soms ook tot ongewenste situaties leiden, bleek uit de interviews. Verschillende platformvertegenwoordigers hebben aangegeven dat het goed is dat protesten worden gehoord, maar dat er in de loop van 2016 te veel aandacht en tijd is gegaan naar enkele protesterende omwonenden die 'zich nooit zullen neerleggen bij een hondenuitrenveld in hun buurt'. Hoewel de inzet van de projectleider hondenbeleid wordt gewaardeerd, geven deze platforms aan dat niet iedereen tevreden kan worden gesteld. Sommige mensen zullen blijven protesteren, en je kunt de uitvoering van een besluit niet blijven uitstellen in de hoop dat ze het er ooit mee eens worden.

Het duidelijkste voorbeeld dat hiervan in de interviews werd gegeven is een in 2016 deels omheind hondenuitrenveld in Kamerik. Voltooiing van de omheining wordt tegengehouden door, volgens de platformvertegenwoordigers, een enkele omwonende. Over andere opties werd men het niet eens. De consensus onder andere betrokkenen is dat daarin al een tijd geleden een knoop had moeten worden doorgemaakt. Het is daar niet mogelijk zijn om iedereen tevreden te stellen, maar er moet wel binnenkort een beslissing vallen.

De situatie rond de Boekentuin is daarmee deels vergelijkbaar, al was het protest daar (veel) breder. Er is lange tijd geprobeerd tot consensus te komen. Nu blijkt dat dat onmogelijk is, is de knoop door wethouder Ten Hagen doorgemaakt.

Gebruik van de hondenuitrenvelden

Worden de aangelegde hondenuitrenvelden goed gebruikt? Die vraag is in het kader van dit onderzoek lastig te beantwoorden, omdat we niet de mogelijkheid hadden om gestructureerde tellingen te doen.¹⁰ In plaats daarvan hebben we bij ieder uitrenveld 2 keer een uur geobserveerd, en alle geïnterviewde betrokkenen gevraagd wat hun indruk is over het gebruik van de velden. De resultaten daarvan geven we hieronder weer, maar moeten dus voorzichtig worden geïnterpreteerd.

De indruk van niet-hondenbezitters (omwonenden, passanten bij de veldjes) is dat de veldjes goed worden gebruikt. De indruk van hondenbezitters zelf is echter dat ze (een uitzondering daargelaten) juist niet zo goed worden gebruikt. Hondenbezitters zelf geven aan om, als de tijd dat toelaat, liever in het buitengebied te gaan wandelen met de hond. De veldjes zelf gebruiken ze alleen voor een korte uitlaatronde, en zelfs dan mijden ze de veldjes soms, om verschillende redenen. In het volgende hoofdstuk gaan we hier dieper op in.

---

¹⁰ Zie het hoofdstuk *Methodische verantwoording*.

Opvallend stil (tijdens de observatierondes) waren de uitrenvelden in Zegveld en Park Molenvliet.¹¹ Dit wordt ook bevestigd door omwonenden. In Zegveld komt dit waarschijnlijk door de nabijheid van het buitengebied. Bij Molenvliet is de reden onduidelijk.

Verschillende gebruikers van de uitrenvelden en enkele beleidsambtenaren hebben suggesties gedaan om het gebruik van de veldjes te stimuleren. Zo kunnen de veldjes aantrekkelijker worden gemaakt door er meer speelmogelijkheden voor honden aan te bieden en bankjes te plaatsen. Ook werd door een aantal geïnterviewden gesuggereerd om de opruimplicht op de omheinde veldjes te laten vallen. Voor sommige gebruikers zou dat betekenen dat ze er vaker gebruik van zouden maken. Voorwaarde is dan wel dat de veldjes regelmatig worden schoongemaakt. Overigens worden de uitrenvelden nu ook (wekelijks) schoongemaakt door Ferm Werk. Bij sommige hondenbezitters roept dat verwarring op: betekent dat nou dat daar opruimplicht geldt of niet? Voor de meerderheid van de respondenten in dit onderzoek geldt echter dat ze weten dat ook op de veldjes de opruimplicht geldt.

Een vaak genoemd bezwaar tegen de manier waarop de veldjes zijn aangelegd, is dat ze bij nat weer snel in een gladde modderpoel veranderen. Voor mensen (en honden) die moeilijker ter been zijn, zijn ze dan eigenlijk niet meer begaanbaar. Een aantrekkelijke plek om de hond los te laten lopen is het dan voor (bijna) niemand. Veel hondenbezitters in het onderzoek gaven aan, de veldjes bij nat weer te mijden. Betere drainage is in de meeste gevallen technisch onmogelijk, omdat het grondwater- en slootpeil daarvoor te hoog staat; eventuele buizen zouden dan niet kunnen afwateren. Een harde(re) ondergrond zou in theorie kunnen helpen, maar dit is erg kostbaar. De projectleider geeft als -zeer voorzichtige- eerste schatting aan dat dit enkele tonnen zou gaan kosten. Begreppeling en de aanleg van wandelpaden met (bijvoorbeeld) houtsnippers kan een tijdelijke oplossing bieden voor de natte velden. Voordeel is dat dit goedkoper is dan verharden. Nadelen zijn dat de grond daardoor sneller inklinkt en dat dit dus periodiek herhaald moet worden. De toegang tot de veldjes wordt inmiddels wel, waar nodig, verhard.

Conclusies en aanbevelingen

De implementatie van voorzieningen rond het nieuwe Hondenbeleid nadert zijn einde, maar is nog niet helemaal afgerond. Enkele hondenuitrenvelden moeten nog worden aangelegd. De plannen daarvoor zijn inmiddels wel voorhanden.

De commotie rond de aanleg van de uitrenvelden is bij de meeste velden gaan liggen. Afwachten is nog hoe het recente besluit rond de Boekentuin zal uitwerken. Alle overige (geplande) uitrenvelden lijken inmiddels geaccepteerd te zijn en redelijk tot goed gebruikt te worden. Als men het gebruik van de uitrenvelden verder wil stimuleren, dan kunnen verdere ingrepen overwogen worden.

Alle afvalbakken zijn geplaatst en de gekozen locaties zijn goed; ze voldoen aan de behoefte. Alle afvalbakken zijn ook opgenomen in de schoonmaakrondes. Hier en daar lijkt een aanpassing daarin nog wenselijk.

Het proces van implementatie is sinds de Tussentijdse evaluatie redelijk verlopen. De komst van de projectleider Hondenbeleid heeft bijgedragen aan het beheersen van de ontstane commotie en het voorkomen van verdere fouten in planning en uitvoering. De vertraging die het faillissement van de aannemer opleverde, had niet kunnen worden voorkomen.

Kanttekeningen zijn er echter ook. De aanbevelingen die in de Tussentijdse Evaluatie zijn gedaan, zijn niet allemaal opgevolgd. Vooral de aanbeveling om goede locatiestudie te doen en tijdig de input van omwonenden en betrokkenen te vragen, is niet in alle gevallen opgevolgd. Vooral rond de velden in Kamerik en Harmelen is dit aan de orde geweest, aldus de platformvertegenwoordigers.

---

¹¹ Uiteraard zijn de observatierondes ook momentopnames. De resultaten daarvan zijn dan ook alleen opgenomen als ze ook vanuit andere bronnen worden bevestigd.

Naleving van het hondenbeleid: hondenbezitters aan het woord

Inleiding

Hoe ervaren hondenbezitters het huidige hondenbeleid en de voorzieningen die daarvoor zijn getroffen? Wat vinden ze van de regels en hoe werken die in de praktijk uit? Houden ze zich eraan? Waarom wel, of waarom niet? En wat zijn voor hen (en hun honden) de gevolgen van het hondenbeleid? Op die vragen gaan we in dit hoofdstuk in.

We hebben in dit onderzoek gesproken met een breed scala aan hondenbezitters en met twee mensen die zich professioneel met hondengedrag bezighouden. Een deel van de hondenbezitters was sterk betrokken bij het hondenbeleid, omdat ze deel uitmaakten van een van de organisaties die bij de implementatie van het hondenbeleid betrokken waren (wijkplatforms, Expertgroep Mens en Hond). Daarnaast zijn tijdens de observatierondes bij de uitrenvelden enkele tientallen korte gesprekken gevoerd met mensen die ter plekke hun hond uitlieten.

Door de aard van het onderzoek kunnen we geen exacte uitspraken doen over het percentage hondenbezitters dat het nieuwe beleid naleeft, of over het aantal mensen dat het ermee eens of oneens is. Wat in dit hoofdstuk beschreven staat, is een zo representatief mogelijke weergave van de opvattingen binnen de groep hondenbezitters die we in het onderzoek hebben gesproken. Waar het beeld uit de interviews afwijkt van beschikbare cijfers of van andere gegevens uit dit onderzoek, wordt dat expliciet vermeld.

Algemeen oordeel over het hondenbeleid: op onderdelen te generiek, beperkend en eenzijdig

Het beleid wordt door de meerderheid van de hondenbezitters nageleefd, binnen wat men 'redelijke grenzen' noemt. Dat betekent echter niet dat men het beleid ook begrijpt of de noodzaak ertoe ziet.

Veel hondenbezitters twijfelen aan de noodzaak voor een zó generiek en omvattend hondenbeleid. De opruiplicht en (ten dele) aanlijnplicht wordt wel begrepen. Maar dat het beleid zó omvattend zou zijn, hadden veel hondenbezitters niet verwacht. Velen ervaren het beleid als een beleid dat er vooral op gericht is ervoor te zorgen, dat de hond zoveel mogelijk uit het straatbeeld verdwijnt. Zoals één van de geïnterviewden het omschreef: "Een hond hebben is het nieuwe roken. Als je per se moet, ga je gang, maar niemand mag er iets van merken".

De meeste hondenbezitters ervaren het hondenbeleid als beperkend. Er mag (veel) minder dan voorheen, is de indruk. In formele zin is dat niet zo. Veel regels binnen het beleid waren al in een APV vastgelegd. Hier werd echter voor 2015 niet op nauwelijks op gehandhaafd, waardoor de indruk ontstond dat er meer mocht dan strikt genomen was toegestaan. Toen het beleid werd aangekondigd en breed gecommuniceerd, ontstond dan ook de indruk dat de bewegingsvrijheid van honden en hondenbezitters letterlijk werd ingeperkt. Formeel terecht of niet, die indruk is in de praktijk ontstaan en door de communicatie rond de introductie van het hondenbeleid verder versterkt. Dat gevoel heeft ongetwijfeld ook bijgedragen aan de mate waarin de commotie rond het hondenbeleid kon voortduren.

Een extra pijnpunt in dit verband is de hondenbelasting. De meerderheid van de hondenbezitters die we hebben gesproken, is bereid hondenbelasting te betalen en zich aan het hondenbeleid te houden. Alleen vindt men dan wel dat er goede voorzieningen moeten zijn, die hondenbezitters binnen redelijke grenzen in staat stellen om zich aan de regels te houden. En juist op die voorzieningen hebben hondenbezitters veel aan te merken, zoals we verder zullen zien.

Veel hondenbezitters vinden ook dat in het hondenbeleid zaken over het hoofd worden gezien die – vinden zij - veel meer van belang zijn dan de zaken die wèl geregeld worden. Met name een beleid ten aanzien van gevaarlijke honden(rassen) wordt door veel hondenbezitters gemist.

Onder hondenbezitters is de zorg over hoogrisicohonden groot. De aanwezigheid van gevaarlijke honden(rassen) heeft in het dagelijks leven van hondenbezitters vaak meer gevolgen dan voor niet-hondenbezitters. Agressieve honden komen in het nieuws vanwege bijtincidenten bij mensen, maar veel vaker komt het voor dat ze andere honden bijten en naar andere honden uitvallen.

Juist hondenbezitters ervaren dus vaak overlast van hoogrisicohonden, en zijn in meerderheid voor een goede regulering op dit gebied. Dat dit aspect ontbreekt in het hondenbeleid, wordt door veel hondenbezitters opgevat als een bewijs dat het hondenbeleid niet goed, of eenzijdig, doordacht is. Dat dit beeld niet klopt (beleid rond hoogrisicohonden wordt binnenkort landelijk geregeld), doet aan die indruk in veel gevallen niet af.

Een meerderheid van de hondenbezitters ziet in het beleid ook geen visie op dierenwelzijn terug. Delen van het hondenbeleid komen het dierenwelzijn niet ten goede, is hun stelling.

In de nu volgende paragrafen gaan we per onderdeel van het hondenbeleid in op de visie van hondenbezitters en hondengedragdeskundigen daarop.

Hondenbeleid en hondenbelasting

Binnen de Gemeente Woerden is de hondenbelasting geen doelbelasting. De opbrengsten uit de hondenbelasting gaan naar de algemene middelen. Een link tussen hondenbelasting en hondenbeleid is er, in formele zin, wel. In het beleidsstuk *Hondenbeleid 2015 – 2024*¹² staat “het inzichtelijk maken van de kosten die verband houden met de hondenbelasting” vermeld als doel van het Hondenbeleid.

Dat er in de beleving van inwoners (overigens zowel hondenbezitters als niet-hondenbezitters) een koppeling wordt gelegd tussen hondenbeleid en hondenbelasting, is dus te verwachten. Alleen uitleggen dat de hondenbelasting geen doelbelasting is, zal de acceptatie van het hondenbeleid niet bevorderen. En, zo gaven verschillende hondenbezitters aan, de motivatie om de belasting te betalen ook niet. Aan te raden is om duidelijk te communiceren wat er wordt uitgegeven aan voorzieningen rond het hondenbeleid.

Overigens is het de vraag hoeveel hondenbelastingplichtigen eigenlijk betalen. Volgens het rapport *Feiten & Cijfers Gezelschapsdierensector 2015*¹³ heeft 18% van de huishoudens in Nederland één of meer honden. Volgens *Hondenbeleid 2015 -2024* waren er in 2015 in Woerden 2450 honden geregistreerd, wat neerkomt op maximaal 12% van de huishoudens¹⁴. Dat het hondenbezit in Woerden zó ver onder het landelijk gemiddelde ligt, is onwaarschijnlijk. Aannemelijk is dat het aantal geregistreerde honden in Woerden sterk afwijkt van het werkelijke aantal honden in de gemeente, en dat de hondenbelasting op forse schaal wordt ontdoken.¹⁵ Vertaald in aantallen betekent deze berekening dat er voor 2450 honden in Woerden hondenbelasting wordt betaald, en voor ten minste 1250 honden niet.

---

¹² Gemeente Woerden, *Hondenbeleid 2015-2024*, november 2013.

¹³ HAS Hogeschool, HAS Kennistransfer & Bedrijfsopleidingen, Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht, *Feiten & Cijfers Gezelschapsdierensector 2015*, augustus 2015.

¹⁴ Uitgaande van één hond per huishouden. In werkelijkheid zal het percentage huishoudens met één of meer geregistreerde honden nog lager liggen. Woerden telde in 2015 20.750 huishoudens, waarvan 30% eenpersoons, 39% met kinderen, en 31% zonder kinderen. Zie Stadindex.nl/Woerden.

¹⁵ De hondenbelasting in Woerden bedraagt € 68,28 voor een eerste hond, € 83,64 voor elke volgende hond.

Opruimplicht

De opruimplicht is de minst omstreden regel binnen het hondenbeleid. De overgrote meerderheid van de ondervraagde hondenbezitters ziet het als normaal om de poep van de eigen hond op te ruimen, en vindt uitwerpselen op straat, in perkjes of op speelplaatsen asociaal. Dat vond men (ook in meerderheid) overigens al ver voor het beleid van kracht werd. Dat de opruimplicht in het beleid werd opgenomen, zien de meesten als een vertaling van een maatschappelijke norm die al bestond. Met de komst van het beleid is geen nieuwe norm ontstaan. Wel de mogelijkheid tot handhaving.

Dat betekent overigens niet dat de opruimplicht algemeen en letterlijk wordt nageleefd. Er is een kleine groep hondenbezitters die de opruimplicht aan de laars lapt. Dat deed deze groep ook al met de maatschappelijke norm die al bestond voor het hondenbeleid werd ingesteld. Om deze groep aan het opruimen te krijgen, helpt bestaan van het beleid niet. Een hoge pakkans en boetes wel, maar in de meeste gevallen slechts tijdelijk.

De voorzieningen die zijn getroffen om het opruimen te faciliteren, hebben de naleving van de opruimplicht verder versterkt. Voldoende afvalbakken op logische plaatsen, laag gras op de uitrenvelden en stroken: het draagt bij aan de naleving van dit deel van het hondenbeleid. De aanlijnplicht maakt het bovendien gemakkelijker om op te ruimen. Wie zijn hond aan de lijn heeft, ziet waar die zijn behoefte doet en kan dat meteen opruimen.

Op de hondenuitrenvelden is dat echter wel een probleem. Alle hondenbezitters die wij spraken, zeggen daar 'in principe' ook op te ruimen. Maar lang niet altijd is dat ook praktisch haalbaar. "Als je de hond in het donker laat uitrennen en je ziet niet precies waar die zijn behoefte doet, ga je dan met de zaklamp op je telefoon op zoek naar die ene drol van jouw hondje?"¹⁶ Nee, geven veel hondenbezitters aan, dat is vaak gewoon niet te doen. En al helemaal niet als het gras vrij hoog staat. Het gevolg is dat juist op de uitrenvelden zich hier en daar overlast door hondenpoep concentreert. En die overlast wordt ervaren door hondenbezitters, niet of nauwelijks door andere inwoners.

Sommige hondenbezitters geven aan wel op te ruimen, maar niet altijd met een zakje. Als de hond zijn behoefte doet langs het water, dan geven zij er de voorkeur aan de uitwerpselen met een schep in het water te gooien. De meerderheid van de geïnterviewde hondenbezitters vindt dat echter ook een vorm van vervuiling en houdt het bij het zakje in de afvalbak doen.

De opruimplicht wordt dus breed geaccepteerd. Eén punt van aandacht wordt wel door veel hondenbezitters aangehaald: het moet wel redelijk blijven. Sommige mensen zijn echt niet in staat om de poep met een zakje op te ruimen (bijvoorbeeld doordat ze niet kunnen bukken). Sta dan toe dat die een alternatieve manier zoeken. En zorg dat het gras op de uitrenvelden en –stroken laag blijft, zodat het relatief makkelijk blijft om op te ruimen.

Aanlijnplicht

De aanlijnplicht (overal aanlijnen behalve op hondenuitrenvelden) wordt als het meest ingrijpend ervaren. De meeste hondenbezitters die we in dit onderzoek hebben gesproken, gaven aan dat ze voor 2015 veel vaker hun hond los lieten lopen. Voor veel hondenbezitters kwam de aanlijnplicht in parken en natuurgebieden, waar juist veel gewandeld werd met de hond, als een donderslag bij heldere hemel. Geen van de hondenbezitters die we in het kader van dit onderzoek hebben gesproken, zag een zó generieke plicht aankomen. De meeste mensen geven ook aan, niet te begrijpen waarom een algemene aanlijnplicht nodig was.

De aanlijnplicht binnen woonwijken wordt wel begrepen, en goed nagevolgd. Ook onder niet-hondenbezitters is dit het grootste waarneembare verschil sinds de invoering van het hondenbeleid: honden lopen nu doorgaans aan de lijn.

---

¹⁶ Citaat uit één van de interviews met hondenbezitters.

“Een kwestie van fatsoen” vinden veel hondenbezitters in het onderzoek. Bovendien lijden veel hondenbezitters hun hond in woonwijken al aan omdat ze dat (ook) veiliger achten voor de hond. Spelende kinderen en passerend verkeer kunnen sommige honden ineens rare sprongen laten maken. Aanlijnen binnen grote delen van de bebouwde kom wordt dan ook prima nageleefd.

Maar overal aanlijnplicht, behalve op uitrenvelden, stuit binnen een brede groep hondenbezitters op weerstand. Deels vanuit het perspectief van het dierenwelzijn: een hond moet kunnen exploreren en snuffelen. De hondengedragdeskundigen die we spraken gaven aan, dat de natuurlijke behoefte van een hond is om lange stukken te wandelen, te exploreren, hier en daar te snuffelen en af en toe een sprintje te trekken. Aan een lijn kan dat niet goed. Om aan die behoefte te voldoen, moet men nu naar het buitengebied. Niet iedereen is daartoe in staat, en de meeste mensen kunnen dat niet elke dag. En juist dat zou goed zijn voor veel honden.

Bovendien stuit men ook in het buitengebied op problemen. Veel routes daar lopen langs provinciale wegen met relatief veel verkeer. Vanuit het oogpunt van veiligheid lijnen veel mensen hun hond daar juist liever aan. Uitwijken naar natuurgebieden kan in veel gevallen niet, omdat daar dan weer een aanlijnplicht geldt.

Deels komt de weerstand tegen de aanlijnplicht ook voort uit het perspectief van de hondenbezitter. Zo vindt men bijvoorbeeld over het algemeen dat het een essentieel onderdeel is van de hondenopvoeding dat de hond los moet leren lopen. De gelegenheid daartoe is er nu nauwelijks nog. En veel mensen nemen nu juist een hond omdat ze het prettig vinden om lange stukken te wandelen, terwijl de hond rondsnuffelt zonder lijn. Binnen de bebouwde kom kan dat niet meer, en buiten de bebouwde kom veel minder (is de indruk) dan voorheen. Kortom: de aanlijnplicht heeft de mogelijkheden om te wandelen met de hond enorm ingeperkt. Verschillende hondenbezitters in het onderzoek gaven aan, dat dit voor hen reden is om geen nieuwe hond meer te nemen, mocht hun huidige hond overlijden.

De algemene aanlijnplicht, ook in parken en natuurgebieden, wordt over het algemeen wel nageleefd, maar dit gebeurt in de meeste gevallen uit angst voor boetes. Niet omdat men (zoals bij de opruimplicht) de norm geïnternaliseerd heeft. De maatregel wordt als té generiek ervaren. De aanlijnplicht is vanuit het perspectief van de hondenbezitters het grootste pijnpunt in het hondenbeleid.

Hondenuitrenvelden

Op zichzelf vindt een meerderheid van de geïnterviewde hondenbezitters het een goed idee om per wijk een aantal plekken te creëren waar honden vrij kunnen lopen. Die behoefte is er ook. Voor de ‘korte uitlaatrond’ worden de uitrenveldjes redelijk tot goed gebruikt. Sommige uitrenvelden fungeren ook als ontmoetingsplek voor hondenbezitters; volgens de projectleider zo al verschillende ‘hondenvriendengroepen’ ontstaan.

Het idee van uitlaatplekken binnen de bebouwde kom vinden de meeste betrokkenen in het onderzoek goed. Op de uitvoering hebben hondenbezitters en hondengedragdeskundigen echter veel aan te merken. Het beleid lijkt ervan uit te gaan dat aan de behoefte van honden om te rennen voldaan wordt met een omheind veld van – toch – beperkte afmetingen. Omdat honden nergens anders binnen de bebouwde kom los kunnen lopen, worden de velden voor dit doel ook wel gebruikt. Maar, zo laten veel hondenbezitters weten, ideaal voor de hond is het allerminst.

Veel hondenbezitters mijden de velden (of mijden die op bepaalde tijdstippen) omdat het er dan te druk is. Voor veel honden is het niet leuk, maar juist stressvol om met onbekende honden op een omheind veld te lopen. Ze kunnen elkaar dan niet vermijden, wat voor veel honden juist een natuurlijke behoefte is. Honden willen niet per se met elkaar spelen. Ze willen wandelen met hun eigen “roedelleden”: het baasje en eventueel een of twee andere honden die ze goed kennen.

Als er te veel honden bij elkaar op een afgesloten veld zijn, leidt dat snel tot agressie tussen honden onderling. En dat kan langetermijnevolgen hebben, geven gedragdeskundigen aan. Als een hond een aantal keren besprongen is door vreemde andere honden, of gebeten, dan kan die hond op termijn zelf ook meer agressief gedrag gaan vertonen. Naar andere honden, maar in sommige gevallen ook naar mensen.

Vanuit het oogpunt van het welzijn van de hond voldoen de uitrenvelden in hun huidige vorm niet. Ze zijn te saai voor de meeste honden. Honden hebben prikkels nodig, en die prikkels moet je kunnen afwisselen. Op de uitrenvelden kun je met een bal gaan gooien, maar veel honden vinden daar al snel niets meer aan. Zoeken naar takken, graven, onder dingen door kruipen: dat soort zaken zijn niet mogelijk op een hondenuitrenveld.

Ook voor de hondenbezitters zijn de uitrenvelden vaak te saai. 'Wandelen met de hond' (toch het ideaal voor veel mensen) doe je er niet; je loopt er kleine rondjes, of heen en weer over een smalle strook. Dat wordt niet als een ontspannen wandeling ervaren.

Best practice volgens hondenbezitters: Steekterpoort

In de loop van de gesprekken met hondenbezitters hebben we gevraagd naar hoe hun ideale uitlaatplek eruit zou zien. Ter illustratie geven we hier een korte schets van wat momenteel onder veel hondenbezitters als een voorbeeldproject wordt gezien.

Een voorbeeld van een hondenuitrengedebied dat voldoet aan de behoeften van zowel hond als baasje, is hondenuitrenpark Steekterpoort in Alphen aan de Rijn. Het park is een initiatief van De Alphense Hondenbezitter, een vereniging die is ontstaan uit onvrede over de kwaliteit van de losloopgebieden binnen de Gemeente Alphen. De grond voor het park is beschikbaar gesteld door de Gemeente. Het onderhoud wordt verzorgd door de vereniging.

Het park is omheind, gratis toegankelijk en ruim genoeg om echt te wandelen met hond, zonder lijn. De honden hebben voldoende ruimte om elkaar te mijden. Op het terrein zijn voor honden allerlei positieve prikkels te vinden, die het exploreren ondersteunen. Er is een hondenuitrenstrandje, waar de honden veilig het water in kunnen zonder andere badgasten te hinderen. Een apart puppyveldje komt tegemoet aan de behoefte van baasjes met onwennige puppy's om te oefenen met los lopen en te wennen aan andere honden.

Voor de baasjes zijn er voldoende bankjes en uitkijkmogelijkheden. Steekterpoort wordt door de gebruikers gezien als een goed alternatief voor een park, zeker in gebieden waar binnen de parken en natuurgebieden een aanlijnplicht geldt. Het hondenuitrenpark trekt momenteel zo'n 700 bezoekers per week.

Conclusies

De opruimplicht wordt begrepen en grotendeels nageleefd, binnen grenzen. Praktische overwegingen leiden er wel toe dat hier en daar concentratie van poeponverlast ontstaat, met name op de uitrenvelden.

De regels worden door de meerderheid netjes nageleefd. Een kleine groep lapt alles aan de laars, maar dat was voor de introductie van het hondenuitrenbeleid ook al zo. Hier helpt alleen regelmatige en stevige handhaving.

Er is veel weerstand tegen de algemene aanlijnplicht, die als te generiek en beperkend wordt ervaren. Het naleven van de aanlijnplicht komt vooral voort uit angst voor boetes.

Het perspectief van het hondenuitrenwelzijn ontbreekt grotendeels in hondenuitrenbeleid.

Hondenbezitters ervaren een sterke beperking van de mogelijkheden om te wandelen met de hond. Drukke hondenuitrenvelden kunnen leiden tot agressie tussen honden onderling en tot blafoverlast voor de omgeving.

Veel hondenbezitters mijden de uitrenvelden zoveel mogelijk, of op bepaalde (drukke) tijdstippen.

Het hondenbeleid leidt er op een aantal punten toe dat met name de hondenbezitters overlast ervaren van honden en hondenpoep.

De komst van de hondenuitrenvelden en de aanlijnplicht heeft er deels toe geleid dat groepen zich van elkaar scheiden: hondenbezitters treffen elkaar (noodgedwongen) op één plek, niet-hondenbezitters weten waar ze weg moeten blijven als ze honden willen mijden.

Aanbevelingen en suggesties

Gezien de grote weerstand en de verschillende argumenten tegen de algemene aanlijnplicht is het raadzaam te onderzoeken of er gebieden zonder aanlijnplicht kunnen worden aangewezen.

Benadruk in de gemeentelijke communicatie het sociale aspect van de opruimplicht. Poep laten liggen, dat doe je gewoon niet meer, is de brede consensus.

Communiceer duidelijk wat er wordt uitgegeven aan voorzieningen rond het hondenbeleid.

Vaker schoonmaken kan het gebruik van de velden stimuleren.

Onderzoek of op de uitrenvelden meer speelattributen voor honden kunnen worden gerealiseerd.

Vermindering van ergernis en aantal klachten

Inleiding

In dit hoofdstuk evalueren we in hoeverre het hondenbeleid bijdraagt aan de vierde en vijfde doelstelling van het hondenbeleid:

- de vermindering van ergernis over en vervuiling door hondenpoep
- niet toestaan van hondenpoep op die plekken in de openbare ruimte die worden gebruikt voor recreëren en spelen.

We gaan na in hoeverre deze doelstellingen gehaald zijn, wat de ontwikkelingen zijn geweest in de periode tijdens en na de implementatie van het hondenbeleid, en waar nog mogelijkheden voor verbetering liggen.

Lastig bij het evalueren van dit deel van het beleid is, dat er geen echte nulmeting voorhanden is. Alleen de Veiligheidsmonitor geeft heel algemene cijfers over de overlast door hondenpoep. Deze nemen we dan ook als startpunt.

Of er sprake is van een vermindering, en op welke punten dan precies, moeten we dus grotendeels baseren op het totaal van alle gesprekken met inwoners en betrokkenen. Ook de waarnemingsverslagen van de BOA's over de periode voor en sinds het invoeren van het hondenbeleid hebben we meegenomen in de analyse. In dit hoofdstuk geven we een zo representatief mogelijk beeld van de uitkomsten van de gevoerde gesprekken op dit punt.

Daarnaast hebben we meldingen over overlast die via het Klant Contact Centrum zijn gedaan, geanalyseerd. Gekeken is of het aantal meldingen over overlast sinds de invoering van het hondenbeleid is veranderd. Ook is gekeken naar de aard van de overlast en naar de locatie waarover de melding gaat. Deze analyses zeggen alleen iets over de aard, locatie en frequentie van meldingen vanaf begin 2014 tot eind juni 2017. Het geeft geen totaalbeeld van de daadwerkelijke ervaring van overlast of ergernis, maar ondersteunt het beeld uit de gesprekken wel.

Overlast door hondenpoep neemt af.....

Volgens de *Veiligheidsmonitor 2016* van het CBS is hondenpoep het grootste overlastprobleem in de fysieke ruimte: 17% van alle Nederlanders zou hinder ondervinden van hondenpoep in de eigen woonomgeving. De overlast door hondenpoep is in Nederland de laatste jaren wel relatief sterk gedaald, aldus het CBS.¹⁷

Volgens de *Monitor Veiligheid en Leefbaarheid Woerden 2015* was hondenpoep in 2013 nog het grootste (meest voorkomende, zegt 65%) probleem in de buurt (t.a.v. leefbaarheid), maar in 2015 is dat 'te hard rijden in de buurt'.¹⁸ Als wordt gevraagd naar welk probleem met voorrang zou moeten worden aangepakt, staat hondenpoep met 18% op een gedeelde derde plaats, gelijk met parkeeroverlast en na 'te hard rijden' (28%) en inbraak in woning (22%). 'Rommel op straat' (16%) rondt de top-5 van belangrijkste problemen om aan te pakken af.

Het belang van de aanpak van woninginbraken is ten opzichte van 2013 het sterkst gestegen: in 2013 vond 12% van de respondenten dit het belangrijkste of op een na belangrijkste probleem om aan te pakken, in 2015 is dit 22%.¹⁹

¹⁷ Ministerie van Veiligheid en Justitie, *Veiligheidsmonitor 2016*, Den Haag 2017, p. 20

¹⁸ Dimensus Beleidsonderzoek, *Veiligheid en Leefbaarheid Woerden. Monitor 2015*, Breda, januari 2016, p.5

¹⁹ Idem, p.27-28.

Per wijk of kern zijn er wel verschillen in deze top-5. 'Te hard rijden' en 'inbraak in woning' staan in bijna alle wijken en kernen op plek 1 en 2. In Centrum en Staatsliedenkwartier staat 'hondenpoep' niet in de top-5, in alle overige wijken wel. In Kamerik/Kanis, Harmelen en Zegveld is 'hondenpoep' het op een na belangrijkste probleem om aan te pakken. In de Woerdense wijken haalt 'hondenpoep' nergens de top-2.²⁰

Andere onderzoeken²¹ laten ook een daling zien van de overlast door hondenpoep. Die maatschappelijke trend wordt herkend door de respondenten in dit onderzoek. Op een enkeling na zegt iedereen een afname van overlast door hondenpoep binnen de bebouwde kom te zien. Vooral op de stoepen is dat goed zichtbaar, vindt men. Moest je 10 jaar geleden op veel plaatsen goed uitkijken waar je liep, tegenwoordig komt het veel minder voor dat er hondenpoep op de stoepen of pleinen ligt.

Ook de geïnterviewde wijkplatformvertegenwoordigers laten weten dat er voor de introductie van het beleid al sprake was van afname van de ergernis over hondenpoep. Het beleid heeft de maatschappelijke norm verder onderstreept en de mogelijkheid tot handhaving door BOA's in het leven geroepen.

..... maar tolerantie ervoor ook

Ook buiten de gegevens van de *Veiligheidsmonitor* vinden we bewijs dat de overlast door hondenpoep in Woerden is verminderd. We hebben de meldingen over hondenpoep geanalyseerd die via het KlantContactCentrum van de Gemeente Woerden binnenkomen. Alle meldingen in de periode 1 januari 2014 tot en met 30 juni 2017 zijn meegenomen in het onderzoek. De periode beslaat dus een jaar voor de invoering van het hondenbeleid, de implementatieperiode en de overgang naar de beheerfase, waar we nu in zitten.

Deze analyse moet voorzichtig worden geïnterpreteerd, want meldingen over hondenpoepoverlast worden vaak onder heel verschillende categorieën gearhiveerd. Dit maakte een 100% analyse (binnen de gegeven tijd) erg lastig. Toch vinden we dat het beeld dat uit de meldingenanalyse naar voren komt, voldoende betrouwbaar is om in dit rapport weer te geven.

In de geanalyseerde periode bleef het aantal meldingen over hondenpoepoverlast tot halverwege 2016 stabiel, en nam daarna iets af. Van een overduidelijke afname is op grond van die aantallen geen sprake. Maar het beeld verandert als we iets verder kijken. Het aantal locaties waarover de meldingen gingen, nam sinds 2015 wél duidelijk af. Met andere woorden: er ligt op minder plekken poep. Maar als het er ligt, wordt er sneller melding van gemaakt. De overlast door hondenpoep neemt dus af, maar de tolerantie ervoor ook.

Hondenpoep-hotspots

In de loop van 2015 zien we in de meldingen over hondenpoep een verschuiving van 'hotspots': locaties waarover vaak wordt gemeld dat er hondenpoep ligt. Er ligt nu vaker hondenpoep op en rond de hondenuitrenvelden (waar overigens ook de opruimplicht geldt), en minder in de wijken er omheen. Van sommige populaire uitlaatroutes, vooral die langs het water, blijven de bermen of het riet hondenpoep-hotspots. Maar over het algemeen lijkt de overlast binnen de bebouwde kom af te nemen en zich meer op en rond de uitrenvelden te concentreren.

²⁰ Dimensus Beleidsonderzoek, *Veiligheid en Leefbaarheid Woerden*, p.27-28.

²¹ Zie bijvoorbeeld Perception Consultancy, *Hondenbeleid in Nederland*, rapport naar aanleiding van een landelijk onderzoek naar gemeentelijk hondenbeleid, 2016, hondenpoep.nl, hondenbescherming.nl, 'Hondenpoep is grootste probleem', NRC Handelsblad, 7 november 2009, en Ministerie voor Veiligheid en Justitie, *Overlastbeleving begrijpen en aanpakken. Een kennisbasis voor de aanpak van overlast en verloedering*, juni 2012.

Dit beeld wordt bevestigd door de waarnemingen van de BOA's en door de ervaring van de inwoners die deelnamen aan dit onderzoek. De meeste wijkplatformvertegenwoordigers onderschrijven het beeld ook. Hondenpoepoverlast was al voor de introductie van het hondenbeleid op zijn retour. Sinds de invoering van het beleid zien we nieuwe concentraties van overlast, op plekken waar hondenbezitters zelf er vaker last van hebben.

Om de overlast op de hondenpoep-hotspots tegen te gaan, bevelen de BOA's aan vaker en in burger te surveilleren. De BOA's lieten in het onderzoek weten, de hotspots goed in beeld te hebben; ze weten waar ze zijn en zouden die in vaste routes kunnen opnemen, maar op dit moment ontbreekt daarvoor de capaciteit.

Bij de hondenuitrenvelden zou de overlast door hondenpoep enigszins kunnen worden tegengegaan door de velden wat vaker schoon te maken. Overigens geven de hondenbezitters in het onderzoek aan, dat de Gemeente in de afgelopen periode goed heeft gereageerd op verzoeken om extra de afvalbakken te plaatsen. Het legen van de bakken zou op bepaalde plekken regelmatig mogen gebeuren, maar over het algemeen is men ook daarover redelijk tevreden.

Overigens speelt ook groenbeheer een rol in het verminderen van ergernis door hondenpoep. Door op bepaalde routes het gras in de bermen bewust hoger te houden, wordt het uitlaten van honden daar ontmoedigd. In de woorden van een van de beleidsambtenaren: "We proberen gedrag te beïnvloeden middels ruimtelijke ingrepen. Dat lukt. Over all krijgen we nu minder klachten over hondenpoep. Maar wel meer over lang gras."

Het volledig elimineren van hondenpoep-hotspots is een illusie, aangezien 100% handhaving van de opruimplicht ook niet haalbaar is. De verwachting, ook onder beleidsambtenaren en handhavers, is dat er altijd hotspots zullen blijven. Ze met de beschikbare middelen en capaciteit zoveel mogelijk beperken is in dit kader het haalbare doel.

Hondenpoepoverlast op speel- en recreatieplaatsen

De beleidsdoelstelling "geen hondenpoep op speel- en recreatieplaatsen" wordt bereikt. De overlast door hondenpoep op speel- en recreatieplaatsen is duidelijk afgenomen. Op dit punt hebben de heldere en generieke regels duidelijk effect gehad. Niet alleen zijn de regels helder en houden de hondenbezitters zich er op dit punt bijna allemaal aan, door de instelling van de regels zijn niet-hondenbezitters eerder geneigd om anderen aan te spreken op naleving van deze regel. Alle geïnterviewde groepen (incl. handhaving) onderschrijven dit beeld. De BOA's hebben de afgelopen twee jaar nauwelijks nog hondenpoep waargenomen op speelplaatsen. Binnen het KCC komen er vrijwel geen meldingen meer binnen over hondenpoep of andere hondenoverlast op speelplaatsen.

Conclusies

De overlast door hondenpoep binnen de bebouwde kom neemt al jaren af. Het hondenbeleid heeft die maatschappelijke norm verder onderstreept en de mogelijkheid tot handhaving in het leven geroepen.

De overlast door hondenpoep op speel- en recreatielocaties is zeer sterk afgenomen. Gesteld mag worden dat deze beleidsdoelstelling is gehaald.

De tolerantie voor overlast door hondenpoep neemt ook af. Waar het nog voorkomt, wordt dat vaker gemeld (hotspots).

Sinds de invoering van het hondenbeleid zijn er een paar nieuwe hondenpoep-hotspots ontstaan. Op sommige hondenuitrenvelden is regelmatig sprake van overlast. We kunnen stellen dat de overlast door hondenpoep (die in zijn totaliteit dus afneemt) nu vaker plaatsvindt op plaatsen waar vooral hondenbezitters er last van hebben.

Gedurende de implementatie heeft de Gemeente goed gereageerd op verzoeken op de plaatsing van extra bakken.

De reiniging van de afvalbakken is grotendeels op orde. Op een paar plekken (vaak nieuwe hotspots) zou dit nog wat regelmatigiger mogen.

Aanbevelingen

De BOA's geven aan de hondenpoep-hotspots buiten de uitrenvelden goed in beeld te hebben en raden aan, daar vaker te surveilleren, liefst in burger.

Om de overlast buiten de hondenuitrenvelden te beperken, suggereren sommige respondenten om de opruimplicht op de uitrenvelden te laten vallen. Die velden moeten dan wel regelmatigiger worden schoongemaakt, liefst met de gluton.

Overlast door loslopende honden

Inleiding

Het terugdringen van overlast door loslopende honden was geen expliciete doelstelling in het hondenbeleid. Toch is de aanlijnplicht algemeen, en kan de vraag dus worden gesteld of dit problemen of overlast heeft opgelost. In de interviews is deze vraag voorgelegd. In dit korte hoofdstuk geven we een representatieve weergave van de antwoorden van de respondenten.

Angst voor loslopende honden

Voor mensen die bang zijn voor (loslopende) honden, is de aanlijnplicht een opluchting. Ook ouders van kleine kinderen geven relatief vaak aan, de aanlijnplicht prettig te vinden.

Een aantal hondenbezitters geeft aan, de aanlijnplicht binnen de bebouwde kom soms ook prettig te vinden. Met name wanneer men andere honden tegenkomt, kan het prettig zijn om allebei de hond aan de lijn te hebben om zo confrontaties te voorkomen. Hondenbezitters van kleine honden noemden dit punt vaker, en geven ook vaker aan blij te zijn dat ook hoogrisicohonden moeten worden aangelijnd.

Zoals al eerder gezegd, ziet een meerderheid de aanlijnplicht binnen de bebouwde kom als een kwestie van fatsoen, en als een logische maatregel voor de veiligheid van de hond zelf.

Ook hondenbezitters zien dus positieve punten van de aanlijnplicht, al blijft een meerderheid vinden dat de aanlijnplicht te algemeen is.

Meldingen over loslopende honden

De meeste meldingen die bij het KCC binnenkomen over overlast door honden, gaan over hondenpoep. Een enkeling klaagt over blafoverlast door buurhonden of bij de uitrenvelden. Meldingen over loslopende honden zijn er wel, maar op basis van de aantallen kunnen we niet stellen dat hier voor 2015 sprake was van structurele overlast. Als er meldingen van zijn, dan gaan die vaak over hondenrassen die als agressief worden gezien. Angst speelt bij die meldingen dus, terecht of onterecht, meestal een rol.

Conclusies

De aanlijnplicht buiten de hondenuitrenvelden maakt het mogelijk om - als men dat wil - loslopende honden te mijden. In die zin scheidt de maatregel groepen van elkaar. Het probleem van honden die andere honden aanvallen, wordt door de aanlijnplicht ook beperkt. In die zin heeft de aanlijnplicht bestaande problemen opgelost.

Aan de behoefte van hondenbezitters om veilig te kunnen wandelen met de hond los, is in het beleid onvoldoende tegemoet gekomen.

Suggesties en aanbevelingen

Onder hondenbezitters is er een grote behoefte aan mogelijkheden om - veilig - zonder lijn te kunnen wandelen met de hond. Vanuit het oogpunt van de behoeften van hondenbezitters en van dierenwelzijn kan men overwegen om de aanlijnplicht op sommige locaties binnen de bebouwde kom en in natuurgebieden te laten vallen. Des te meer omdat loslopende honden voor de introductie van het beleid geen groot probleem leken te vormen. Dan moet wel goed worden nagedacht over geschikte locaties. En moet er helder worden gecommuniceerd over de nieuwe regels (ook middels bebording).

Een suggestie die in de loop van dit onderzoek werd gedaan, is om loslopen van honden in parken en natuurgebieden toe te staan binnen bepaalde tijdslots. Zo blijft de mogelijkheid bestaan om loslopende honden te vermijden, en wordt wel aan de behoefte van hond en hondenbezitter tegemoet gekomen.

Communicatie

Inleiding

Communicatie rond beleid en de implementatie daarvan is in alle gevallen belangrijk. Rond het nieuwe hondenbeleid van de Gemeente Woerden bleek dit maar al te duidelijk. In dit hoofdstuk gaan we na hoe de communicatie sinds de Tussentijdse evaluatie is verlopen, wat het wel en niet heeft opgeleverd en hoe deze is ervaren door de betrokkenen. We geven aan waar ruimte voor verbetering is en in hoeverre de aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie zijn opgevolgd.

Daarnaast is communicatie een van de beleidsdoelen. “Het verduidelijken en vastleggen van de regels voor het uitlaten van honden” moet een van de resultaten van het beleid zijn. We gaan na in hoeverre deze beleidsdoelstelling, volgens de geïnterviewden in dit onderzoek, gehaald is.

Communicatie – de stand van zaken bij de Tussentijdse evaluatie

Uit de Tussentijdse evaluatie hondenbeleid bleek, dat er bij de invoering van het nieuwe hondenbeleid in 2015 geen samenhangend communicatieplan voorhanden was. Geregistreerde hondenbezitters ontvingen een folder en een proefverpakking poepzakjes, overige bewoners konden informatie vinden op de website, via Twitter en in de Woerdense Courant. De doelen van de nieuwe uitrenvelden (overlast van hondenpoep en loslopende honden tegengaan) werden daarbij niet duidelijk gecommuniceerd. Omwonenden van de beoogde uitrenvelden werden per brief op de hoogte gesteld, maar sommige bewoners hebben te kennen gegeven dat ze deze brief niet ontvangen hebben. Bewonersavonden werden in eerste instantie pas georganiseerd als het uitrenveld al aangelegd was en daarover onrust was ontstaan.²² Kortom: een – grotendeels - reactieve communicatiestrategie. Aanbevolen werd om in het vervolg in een vroeger stadium, proactief en met een bredere groep stakeholders te communiceren over (beoogde) ingrepen in de openbare ruimte.

Terwijl de implementatie van het hondenbeleid in volle gang was en veel commotie daaromtrent al had plaatsgevonden, werd de *Veiligheidsmonitor 2015* gepubliceerd. Hierin zien we dat op dat moment Woerden laag scoorde op ‘de gemeente doet wat ze zegt.’²³ Dit leek te wijzen op een afgenomen vertrouwen in beleidsmakers en – uitvoerders.

In de *Veiligheidsmonitor* zien we dat het functioneren van de Gemeente over het algemeen minder gewaardeerd wordt dan in 2009. Alleen op het aspect ‘De gemeente informeert de buurt over leefbaarheid en veiligheid’ scoort Woerden beter dan in 2009. Let wel: dit gaat over het hele cluster leefbaarheid en veiligheid, niet alleen over hondenbeleid.²⁴

In Snel en Polanen en in Molenvliet waren de bewoners het minst tevreden over de mate waarin de Gemeente de bewoners betreft bij de aanpak van leefbaarheid en veiligheid.²⁵

Het is niet mogelijk om te achterhalen of de communicatie rond het hondenbeleid direct invloed heeft gehad op deze uitslagen. Enige invloed is echter zeer aannemelijk. In elk geval laten de uitslagen van de *Veiligheidsmonitor* zien dat er op veel vlakken winst te behalen valt in de communicatie rond leefbaarheids- en veiligheidskwesties in het algemeen.

²² *Tussentijdse evaluatie hondenbeleid Gemeente Woerden*, p. 11.

²³ Dimensus Beleidsonderzoek, *Veiligheid en Leefbaarheid Woerden*, p. 49.

²⁴ Idem, p. 50.

²⁵ Idem, p. 49.

Positionering beleid zette discussie deels al op scherp

Wat ging er mis? Om te beginnen de manier waarop het nieuwe beleid werd aangekondigd. Het beleid werd als 'nieuw' neergezet. Uit de interviews in dit onderzoek blijkt, dat vrijwel alle betrokkenen daaruit opmaakten dat de situatie voorheen anders was, met name rond de algemene aanlijnplicht.

Niet-hondenbezitters in dit onderzoek zagen dit onderdeel unaniem als 'nieuw'. Dat strookte ook met hun eigen waarneming: loslopende honden kwamen voor de invoering van het beleid veel voor. Een paar geïnterviewde hondenbezitters bleken beter op de hoogte van de regels van voor 2015: zij gaven aan te weten dat ook toen, via de APV, honden op de meeste plekken binnen de bebouwde kom aangeliind dienden te worden. De meeste hondenbezitters waren hiervan niet op de hoogte.

Hoe dan ook, de algemene aanlijnplicht werd door de grote meerderheid gezien als een beperking van de bewegingsvrijheid van hondenbezitters. Men had het gevoel dat hen iets werd 'afgepakt'. Het beleidsstuk zelf meldt weliswaar precies wat de regels van voor 2015 waren, maar dat beleidsstuk werd (uiteraard) slechts door een kleine groep echt gelezen. Een duidelijker communicatie over de daadwerkelijke veranderingen ten opzichte van de oude situatie had hier wat initiële onrust kunnen wegnemen.

Terecht of niet, de emotie die een eerste aankondiging van beleidswijzigingen kan oproepen, kan de toon van de verdere discussie beïnvloeden. De gemeentelijke organisatie is daarvan overigens inmiddels doordrongen, zo blijkt uit de gesprekken. Te verwachten is dat deze les in volgende communicatie rond beleidswijzigingen zal worden meegenomen.

Communiceer tijdig en met een brede groep betrokkenen

In de Tussentijdse evaluatie werd ook kritiek geuit op de gekozen kanalen voor de communicatie van het nieuwe beleid, en de timing van die communicatie. Bewoners hadden weliswaar uit kranten, via de website en uit brieven kunnen opmaken dat er hondenuitrenvelden zouden worden aangelegd, maar de ervaring leerde dat mensen niet op basis van die informatie in beweging komen, maar wél zodra ze zien dat er iets in hun directe omgeving verandert.

In eerste instantie leek die les uit de Tussentijdse evaluatie goed te worden opgepakt. Na enige tijd lijkt dat echter te zijn ingezakt. Na de bekendmaking van de laatste plannen rond de Boekentuin lieten veel omwonenden weten, hiervan niet op de hoogte te zijn gebracht. Er is een brief uitgegaan, maar volgens betrokkenen niet naar alle omwonenden.

Volgens de projectleider is deze brief wél naar alle omwonenden verzonden, maar werd de bezorging over een week verspreid. De nieuwe plannen rond de Boekentuin stonden al in de krant voor een deel van de omwonenden de brief had gekregen. Het was binnen de gegeven tijd voor het onderzoek niet mogelijk om precies na te gaan hoe de verzending was verlopen.

Hoe het ook zij, een deel van de bewoners was niet op tijd op de hoogte van de nieuwe plannen. Dit wordt betreurd door een aantal van de geïnterviewden.

Ook op andere locaties is het, volgens sommige geïnterviewden, in 2016-2017 voorgekomen dat niet alle betrokkenen/omwonenden op de hoogte wordt gesteld van wijzigingen in de plannen. Hoe dit precies kon gebeuren, hebben we niet kunnen achterhalen. Hoewel het op een aantal plaatsen wel degelijk goed gaat en op veel plaatsen beter dan voorheen, blijven dit gemiste kansen.

Reageer snel en duidelijk op vragen

Uit de Tussentijdse evaluatie bleek, dat er soms traag werd gereageerd op vragen van inwoners over (vooral) de aanleg van voorzieningen. Deels kwam dit door capaciteitstekort bij de afdelingen Realisatie en Beheer en Wijkonderhoud. Door inwoners werden trage(re) reacties echter vaak opgevat als desinteresse van de betrokken ambtenaren, of als onvermogen van de gemeentelijke organisatie om zich in te leven in de situatie van de inwoners.²⁶

Sinds de Tussentijdse evaluatie is dit aspect duidelijk verbeterd. Het gaat nog niet altijd goed, maar uit de gesprekken mag de conclusie worden getrokken dat er nu sneller wordt gereageerd op vragen rond de aanleg van hondenuitrenvelden en de plaatsing van afvalbakken. Over het algemeen is men hierover nu redelijk tevreden, een uitzondering daargelaten. Wat voor een deel natuurlijk voortkomt uit het feit dat de aanleg op veel plekken is voltooid.

Klachten over trage reacties van de Gemeente komen vooral van betrokkenen bij de uitrenvelden in de Boekentuin en in Harmelen, waar de aanleg een tijd heeft stilgelegen. Hier blijft het extra belangrijk om de komende tijd snel te blijven reageren op vragen en klachten. En wees daarin duidelijk: als er nog geen eenduidig antwoord kan worden gegeven, meld dan wel wanneer dat, naar verwachting, wel kan.

Wees benaderbaar als organisatie

In de loop van dit evaluatieonderzoek kwam bijzonder vaak de klacht naar voren, dat de Gemeente niet weet wat er speelt in de wijken. Echt contact met de inwoners schiet tekort, vindt een groot deel van de geïnterviewden. En het is moeilijk om echt in gesprek te komen met de gemeentelijke organisatie, vindt deze groep.

Bij de aankondiging van het beleid en de eerste aanleg van de uitrenvelden was dit gevoel heel sterk, blijkt uit de interviews. Men had echt het gevoel dat er beleid “vanachter de tekentafel” was gemaakt en dat men ten onrechte niet was gekend in die beleidsontwikkeling. Alle communicatie daarna vanuit de Gemeente (bewonersavonden, reacties op brieven) begon op achterstand. De toon was gezet, men voelde zich niet gekend en tekort gedaan. En het gevoel dat ‘echt contact’ met de Gemeente moeilijk was, bleef.

De aanstelling van de Projectleider Hondenbeleid is hierin - voor zover het de directe contacten rond de aanleg van voorzieningen betreft - een positieve kentering geweest. De projectleider wordt door een meerderheid van de geïnterviewden ervaren als benaderbaar en betrokken en dat heeft een deel van de klachten over gebrek aan contact weggenomen.

De (bij een aantal locaties) gebrekkige communicatie rond het hondenbeleid heeft echter de indruk gewekt dat de Gemeente ook op andere fronten slecht benaderbaar is. En die indruk blijft bestaan, blijkt uit de interviews. Daarbij gaat het niet om de vraag of het moeilijk is om iets bij de Gemeente neer te leggen. Dat is het niet, vinden de respondenten. Een melding via het KlantContactCentrum is zo gemaakt. In veel gevallen voldoet dat systeem ook.

Maar bij onderwerpen die voor inwoners een emotionele lading kunnen krijgen, voldoet het niet. Dan willen mensen ‘echt’ contact. En echt contact houdt in: een of meer personen binnen de organisatie die aanspreekbaar of mailbaar zijn, die gedegen kennis hebben van de situatie ter plekke, en die situatie meenemen in de besluitvorming.

Voor zover wij hebben kunnen waarnemen (in dit onderzoek over hondenbeleid) zijn functionarissen met die kenmerken ruim aanwezig binnen de gemeentelijke organisatie. De wil is er, de kennis is er. Het lukt vervolgens blijkbaar niet goed om dat aan inwoners over te brengen.

---

²⁶ Tussentijdse evaluatie hondenbeleid Gemeente Woerden, p. 12.

Of en zo ja hoe dit precies kan worden opgelost, ligt buiten het bereik van dit evaluatieonderzoek. Hier kunnen we alleen constateren dat de formalisering van contact met de gemeentelijke organisatie niet altijd leidt tot efficiëntie. Formeel contact leggen kan snel (via het KCC), maar 'echt' contact is in de beleving van veel inwoners steeds moeilijker. In gevallen waar inwoners emotioneel betrokken zijn bij het onderwerp, vertalen ze dat al snel als desinteresse of onwil vanuit de Gemeente. Die indruk uitwissen is een uitdaging voor de langere termijn. Nodig is het wel, want de indruk van gemeentelijke desinteresse maakt samenwerking met inwoners moeilijker.

Wees duidelijk

In de Tussentijdse evaluatie was vastgesteld dat onduidelijkheid in een aantal gevallen heeft geleid tot extra onrust. Met name in de communicatie rond het uitrenveld in de Boekentuin was dat het geval. Doordat bewonersbijeenkomsten niet werden genotuleerd, ontstond verwarring over toezeggingen die de toenmalige wethouder al dan niet zou hebben gedaan tijdens de bijeenkomst. Dit was olie op het vuur voor stakeholders die toch al ontevreden waren over het proces of de uitkomsten. Het leidde tot langdurige onrust, felle uitingen op social media en onduidelijkheid over de uiteindelijke uitvoering. Dit hield tot in 2017 aan.

Meer duidelijkheid had dit kunnen voorkomen. Mensen kwamen naar die bijeenkomsten om te horen wat er zou worden besloten, maar er vielen geen besluiten. En er werd ook niet helder gecommuniceerd wat er nog niet was besloten. De commotie die er in 2016-2017 nog was rond de Boekentuin, is grotendeels terug te voeren op de onduidelijkheid in de communicatie hierover. Ook duidelijk zijn over dat je nog geen besluit neemt (en bij voorkeur aangeven wanneer dat wel gebeurt) is beter dan de onduidelijkheid die nu heerste.

De Gemeente heeft de onduidelijkheid rond de Boekentuin lange tijd laten bestaan. Ook na de niet mis te verstane constateringen en aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie. Dat leidde ertoe dat de standpunten van de verschillende groepen rond de Boekentuin zich verhardden en de uitingen op social media fel bleven. Bovendien haakten veel omwonenden af van de discussie, omdat ze de indruk kregen dat vooral de felle voor- en tegenstanders een podium kregen. "Als je vaag blijft, wek je de indruk dat schreeuwen loont" hoorden we van verschillende betrokkenen in deze kwestie. De 'gematigde stem' trok zich, bij gebrek aan duidelijkheid en - dus - gelegenheid tot steeds fellere standpunten, grotendeels terug uit het debat. Consensus rond de Boekentuin was niet langer haalbaar.

Inmiddels is die impasse doorbroken door een duidelijk besluit van de wethouder over de Boekentuin en de Steinhagenseweg. Ongetwijfeld gaat dit besluit hier en daar felle reacties oproepen. Maar duidelijkheid is in deze specifieke situatie wel een stap vooruit ten opzichte van de situatie van voorjaar 2016, vindt een meerderheid van de geïnterviewden in dit onderzoek.

De situatie rond de Boekentuin was extreem. Maar de aanbeveling om duidelijk te zijn in de communicatie is algemeen. Ook bij andere locaties wordt die aanbeveling nog niet altijd opgevolgd. Zo is tot voor kort in Harmelen en Zegveld nog onduidelijk gebleven wat er precies zou gaan gebeuren, geven wijkplatformvertegenwoordigers en omwonenden aan. Meer duidelijkheid, al is het maar over wat er nog moet gebeuren voor er een nieuw besluit valt of nieuwe werkzaamheden aanvangen, scheelt veel onrust. Die les uit de Tussentijdse evaluatie is niet overal opgepakt. Wijzigingen in de plannen zijn niet overal goed gecommuniceerd, vertragingen in de uitvoering ook niet.

Duidelijkheid betekent ook: geef aan wanneer een standpunt voldoende duidelijk is. Te lang of te vaak de gelegenheid geven om standpunten te ventileren, draagt bij aan de indruk dat meer invloed nog mogelijk is. Als de standpunten helder zijn: geef dat aan. Laat merken dat je alle partijen hebt gehoord, sluit de discussie, neem een besluit en onderbouw dat. Een deel van de aanhoudende onrust komt voort uit te veel gelegenheid tot communicatie. Luisteren is belangrijk. Laten merken dat je de boodschap hebt gehoord is belangrijker. Gelegenheid geven tot ventileren heeft een beperkte houdbaarheidsdatum: te vaak kan juist schadelijk zijn, blijkt uit dit onderzoek.

Contextualiseer uitingen, vooral op (social) media

Social media worden vaak gebruikt als uitlaatklep. Uitingen over gemeentelijk beleid op social media zijn bijna altijd emotioneel van aard. In dit onderzoek bleek dat de gemeentelijke organisatie vaak is geschrokken van uitingen op social media over het hondenbeleid, en in eerste instantie die emotie probeerde te sussen door zo snel mogelijk te reageren op uitingen. In de loop van 2016 won het besef aan kracht dat die strategie niet bijdraagt aan het bereiken van consensus of acceptatie (en soms zelfs olie op het vuur gooit). Reageren op emotionele discussies bleek bij te dragen aan het verharden van standpunten, waardoor het meer en meer ging over personen en specifieke locaties, en niet over het beleid als geheel, de doelstellingen daarvan en de gedachtegang daar achter. Sindsdien gaat de Gemeente niet meer in op alle 'communicatie' via social media, maar doseert de uitingen tot die waarin men inhoudelijk iets te melden heeft. Uit dit onderzoek blijkt dat die strategie deels heeft bijgedragen aan het afnemen van de online onrust in de loop van 2016.

De grootste onrust rond het hondenbeleid op social media is inmiddels gaan liggen. Discussies rond het hondenbeleid trekken lang niet meer zoveel deelnemers als begin 2015, en de toon is op dit moment rustiger te noemen. Afwachten is nog hoe de discussie op social media rond het recente besluit over de Boekentuin en de Steinhagenseweg zich zal ontwikkelen.

Wijk- en dorpsplatforms: investeer in contact en communicatie

Uit de gesprekken met vertegenwoordigers van de wijk- en dorpsplatforms bleek, dat verschillende platforms zich in 2014 overvallen voelden door het nieuwe beleid. Van overleg vooraf was, zo gaven deze platforms aan, geen sprake geweest. Was dat er wel geweest, dan had dat later veel praktische problemen (o.a. met het verplaatsen van locaties) kunnen voorkomen. Bovendien leidde deze gang van zaken tot minder vertrouwen tussen platforms en Gemeente. Veel dorps- en wijkplatforms voelden zich gepasseerd, wat bij sommige platforms resulteerde in minder vertrouwen en minder bereidheid tot samenwerking rond de implementatie (met name bij het wijkplatform Snel en Polanen).

Inmiddels is het contact in de meeste gevallen hersteld. Een meerderheid van de platforms geeft aan dat ze merken dat de Gemeente inmiddels investeert in de communicatie, en beleid dat de wijk of kern raakt niet meer zomaar 'dropt'. Er zijn dus duidelijk lessen geleerd uit de invoering van het hondenbeleid.

Er blijven aandachtspunten. Hoe goed de communicatie is tussen platform en Gemeente, hangt deels af van de persoonlijke inzet van de wijkambtenaar. De borging binnen de organisatie kan sterker. Daarnaast is - ook voor de platforms - soms moeilijk om te achterhalen bij wie ze binnen de Gemeente het beste kunnen aankloppen over een kwestie, omdat de Gemeente is georganiseerd op onderwerp en dat vaak niet aansluit bij een specifieke vraag. Dat is niet te verhelpen. Blijf alert op dat verschil in blik, is de aanbeveling vanuit de platforms.

Een ander aandachtspunt in het contact tussen platforms en Gemeente is het hoge verloop binnen de gemeentelijke organisatie dat de platforms ervaren. Dat maakt de communicatie over langer lopende kwesties soms ingewikkeld. Ook dit is een punt dat buiten het bereik van dit onderzoek valt. Omdat het door meerdere platformvertegenwoordigers in het onderzoek werd ingebracht, melden we het hier.

Expertgroep Mens en Hond: consolideer contact en maak gebruik van de daarbinnen voorhanden kennis

Direct na het opstellen van het nieuwe hondenbeleid 2015-2024 ontstond de Hondenklankbordgroep. Ondanks het (in het begin) ontbreken van een heldere taakomschrijving ging de groep voortvarend van start, en functioneerde al snel vooral als adviesorgaan bij de uitvoering van het hondenbeleid. De groep was breed samengesteld (tweederde hondenbezitters, een derde niet-hondenbezitters) en werd gefaciliteerd door de Gemeente.

De adviserende rol van de hondenklankbordgroep bleek in een aantal gevallen een positieve kracht in het uitvoeringsproces. O.a. de komst van een uitstrook in het Brediuspark is grotendeels aan de constructieve inzet van de Hondenklankbordgroep te danken.

Kanttekeningen zijn er ook. De hondenklankbordgroep voelde zich, ook na de Tussentijdse evaluatie, niet altijd gehoord door de Gemeente. In de Tussentijdse evaluatie werd dit onder andere geweten aan het feit dat er geen duidelijke taakomschrijving was voor de klankbordgroep, en verwachtingen daaromtrent dus uiteen liepen. Die onduidelijkheid is verholpen door de adviserende taak van de klankbordgroep duidelijk af te bakenen. Sinds 2017 verstrekt de klankbordgroep de Gemeente alleen nog adviezen wanneer de Gemeente daar zelf om vraagt. De naam van de hondenklankbordgroep is inmiddels gewijzigd in Expertgroep Mens en Hond.

Een tweede reden waarom de klankbordgroep zich soms gepasseerd voelt bij de ontwikkeling en de uitvoering van het hondenbeleid, is de 'knowledge gap' die bestaat tussen de Expertgroep en de Gemeente. Binnen de Expertgroep is veel kennis voorhanden over hondengedrag, gebruik van voorzieningen, geschiktheid van locaties voor uitrenvelden, et cetera. Op basis van die kennis stelde de Expertgroep vaak vragen waarop binnen de Gemeente het antwoord (nog) niet voorhanden was. Doordat een duidelijk antwoord uitbleef, voelden de leden van de groep zich niet serieus genomen.

Dit mechanisme zette zich ook de afgelopen periode door. Binnen zowel de Gemeente als de Expertgroep Mens en Hond is er echter voldoende bereidheid om constructief samen te werken. Aan te bevelen is deze groep regelmatig te blijven raadplegen over hondenbeleid en gerelateerde zaken.

Verduidelijken en vaststellen van regels voor het uitlaten van honden

Het verduidelijken en vaststellen van de regels voor het uitlaten van honden was een van de vijf doelstellingen van het hondenbeleid. Deze doelstelling is gehaald.

Alle respondenten in het onderzoek weten nu wat in grote lijnen de regels zijn: overal opruim- en aanlijnplicht.

Twijfel is er bij een kleine minderheid van de respondenten over de opruimplicht op hondenuitrenvelden. Het feit dat de Gemeente daar ook periodiek schoonmaakt, scheidt bij sommigen verwarring. De meerderheid van de gebruikers van de hondenuitrenvelden weet echter dat ook daar de opruimplicht geldt. Het is bovendien bij alle uitrenvelden via bebording duidelijk aangegeven. Dat ze het daar niet altijd doen, komt door praktische overwegingen (zie het hoofdstuk Naleving) of omdat er al veel poep ligt; dat demotiveert het opruimen op zo'n moment sterk.

Conclusies

De positionering van het hondenbeleid als “nieuw” heeft de communicatie daaromtrent vanaf het begin op achterstand gezet. Vooral hondenbezitters hadden - formeel onterecht overigens, maar in de praktijk begrijpelijk - het gevoel dat hen “iets werd afgenomen”. Als Gemeente wordt je daardoor in de verdedigende rol gedwongen. Beter was het geweest om helder te maken dat het beleid voor het overgrote deel de bestaande regels bekrachtigde.

De communicatie met betrokkenen rond de uitrenvelden en met de wijkplatforms is sinds de Tussentijdse evaluatie verbeterd. Het gaat echter nog niet altijd goed. In 2016-2017 is het, volgens een aantal geïnterviewden, nog een paar keer voorgekomen dat groepen omwonenden over het hoofd worden gezien bij de communicatie van wijzigingen in de (voorgenomen) aanleg van uitrenvelden.

Sinds de Tussentijdse evaluatie is de Gemeente aantoonbaar sneller gaan reageren op vragen en verzoeken rond de uitrenvelden en afvalbakken.

De discussie rond het hondenbeleid leidt ertoe dat veel geïnterviewden in het onderzoek kanttekeningen plaatsen bij de benaderbaarheid van de Gemeente in het algemeen. Betrokkenen die de opstelling van de gemeentelijke organisatie bij de uitrol van het hondenbeleid zagen als desinteresse, gebrek aan kennis van de plaatselijke situatie en gebrek aan contact, zien dat vaak als een algemener probleem dat ook andere beleidsgebieden raakt. De kwaliteit van contact tussen inwoners, platforms en (beleids)ambtenaren lijkt vaak sterk af te hangen van de persoonlijke inzet van medewerkers en betrokkenen. Betere borging binnen de organisatie is aan te raden. En is goed mogelijk: de kennis en wil binnen de Gemeente is, bleek in dit onderzoek, wel degelijk voorhanden.

Duidelijkheid over wijzigingen in uitvoering blijft in de laatste fase van de aanleg van de uitrenvelden heel belangrijk. Als er nog geen besluit is, dan is duidelijkheid nodig over de termijn waarop dat kan worden verwacht. En het is raadzaam voldoende, maar niet te veel ruimte te geven voor discussie. Als standpunten eenmaal helder zijn verwoord, is het vaak niet meer constructief om nog meer ruimte te geven om standpunten te ventileren.

Sinds de Tussentijdse evaluatie communiceert de Gemeente via social media vrijwel alleen nog over inhoudelijke wijzigingen in de aanleg. Dat is - in het verlengde van wat hierboven is gesteld - verstandig. Niet op elke uiting hoeft te worden gereageerd.

De communicatie met wijk- en dorpsplatforms had bij de introductie van het Hondenbeleid 2015-2024 een deuk opgelopen. Inmiddels is het contact met de platforms grotendeels hersteld. Vanuit de platforms komt het geluid dat zij de indruk hebben dat de Gemeente heeft geleerd van de initiële commotie rond de introductie van het beleid.

Binnen de Expertgroep Mens en Hond is veel kennis voorhanden over hondengedrag en de ervaringen van hondenbezitters, die bij kunnen dragen aan het succesvol uitvoeren van het beleid. De daar aanwezige kennis is voor een deel een aanvulling op de kennis die binnen de gemeentelijke organisatie voorhanden is.

De beleidsdoelstelling “het verduidelijken en vaststellen van de regels voor het uitlaten van honden” is gehaald. De regels zijn vrijwel iedereen duidelijk.

Aanbevelingen

Blijf alert op de communicatie van wijzigingen in aanleg van uitrenvelden (voor zover nog van toepassing).

Achterhaal hoe het kan voorkomen dat niet alle betrokkenen op de hoogte worden gesteld van nieuwe ontwikkelingen in de aanleg van de uitrenvelden. Voorkom dat soort omissies bij toekomstige wijzigingen in de plannen.

Blijf investeren in contact met betrokkenen en wijk- en dorpsplatforms. Uitleggen wat er gaat gebeuren of wat er fout gaat, is niet genoeg. Het herstellen van contact en laten merken dat de Gemeente dat serieus neemt, is van belang na de schade die is ontstaan bij de introductie van het beleid. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard.

Wees duidelijk over besluiten of over de termijn waarop die worden genomen. Communiceer die aan een ruime groep omwonenden. Voorkom dat de communicatie zich alleen richt op stakeholders die zich eerder in de discussie hebben gemeld.

Geef voldoende ruimte aan discussie, maar sluit die wanneer er geen nieuwe standpunten meer worden ingebracht en de discussie een herhaling van zetten wordt. Wees vervolgens helder over wanneer een besluit mag worden verwacht.

Het blijft raadzaam om, waar nodig, de kennis die binnen de Expertgroep Mens en Hond voorhanden is, actief te zoeken en te benutten.

Verschillen in werkwijze en organisatie, tussen de wijkplatforms en de Gemeente, blijven aandachtspunten in de samenwerking. Wees je er als Gemeente van bewust dat wijk- en dorpsplatforms kwesties in hun samenhang behandelen, terwijl de Gemeente op inhoudelijke thema's is georganiseerd. Investeren in de rol en positie van wijkambtenaren lijkt aan te raden.

Handhaving

Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op handhaving van het hondenbeleid. We beschrijven we de ervaringen van BOA's bij de handhaving van het hondenbeleid, en de mate waarin zij sinds de introductie van het hondenbeleid veranderingen zien in het gedrag van hondenbezitters. Daarnaast komen de ervaringen van hondenbezitters met de handhaving van het hondenbeleid aan de orde. En we gaan na in hoeverre het belang van handhaving is veranderd.

Handhaving wint aan belang

Standaard beleid impliceert handhaving. Dat gebeurt op twee manieren. Handhaving door BOA's is formeel en praktisch mogelijk na de introductie van beleidsregels²⁷. En inwoners worden in staat gesteld om een beroep te doen op handhaving in situaties die ze voorheen waarschijnlijk hadden geregeld via sociale controle en een beroep op een maatschappelijke norm.

Door het hondenbeleid in het leven te roepen, is de 'zelfregulering' via sociale controle verminderd, melden bijna alle geïnterviewden in dit onderzoek. Voor een groot deel komt dat doordat het beleid de maatschappelijke norm over opruimen binnen de bebouwde kom onderstreepte. Die norm bestond al en de meeste hondenbezitters hielden zich er al aan, zoals we in het voorgaande zagen. De groep die zich er niet aan hield, werd af en toe wel aangesproken door medeburgers, maar meestal zonder effect.

Nu de mogelijkheid tot handhaving door de BOA's er is, geven veel geïnterviewden aan af te zien van het aanspreken van overtreders. In plaats daarvan vertrouwt men op handhaving. De opruim- en aanlijnplicht was voorheen deels geregeld via een Algemene Politie Verordening, maar daarop werd niet gehandhaafd. Hondenpoepoverlast melden bij de politie kwam bij de geïnterviewden in dit onderzoek ook niet op. Melding bij de Gemeente is minder beladen en (via het KCC) toegankelijk, dus de stap daar naartoe is kleiner. Handhaving wordt nu als reëel alternatief voor sociale controle gezien. En men verwacht dan ook dat het gebeurt en effectief is.

Handhaving heeft dus aan belang gewonnen. In die zin heeft de Gemeente met de introductie van het beleid zichzelf een verantwoordelijkheid erbij gegeven. En daaraan zijn - ook - kosten verbonden.

---

²⁷ En na het vastleggen van regels in een APV. Dat was al voor de introductie van het hondenbeleid gebeurd. Op basis van de APV kan de politie handhaven, maar in de praktijk deden zij dat niet.

Handhaving heeft potentieel groot effect, maar ook grote praktische beperkingen

Werkt handhaving van de opruim- en aanlijnplicht? Voor een deel wel: áls er gehandhaafd wordt, dan heeft dat een groot effect. Als er wordt beboet, dan zingt zich dat onder hondenbezitters snel rond. Sociale contacten en WhatsAppgroepen van hondenbezitters dragen daaraan bij. Het effect van één boete is veel groter dan gedragsverandering bij die ene persoon. Een enkele boete heeft in die zin een soort 'olievlekeffect'. Maar dit effect ebt ook altijd weer weg. Handhaven moet regelmatig plaatsvinden.

Anderzijds: als er wordt gecontroleerd, zingt zich dat ook snel rond. Een uur in uniform 'posten' bij een hondenuitrenveld heeft geen zin, want "ineens loopt iedereen dan netjes met de lijn in de ene en de poepzak in de andere hand" - aldus een hondenbezitter in dit onderzoek. De BOA's onderschrijven dit beeld.

In de praktijk is handhaven op de opruimplicht bijna onmogelijk. Zodra een geüniformeerde BOA zichtbaar is, ruimt iedereen netjes op. Er moet bovendien sprake zijn van een zogenoemde "op heterdaad", en dat is lastig waar te nemen als de hond in het donker wordt uitgelaten. In de eerste maanden na de introductie van het hondenbeleid werd extra gecontroleerd op het opruimen van uitwerpselen, maar ook in die beginperiode was het aantal waarschuwingen en boetes schaars (bij zo'n 1% van het aantal waargenomen honden). In werkelijkheid ligt het percentage overtredingen van de opruimplicht waarschijnlijk hoger.

Tegelijk nemen de BOA's de laatste jaren wel degelijk een afname van de hondenpoepoverlast waar. De maatschappelijke norm dat je de poep van je hond opruimt, was onder een grote groep hondenbezitters al geaccepteerd, en de tolerantie ervoor nam af, zoals we eerder zagen. Die trend zet zich met de komst van het hondenbeleid door. De BOA's bevestigen het beeld dat we eerder schetsten, nl. dat de hondenpoepoverlast die er is, zich deels concentreert op nieuwe hondenpoep-hotspots. Het handhaven van de aanlijnplicht is praktisch iets beter mogelijk, ook al is ook hier de pakkans beperkt. Op dit punt heeft het beleid ook meer direct effect, constateren zowel hondenbezitters, niet-hondenbezitters als BOA's. Sinds 2015 wordt er duidelijk vaker aangeliend. Binnen de bebouwde kom is dat nu bijna altijd.

Alle geïnterviewden in dit onderzoek geven aan, dat een grotere pakkans leidt tot beter naleven van de regels. Handhaven is nodig omdat er een kleine groep is die de bestaande regels structureel blijft negeren, en die slecht of niet reageert op een beroep op de maatschappelijke norm. "Elkaar aanspreken op elkaars gedrag helpt niet. Die mensen die de poep laten liggen geven je ook gewoon een grote bek", aldus een aantal hondenbezitters in dit onderzoek.

Handhaving in de praktijk

Handhaving wint dus aan belang en is potentieel effectief. In de praktijk is het echter moeilijk haalbaar. De pakkans is, zo zagen we, klein. Maar andere zaken spelen hierbij ook een rol.

De BOA's geven aan, goed zicht te hebben op plaatsen waar relatief veel poepoverlast is, en denken ook voor een deel wel te weten wie zoal regelmatig de aanlijnplicht overtreedt. Ze hebben echter niet de capaciteit om daarop gericht te surveilleren. Toezicht houden op de regels van het hondenbeleid wordt nu meegenomen in de reguliere surveillancerondes. In de praktijk betekent dat dat men per wijk een uur per dag aanwezig is (voor alle handhavingstaken), en dat daarnaast wordt gereageerd op meldingen. De BOA's zelf geven aan, graag meer capaciteit te willen om op zaken als opruim- en aanlijnplicht te kunnen handhaven. Ook zouden ze graag in burger willen surveilleren, om zo de pakkans te verhogen.

Dit gebrek aan handhavingscapaciteit wordt breed erkend. Ook de wijkplatformvertegenwoordigers, hondenbezitters, andere omwonenden en beleids- en uitvoerende ambtenaren onderschrijven dit.

De BOA's geven aan dat ze in ongeveer een kwart van de gevallen waarin ze waarschuwen of verbaliseren, te maken krijgen met vervelende reacties of (verbale) agressie. Ze weten daar doorgaans overigens prima mee om te gaan.

Bij de wijk rondes signaleren de BOA's overigens significant vaker zogenoemde 'vechthonden' dan een aantal jaren geleden. Meldingen van loslopende honden zijn schaars, maar als ze er zijn, dan gaat het vaak over dit type honden.

Handhaving van het hondenbeleid is in zijn huidige vorm geen tijdrovende taak voor de BOA's. Ze geven aan, in de lente- en zomermaanden voornamelijk bezig te zijn met overlast door jongeren; daaraan gaat naar schatting een derde deel van de dag op. Vergeleken daarbij is overlast door uitwerpselen en loslopende honden dus een klein probleem.

Frequenter controle is wenselijk, geven ook de wijkplatformvertegenwoordigers aan. Zeker in de periode na de aanleg van een uitrenveld is eens per twee weken een (liefst ongeüniformeerde) controle ideaal, zegt een meerderheid van hen. Met de huidige capaciteit is dat echter niet haalbaar.²⁸

Ervaringen van hondenbezitters met handhaving

Wat merken hondenbezitters zelf van de handhaving? Weinig, zo blijkt. We konden in dit onderzoek vaststellen dat ook hondenbezitters slechts zelden BOA's zien controleren.

Over de wijze waarop wordt gehandhaafd gaan verschillende verhalen de ronde. Hier en daar gaan (ook op social media) verhalen rond over BOA's die overtredingen uitlokken. Het waarheidsgehalte hiervan hebben we niet kunnen checken. Wel wordt de toon waarop men door BOA's wordt gewaarschuwd of beboet, vaak als betuttelend ervaren. Let wel: dit geldt voor mensen die daadwerkelijk beboet of gewaarschuwd zijn. Dat beeld kan gekleurd zijn.

Een algemenere klacht over de toon van de handhaving is dat veel hondenbezitters vinden dat er bij de BOA's kennis ontbreekt over het normale gedrag van honden. Je kunt een hond niet leren om op een niet-omheind veld te blijven. Zonder hek gaat een hond ook de berm verkennen. Een waarschuwing uitdelen en zeggen dat de eigenaar "zijn hond maar moet leren op het gras te blijven" wordt als onkunde ervaren. Binnen het onderzoek gaven verschillende hondenbezitters aan dat ze vonden dat er bij de BOA's kennis ontbreekt op dit vlak.

Groenbeheer kan de noodzaak tot handhaving beperken

Groenbeheer speelt ook een rol in handhaving. Gedrag (bijvoorbeeld al dan niet poep opruimen, of de keuze van uitlaatroutes) kan worden beïnvloed door ruimtelijke ingrepen. Dan is er dus minder druk op handhaving. In de loop van 2016-2017 is gebleken dat deze aanpak deels werkt. Hotspots van poepoverlast blijven echter bestaan; die lijken alleen te kunnen worden tegengegaan door de pakkans stevig te verhogen.

---

²⁸ Of ongeüniformeerde controle ook juridisch is toegestaan, hebben we in dit onderzoek niet kunnen nagaan. Daarover gaan echter verschillende verhalen: sommige hondenbezitters hebben aangegeven dat dit volgens de richtlijnen van de VNG niet mag, volgens de BOA's zelf is het wel toegestaan. Het is misschien raadzaam om de juridische afdeling dit precies na te laten gaan.

Conclusies

Handhaving van de opruim- en aanlijnplicht is belangrijker geworden. De sociale controle onderling neemt af. Deels omdat er nu beleid is, en deels omdat de groep die zich niet aan de regels houdt, zich weinig ontvankelijk toont voor opmerkingen en verzoeken van andere burgers. Hier helpt alleen een hoge pakkans, maar dat is op dit moment niet haalbaar. De capaciteit ontbreekt en controle in uniform leidt automatisch tot een lage pakkans.

Vrijwel alle geïnterviewden (inclusief veel hondenbezitters) zouden frequentere controle door de BOA's wenselijk vinden.

Verschillende hondenbezitters geven aan dat er bij sommige BOA's kennis over hondengedrag ontbreekt, wat soms leidt tot onpraktische adviezen of waarschuwingen.

De aanpak om via groenbeheer poeppoverlast op bepaalde locaties tegen te gaan, lijkt te werken.

Aanbevelingen

De overlast door hondenpoep lijkt de afgelopen jaren al flink afgenomen. Om de resterende overlast terug te dringen, is het nodig de pakkans op overtredingen te verhogen. Dat zou kunnen door de BOA-capaciteit uit te breiden en (vaker) ongeüniformeerd te surveilleren. Daaraan hangt - uiteraard - een prijskaartje. Of de BOA-capaciteit kan en moet worden uitgebreid, is een bestuurlijke afweging.

Handhaaf de aanpak om via groenbeheer uitlaat- en opruimgedrag te beïnvloeden.

Financiën

Inleiding

Voor de uitvoering en handhaving van het hondenbeleid is in 2016-2017 apart budget beschikbaar. Bij de invoering van het hondenbeleid was dat nog niet het geval. Bij de invoering van het hondenbeleid was er wel eenmalig verbeterbudget beschikbaar voor het project 'Openbare Ruimte op Orde', maar dat was onvoldoende om het hondenbeleid te implementeren.

Vanaf de start van het hondenbeleid leidde dit tot problemen, wanneer toegezegde aanpassingen ten opzichte van het oorspronkelijke plan vroegen om extra budget, en dat er niet bleek te zijn.

Het initiële ontbreken van een eigen budget voor hondenbeleid betekent ook, dat de kosten die in 2015 voor de realisatie van voorzieningen en de handhaving van het hondenbeleid gemaakt worden, niet altijd duidelijk zijn. Voor veel kosten die als gevolg van het hondenbeleid worden gemaakt, werd incidentele dekking gevonden onder andere posten. Deels is dit ook in 2016-2017 het geval. En veel kosten die worden gemaakt in het kader van groenbeheer, komen deels ten goede aan het hondenbeleid, maar dienen ook andere doelen. Wat het hondenbeleid precies kost, is lastig te achterhalen. Dat het meer is dan de € 48.000,- per jaar die ervoor is begroot, is wel duidelijk.

Een aantal ambtenaren die we in het kader van dit onderzoek hebben gesproken, gaf aan dat voor een goed beeld van inzet en kosten eigenlijk het beheerplan opnieuw moet worden gemaakt. Na alle wijzigingen wijkt het beheerplan te veel af van de werkelijke situatie, wat leidt tot incidentele ingrepen waarvoor onder verschillende posten dekking werd gevonden. Echt zicht op het benodigde budget voor beheer ontbreekt daardoor.

Desondanks hebben we, op basis van de gegevens die wel beschikbaar zijn, een overzicht gemaakt van de kosten van 2016 die duidelijk terug te leiden zijn tot het hondenbeleid. We benadrukken dat dit overzicht niet alle kosten weergeeft die in het kader van het hondenbeleid worden gemaakt. De inzet van BOA's bijvoorbeeld is niet meegenomen in het overzicht.²⁹

Omschrijving	Bedrag Werkelijk
Hondenbeleid, periode 2016 – medio 2017	
Extern (tijdelijk) personeel	45.145,-
Uitbesteed werk / voorlichtingscampagne / publicaties	52.951,-
Aankoop en vervanging van straatmeubilair	2.689,-
	100.785,-

²⁹ Voor de begroting voor de periode 2015, zie Gemeente Woerden, *Hondenbeleid 2015-2014*, november 2013, p. 17.

Meer verantwoordelijkheden, meer kosten

Dat de Gemeente zichzelf met de invoering van het hondenbeleid grotere verantwoordelijkheden heeft toegeëigend, schetsten we al eerder. Hier benadrukken we dat dat ook met kosten gepaard gaat. In een paar gevallen had dat kunnen worden voorkomen door het beleid minder generiek in te zetten.

Het duidelijkste voorbeeld hiervan is de situatie in Zegveld, waar het lokale beleid volgens betrokkenen prima werkte, maar toch - zonder vraag vanuit de bevolking - uitrenvelden werden ingepland. Na discussie en overleg is dit beperkt tot één uitrenveld. Zegveld verwacht echter nu wel dat er rond dit veld onderhoud wordt gepleegd en wordt gehandhaafd. Deze kosten vloeien dus rechtstreeks voort uit het beleid, dat in Zegveld als overbodig wordt gezien.

Hondenbelasting en hondenbeleid: geen formele, wel een emotionele link

De Gemeente Woerden is duidelijk in zijn standpunt dat de hondenbelasting geen doelbelasting is. Het geld dat via de hondenbelasting wordt opgehaald, vloeit in de algemene middelen. Formeel is de Gemeente niet verplicht om de hondenbelasting ten goede te laten komen aan voorzieningen voor honden en hondenbezitters.

Inwoners ervaren echter wel degelijk een verband tussen die twee. In de Tussentijdse evaluatie werd al aanbevolen om in de beleidsvorming en –uitvoering rekening te houden met het bestaan van die emotionele koppeling.

Dat het hondenbeleid deels als nieuw en beperkend werd ervaren, zette ook meteen de discussie over de hondenbelasting weer op de agenda. Vanuit de gevoelde beperking van hun bewegingsvrijheid vroegen veel hondenbezitters zich af “wat ze dan terugkrijgen voor hun hondenbelasting”. Evenveel betalen voor minder mogelijkheden, is het beeld dat onder veel geïnterviewden leeft. Als daarop wordt geantwoord dat het terugvloeit naar de algemene middelen, versterkt dat het beeld van de hond als fiscale melkkoe.

Bovendien motiveert het niet om hondenbelasting te betalen. Al eerder zagen we dat het waarschijnlijk is dat er voor 1/3 van de honden in Woerden geen hondenbelasting wordt betaald. De bereidheid om hondenbelasting te betalen, staat met de komst van het hondenbeleid sterker onder druk. Controles werken slecht: zodra er een controleronde start, zingt dat zich - ook weer via WhatsApp en sociaal contact - snel rond. Ontduiken is relatief eenvoudig. Alle honden volgen via een chip zou dit kunnen verhelpen.

Tegelijk zien we in dit hoofdstuk ook dat een groot deel van het bedrag dat in 2016-2017 wordt opgehaald met de hondenbelasting, wordt besteed aan voorzieningen voor honden. De begrote € 48.000 per jaar is bovendien alleen bestemd voor beheer en onderhoud. De kosten voor handhaving van het hondenbeleid en eventuele nieuwe voorzieningen zijn hierin niet opgenomen.

Voor de voorzieningen van het hondenbeleid zijn daarnaast delen van de groene ruimte onttrokken aan algemeen gebruik. Alleen hondenbezitters maken gebruik van de uitrenvelden.

Er wordt dus wel degelijk geld besteed aan voorzieningen voor honden en het beheer daarvan. De Gemeente slaagt er blijkbaar niet goed in om dat aan betalers van hondenbelasting over te brengen.

Hondenbezitters wijzen op hun beurt op hun positieve bijdrage aan de openbare veiligheid. Mensen die 's avonds laat een ronde lopen door de eigen buurt, kunnen onregelmatigheden snel signaleren en dragen voor velen bij aan een gevoel van veiligheid. Bij een afweging van kosten en opbrengsten zouden veel hondenbezitters graag zien dat dit aspect wordt meegenomen.

Hondenbelasting onder druk

In heel Nederland zijn discussies gaande over het al dan niet afschaffen van de hondenbelasting. Per 1 januari 2017 was in 140 gemeenten de hondenbelasting zelfs al afgeschaft.³⁰ De belasting is impopulair en door de afname van hondenpoepoverlast zien ook niet-hondenbezitters minder vaak de noodzaak ervan. Bovendien gaat het innen van de hondenbelasting gepaard met kosten, in Woerden ongeveer € 22.000,- aan loon- en overige kosten.

Verschillende gemeenten overwegen deze belasting af te schaffen, omdat het draagvlak ervoor steeds verder erodeert. Hier en daar gaan stemmen op om een andere route te kiezen en door een andere aanpak het draagvlak voor de hondenbelasting te versterken.

In het kader van dit onderzoek werden voor het versterken van draagvlak twee opties aangedragen. De eerste is om een experiment aan te gaan met het (voor de burger gratis) aanbieden van een hondengedags- of puppy cursus bij het inschrijven van een hond voor de hondenbelasting. Daarmee sla je drie vliegen in een klap, is de gedachte. Ongewenst gedrag van honden (en hun baasjes) dat voortkomt uit onkunde bij de hondenopvoeding, wordt tegengegaan, en het beeld dat men iets terugkrijgt voor de belasting, wordt versterkt. Op langere termijn is het waarschijnlijk ook budgettair een slimme zet.

Het effect op hondengedrag zal echter pas na jaren op enige schaal zichtbaar zijn in het maatschappelijk verkeer. Bovendien zijn er haken en ogen bij de uitvoering: hondentrainer is geen beschermd beroep, dus het is moeilijk om na te gaan wat er op hondenscholen precies wordt geleerd. Dat is niet altijd volgens de beste inzichten, gaf een van de geïnterviewden aan.

Daar staat tegenover dat de hond dan is geregistreerd, en dat de uitgaven voor de cursus eenmalig zijn. Een hond leeft daarna nog jaren, en elk jaar kan de hondenbelasting daarvoor worden geïnd.

Een andere mogelijkheid die werd geopperd, is de hondenbelasting in een stichting te storten die vervolgens faciliteiten kan ontwikkelen en onderhouden. Hieraan zitten veel haken en ogen, gezien de verstrengeling van hondenbeleid, handhaving en beheer van de openbare ruimte. We geven de optie hier wel weer, omdat deze een paar keer naar voren kwam en tevens illustreert dat er ook onder betalende hondenbezitters toenemende weerstand is tegen de hondenbelasting.

Conclusies

Het ontbreken van voldoende budget om het hondenbeleid te implementeren, heeft er noodgedwongen toe geleid dat uitgaven onder allerlei verschillende posten zijn geboekt. Het was in het kader van dit onderzoek niet mogelijk om precies uit te pluizen wat er aan het hondenbeleid is uitgegeven in de periode 2016-2017. Ook voor het beheer in de komende periode zijn de kosten niet helder, omdat dingen die in het kader van het hondenbeleid worden gedaan, vaak ook andere beleidsdoelen dienen. Definitief inzicht in de kosten is dus moeilijk te achterhalen.

Het hondenbeleid heeft geleid tot nieuwe, structurele kosten voor beheer, onderhoud en handhaving. Voor een deel waren die kosten niet nodig.

De komst van het hondenbeleid heeft geleid tot minder bereidheid om hondenbelasting te betalen. Die bereidheid is al laag, en ontduiking is relatief eenvoudig. Heldere communicatie over welke uitgaven worden gedaan voor het hondenbeleid zou kunnen helpen, maar is lastig (zie boven). Te verwachten is dat de discussie over de hondenbelasting blijft aanhouden.

---

³⁰ Zie www.hondenbelasting.net voor een lijst met gemeenten waar de hondenbelasting is afgeschaft.

Aanbevelingen

Om de bereidheid tot het betalen van hondenbelasting te stimuleren en verdere ontduiking tegen te gaan, kan het helpen om definitief inzichtelijk te maken welke kosten de Gemeente maakt om het houden en uitlaten van honden te faciliteren. Daarnaast kan het volgen van honden via een chip ontduiking tegengaan. Of dat haalbaar is, is echter de vraag. Het zal niet bijdragen aan de positieve motivatie om te betalen.

Pas het beheerplan rond de uitrenvelden en afvalbakken zo aan, dat het plan weer aansluit bij de ontstane realiteit.

Hou het draagvlak voor de hondenbelasting in de gaten. Om het bestaande draagvlak ervoor te bewaren, is ten minste nodig om burgers goed te informeren over de uitgaven die de Gemeente doet om hondenbezit te faciliteren. Meer innovatieve ingrepen, of afschaffing, zijn thema's die de komende tijd ook vrijwel zeker een rol zullen spelen in de discussie.

Beleidsontwikkeling

Inleiding

Hoewel het geen onderdeel was van de onderzoeksvraag, kwamen op verschillende momenten in het onderzoek zaken naar voren die raken aan beleidsontwikkeling. In dit hoofdstuk geven we die bevindingen weer.

Beleidsontwikkeling en -uitvoering moet interactiever, vinden beleidsambtenaren

Bij de Tussentijdse evaluatie hondenbeleid werd geconcludeerd dat de ontwikkeling van het nieuwe hondenbeleid te eenzijdig was ingestoken. Ondanks goede bedoelingen was er van een interactief beleidsvormingsproces geen sprake.³¹

Uit gesprekken binnen de gemeentelijke organisatie bleek dat de bij het hondenbeleid betrokken ambtenaren doorgaans zijn doordrongen van de noodzaak tot interactieve beleidsvorming. Sommigen zien een heldere noodzaak tot betrekken van burgers bij beleidsontwikkeling, zeker als het om onderwerpen gaat die mensen in hun directe leefomgeving en in hun dagelijkse routine raken. Zoals het hondenbeleid. Anderen weten nog niet goed raad met het vormgeven van een interactief beleidsproces. Alle geïnterviewden zien echter dat er bij de ontwikkeling kansen zijn blijven liggen om inwoners en maatschappelijke groepen te betrekken.

Een ander punt dat bij het hondenbeleid niet goed ging, is dat er na de beleidsontwikkeling meteen werd gestart met de aanleg van hondenuitrenvelden en de plaatsing van afvalbakken. Beter was het geweest om ook daarbij burgers en maatschappelijke groeperingen te betrekken. Daarmee hadden onpraktische keuzes kunnen worden voorkomen, en was veel commotie waarschijnlijk niet ontstaan. In de loop van 2016-2017 ging dit, door de aanstelling van de projectleider, overigens doorgaans wél goed.

Kwaliteit van contacten is nog te vaak afhankelijk van personen

Hoe goed de contacten zijn tussen ambtenaren, inwoners en dorps- en wijkplatforms, hangt sterk af van personen. De projectleider hondenbeleid wordt door inwoners en andere betrokkenen over het algemeen geprezen om de kwaliteit van zijn contacten: mensen hebben het gevoel dat hij goed benaderbaar is en snel reageert op vragen en verzoeken. Verschillende wijkambtenaren worden ook ervaren als heel prettig in het contact, goed benaderbaar en met een sterke betrokkenheid bij 'hun' wijk. Het beeld wisselt echter wel, en hoe goed de contacten zijn is sterk afhankelijk van personen en persoonlijkheden. Stevige, constructieve contacten tussen 'stadhuis' en inwoners lijken (nog) niet overal ingebed in de organisatie(cultuur).

---

³¹ *Tussentijdse evaluatie hondenbeleid Gemeente Woerden*, p. 6.

Projectmatige aanpak niet overal gevolgd

Eén van de aanbevelingen in de Tussentijdse evaluatie was om het Richtsnoer Projectmatig Werken van de Gemeente Woerden beter na te leven bij het opstellen van beleid. Veel problemen rond het hondenbeleid hadden hiermee voorkomen kunnen worden. Gedurende 2016-2017 is die aanbeveling niet altijd opgevolgd. Deels komt dat door de ontstane commotie: er moest worden gereageerd op discussies en geplande voorzieningen moesten worden aangepast. In de loop van dat proces is echter de relatie tussen het vastgelegde beleid en de ontstane werkelijkheid hier en daar vaag geworden. Om alles op orde te krijgen, zouden bijvoorbeeld beheerplannen en beleidsteksten een update moeten krijgen.

Sterke samenleving, slanke overheid

Burgers vinden het niet moeilijk om iets bij de Gemeente te melden, maar wel moeilijk om met de juiste mensen in contact te komen, beschreven we eerder in dit rapport. Borging van goede contacten en 'voelsprietten' in de wijken verdient aandacht. Het kan kosten en onrust voorkomen, en de bereidheid van inwoners om samen te werken met de Gemeente versterken.

Daarnaast kan een goed gevoel voor wat er speelt in de wijken, bijdragen aan het in positieve zin 'gebruiken' van de sociale controle en inspelen op maatschappelijke normen. Sociale controle en maatschappelijke normen kunnen voor overheden een krachtig sturingsinstrument zijn. Niet voor alles hoeft beleid te worden gemaakt. Waar de maatschappelijke norm goed functioneert, is generiek beleid niet altijd nodig. Sterker nog, onnodig of te generiek beleid kan de sociale controle ondergraven. En dat is zelden wenselijk. "Sociale controle is een vies woord, maar als het verdwijnt mist iedereen het" - aldus een van de geïnterviewden.

Blijf alert op vertekening door meldingen

Blijf erop alert dat waar contact niet altijd makkelijk is, klachten en meldingen waarschijnlijk het beeld van de realiteit gaan vertekenen. Zonder goed zicht op de daadwerkelijke situatie in de wijken, bestaat het gevaar dat het beeld daarvan te sterk wordt gebaseerd op de inbreng van inwoners die de moeite nemen om te klagen of te protesteren. Zorg dat, ook bij beleidsontwikkeling, niet alleen de inbreng van assertieve burgers wordt gehoord.

Conclusies

De Gemeente lijkt goed doordrongen van de lessen die zijn geleerd bij de introductie van het Hondenbeleid. Nog niet alle aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie zijn in de periode 2016-2017 opgevolgd, maar dat komt voort uit praktische en organisatorische overwegingen. De kennis en wil om dit soort processen voortaan beter aan te pakken, is aanwezig.

De contacten met de Woerdense samenleving kunnen verder worden versterkt, en beter geborgd. Benaderbaar zijn als overheid is zowel belangrijk voor het contact met de inwoners, als voor de kwaliteit van de beleidsontwikkeling.

Conclusies

Inleiding

In dit hoofdstuk zetten we de belangrijkste conclusies uit de evaluatie op een rij. We gaan daarbij uit van de vragen die ten grondslag liggen aan dit onderzoek:

- Hoe is, in het algemeen, de implementatie van het hondenbeleid verlopen sinds de Tussentijdse evaluatie van februari 2016?
- Wat is er gedaan met de aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie?
- Worden de beleidsdoelstellingen van het Hondenbeleid 2015-2024 gehaald?
- Wat voor neveneffecten heeft het hondenbeleid?
- Wat valt er te zeggen over de afweging tussen investeringen in en resultaten van het hondenbeleid?

Voor meer specifieke conclusies over deelonderwerpen verwijzen we naar de bijbehorende hoofdstukken.

Verloop implementatie hondenbeleid in 2016-2017

Het proces van implementatie is sinds de Tussentijdse evaluatie verbeterd. De aanstelling van een projectleider heeft bijgedragen aan het beheersen van de ontstane commotie, het leggen van betere contacten en het aanleggen van praktische voorzieningen.

Verstandig is ook geweest om op sommige locaties pas op de plaats te maken met de aanleg, en de periode na de Tussentijdse evaluatie te gebruiken om tot een betere locatiekeuze en uitwerking te komen.

Dat laatste gaat nog niet overal goed. Ook na de Tussentijdse evaluatie komt het op een enkele locatie nog voor dat een uitrenveld niet handig wordt aangelegd. Meldingen daarover worden inmiddels wel sneller opgepakt.

De ambtenaren die betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling en implementatie van het hondenbeleid, zijn er in meerderheid van doordrongen dat beleidsontwikkeling in het algemeen interactiever moet, zeker bij onderwerpen die mensen in hun dagelijks leven raken en - dus - emotie kunnen oproepen. Input van inwoners en maatschappelijke groeperingen en organisaties kan de kwaliteit en haalbaarheid van beleid sterk verbeteren. Dat besef is er, en de lessen uit de implementatie van het Hondenbeleid worden door de geïnterviewde beleidsambtenaren ook in de praktijk gebracht.

De in 2015 ontstane commotie heeft schade gedaan aan de kwaliteit van het contact tussen Gemeente, inwoners en wijk- en dorpsplatforms. Het herstel van dat vertrouwen is ingezet, maar het zal nog veel investering vergen om dat bij alle groepen op niveau te krijgen en te houden. Benaderbaarheid, duidelijkheid en communicatie met alle betrokkenen kan verder helpen. Op al deze punten is nog winst te behalen. Tevreden stellen van iedereen is onmogelijk, maar een goed beeld van alle voors en tegens van het beleid is essentieel om faire afwegingen te kunnen blijven maken.

Opvolging van aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie

Veel aanbevelingen die werden gedaan in de Tussentijdse evaluatie, hebben betrekking op het proces van beleidsontwikkeling. Deze evaluatie ging primair over de implementatieperiode van 2016-2017. Aanbevelingen voor beleidsontwikkeling zijn voor zover ze naar voren kwamen in het onderzoek, meegenomen in het rapport.

Niet alle aanbevelingen konden in de periode 2016-2017 worden opgevolgd, omdat een deel van de aanbevelingen gaan over processen die in die periode niet speelden.

In de bijlagen is een overzicht opgenomen van alle aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie, met een beschrijving van wat daarmee in de periode 2016-2017 is gebeurd. Hier gaan we kort in op wat er is gedaan met de aanbevelingen die betrekking hebben op het proces in de periode 2016-2017.

Aanbevelingen om beter te communiceren met omwonenden en stakeholders ook bij de uitvoering beter te betrekken, zijn deels opgevolgd. De intentie was er zeker, maar in de uitvoering zijn nog steken gevallen. Niet alle stakeholders worden goed op de hoogte gehouden van wijzigingen in de uitvoering of planning. Wel is er veel geïnvesteerd in contacten met stakeholders en platforms door de projectleider en verschillende wijkambtenaren. We kunnen over het algemeen stellen dat de weg naar herstel van vertrouwen, op het onderwerp hondenbeleid, deels is ingezet.

De aanbeveling om ook de beheerfase vooraf goed te doordenken, was eerder niet opgevolgd. Inmiddels is dat meer op orde, maar nog niet geborgd in adequate beheerplannen.

Budgettair is er nu wel iets veranderd: er is een budget voor de uitvoering in 2016-2017, en voor het beheer van de voorzieningen daarna. Het opstellen van een budget voor de beheerfase heeft echter haken en ogen: kosten en inzet zijn vaak niet eenduidig aan het hondenbeleid toe te kennen. Definitief inzicht in wat het hondenbeleid nu daadwerkelijk heeft gekost, vergt diepgaander boekhoudkundig onderzoek dan in het kader van dit evaluatieonderzoek mogelijk was.

Van een (aanbevolen) communicatieplan voor de implementatie is nog geen sprake. Wel zijn er in 2015 harde communicatielessen geleerd, en is de aanpak van communicatie aangepast. Er is verbetering, maar de communicatie is nog niet altijd op orde: berichten over wijzigingen bereiken nog niet altijd alle betrokkenen.

De aanbevelingen om de praktische kanten van de uitvoering goed te doordenken en daarbij input van betrokkenen te zoeken, is opgevolgd. In bijna alle gevallen ging dit in de periode 2016-2017 goed, en bij 'missers' (ongeschikte omheiningen, onhandige locaties voor bakken) werd sneller gereageerd. Op onderdelen is verbetering nog mogelijk (mits financieel haalbaar).

Werking van het beleid: zijn de doelstellingen gehaald?

De doelstelling om regels voor het uitlaten van honden te verhelder en vast te leggen is duidelijk gehaald. Iedereen die we in het kader van dit onderzoek hebben gesproken, is op de hoogte van de regels. Bij alle hondenuitrenvelden is ook duidelijke bebording voorhanden.³²

De doelstelling om voorzieningen te realiseren, is grotendeels gehaald.

Bijna alle uitrenvelden zijn inmiddels gerealiseerd. Voor de overige velden zijn nu duidelijke plannen. Op de kwaliteit en adequaatheid van de voorzieningen wordt wel breed kritiek geuit. Bij het ontwerp van de velden is weinig kennis meegenomen over hondengedrag en behoeften van honden en baasjes. De mogelijkheden tot los lopen zijn verder zeer beperkt. Hoewel formeel toegestaan buiten de bebouwde kom, is los lopen van de hond daar vaak niet veilig.

---

³² De projectleider hondenbeleid heeft nog de suggestie gedaan om ook de opruimplicht op de borden te vermelden. Die staat er nu niet op, omdat die overal geldt.

Omdat de mogelijkheden zo beperkt zijn, worden de velden wel gebruikt. Hondenbezitters geven dat ze aan de velden waarschijnlijk vaker zouden gebruiken als de opruimplicht daar niet zou gelden. Dat impliceert wel meer inzet en kosten voor schoonhouden.

Alle afvalbakken zijn inmiddels geplaatst en staan, na overleg met stakeholders, ook op praktische plaatsen.

Het beheer van de voorzieningen kan nog duidelijk worden verbeterd. Verschillende hondenuitrenvelden worden snel vuil. Ondanks de opruimplicht is regelmatige schoonmaak daar noodzakelijk om de velden goed begaanbaar te houden, aldus veel geïnterviewde hondenbezitters.

De doelstelling om de kosten die verband houden met de hondenbelasting inzichtelijk te houden, is niet gehaald. De opbrengst van de hondenbelasting is prima te achterhalen. We vermoeden echter dat hier ook bedoeld werd de kosten van het hondenbeleid helder te krijgen. Dat is nog niet haalbaar, en zal dat ook op termijn waarschijnlijk niet zijn.

“Vermindering van de ergernis over hondenpoep en de vervuiling van de openbare ruimte door uitwerpselen” was de vierde beleidsdoelstelling. Deze doelstelling wordt in algemene zin bereikt; de ergernis over hondenpoep neemt meetbaar af. De vraag is alleen in hoeverre dat een gevolg is van het beleid. Hoewel daarover nooit harde uitspraken te doen kunnen worden, is de conclusie op basis van de in dit onderzoek verzamelde gegevens dat het beleid vooral de maatschappelijke norm dat “hondenpoep niet kan” heeft versterkt. Daarnaast is er nu de mogelijkheid tot handhaving. Dit heeft deels een afschrikkend effect, maar in de praktijk is handhaven op dit punt nauwelijks mogelijk. Het beleid heeft wel geleid tot veranderingen in de locaties van de zogenoemde hondenpoep-hotspots. Op sommige locaties blijft er sprake van overlast. Dit zijn vaker locaties die vooral worden gebruikt door hondenbezitters. Omdat de tolerantie voor hondenpoep ook afneemt, blijft het aantal meldingen hierover relatief hoog, maar het aantal locaties waarover de meldingen gaan, neemt af.

De laatste doelstelling van het beleid was “hondenpoep niet toestaan op plekken in de openbare ruimte worden die worden gebruikt voor recreëren en spelen”. Deze doelstelling is gehaald. Alle geïnterviewden in dit onderzoek, inclusief de BOA's, geven aan dat dit (bijna) nooit meer voorkomt. Er komen ook amper meldingen over binnen. Ook bij dit punt kan overigens de vraag worden gesteld in hoeverre dit een gevolg is van het beleid, en in hoeverre van een zich ontwikkelende maatschappelijke norm.

Neveneffecten van het hondenbeleid

In de praktijk, maar vooral ook in de beleving van hondenbezitters, zijn de mogelijkheden voor honden om los te lopen sterk beperkt sinds de invoering van het hondenbeleid. De plekken waar het mag, zijn volgens veel hondenbezitters niet veilig voor de hond en voldoen in hun beleving dus niet. De wensen en behoeften van hondenbezitters, en overwegingen van dierenwelzijn, zijn volgens deze groep onvoldoende meegenomen in de vaststelling van dit beleid.

Sinds de komst van het hondenbeleid scheiden verschillende groepen zich duidelijker in de openbare ruimte. Mensen die geen loslopende honden willen tegenkomen, weten nu welke plekken ze moeten mijden. Hondenbezitters die liever geen loslopende honden van anderen tegenkomen (of bepaalde typen honden willen mijden) kunnen dat doen door bij drukte de uitrenvelden te mijden. Let wel: er is dan geen direct alternatief voorhanden.

De overlast door loslopende honden en uitwerpselen neemt over het algemeen af. Waar zich dat nog wel voordoet, is het vaker op plekken die gebruikt worden door hondenbezitters.

Het beleid heeft de mogelijkheid tot handhaving in het leven geroepen, maar de behoefte eraan tegelijk vergroot. Nu het beleid er is, wordt vaker een beroep gedaan op handhaving, en wordt er minder gereguleerd via de sociale controle. De felle discussie over het hondenbeleid heeft daaraan bijgedragen.

Alle commotie rond het hondenbeleid heeft flinke schade gedaan aan de communicatie en het vertrouwen tussen Gemeente enerzijds en platforms en inwoners anderzijds. Het herstel daarvan is ingezet, maar heeft ook veel kosten en inzet gevergd. Inzet op herstel blijft de komende tijd van belang.

Die commotie heeft er tegelijk toe geleid dat er binnen de gemeentelijke organisatie een duidelijker focus is ontstaan op de noodzaak van het betrekken van alle relevante stakeholders bij beleidsontwikkeling en -aanpassing.

De bereidheid om hondenbelasting te betalen is verder onder druk komen te staan. Het draagvlak is sinds de komst van het hondenbeleid verder afgenomen.

Afweging van investeringen en resultaten

Over het algemeen kunnen we stellen, dat het beleid in eerste instantie te generiek is ingezet. Deels is het nog altijd te generiek. Op bepaalde plaatsen was geen behoefte aan beleid; de bestaande afspraken voldeden. Op andere plaatsen zijn te veel uitreinvelden voorzien of aangelegd. De kosten voor onderhoud en handhaving die daaruit voorkomen, hadden kunnen voorkomen. Bovendien heeft het te generieke beleid bijgedragen aan de ontstane commotie en alle daaruitvolgende schade.

Beleid schept ook verwachtingen. De inzet op het verminderen van ergernis door hondenpoep heeft de indruk gewekt dat er wordt ingezet op "100% schoon". De verwachting dat alle hondenpoepoverlast verdwijnt, kan echter niet worden waargemaakt. Overlast zal altijd blijven, omdat er altijd mensen zullen blijven die het beleid weigeren na te leven en handhaving praktisch moeilijk is.

Het hondenbeleid heeft een paar problemen opgelost, maar was wellicht een te zwaar middel hiertoe. Door het beleid zo generiek in te steken, heeft de Gemeente de mogelijkheid laten liggen om meer te reguleren via de sociale controle en zichzelf een zwaardere taak toegediend in de handhaving. Waarschijnlijk had met minder inzet op de aanleg van voorzieningen ook een vermindering van de ergernis door hondenpoepoverlast tot stand gekomen.

De aanlijnplicht heeft slechts beperkt een probleem opgelost, nl. voor mensen die loslopende honden willen mijden. Voor een groot deel van de hondenbezitters was het aanlijnen van de hond binnen de bebouwde kom al een kwestie van fatsoen, en lieten ze de hond daar zelden los, of alleen wanneer ze de hond goed onder controle hadden. Klachten over loslopende honden waren er ook weinig. De aanlijnplicht heeft - zoals we zagen - voor hondenbezitters wel een probleem opgeleverd.

Literatuurlijst

- Boerhof, E., 'Hondenbeleid moet eerlijker', in: Dichtbij.nl, 6 februari 2014.
- Brief Hondenbeleid Zegveld, projectleider Hondenbeleid, Corsa nummer 16.006986
- Dimensus Beleidsonderzoek, *Veiligheid en Leefbaarheid Woerden. Monitor 2015*, Breda, januari 2016.
- Dimensus Beleidsonderzoek, *Veiligheidsmonitor 2011 Gemeente Woerden*, Breda, april 2012.
- Diverse online artikelen op hondenbescherming.nl
- Documenten via Corsa en KCC, op (vele) trefwoorden rond hondenbeleid.
- Facebook.nl, diverse groepen rond wijken en uitrenvelden.
- G. Faber en A. Wildeboer, *Hondenbeleid Leeuwarden. Een schone stad, daar zijn we niet vies van!* (presentatieverslag), Leeuwarden 2016.
- Gemeente Woerden, *Hondenbeleid 2015-2024*, november 2013.
- HAS Hogeschool, HAS Kennistransfer & Bedrijfsopleidingen, Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht, *Feiten & Cijfers Gezelschapsdierensector 2015*, augustus 2015.
- Diverse artikelen op hondenbelasting.net
- Diverse artikelen op hondenpoep.nl
- Hondenpoep.nl, *Samenvatting rapport landelijk onderzoek naar gemeentelijk hondenbeleid*, 2011.
- Inwonersbelangen, *Buurtveiligheid Woerden. Molenvliet, Schilderswijk, Bomen- en Bloemenbuurt, Centrum*, oktober 2016.
- Levende Ruimte adviseurs, *Tussentijdse evaluatie hondenbeleid Gemeente Woerden*, Woerden, 24 februari 2016.
- M. Gilde en A. Smit, *Hondenpoep GEWOON opruimen?! Wat bepaalt dat hondenbezitters van de gemeente Leeuwarden de hondenpoep wel of niet opruimen?*, Wageningen, mei 2011.
- Meesters, C., 'Serieus? Is er extra geld nodig voor hondenpoep?', in: Dichtbij.nl, 15 april 2016.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, *Veiligheidsmonitor 2016*, Den Haag 2017.
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, *Overlastbeleving begrijpen en aanpakken. Een kennisbasis voor de aanpak van overlast en verloedering*, juni 2012.
- Newcom Research, *Resultaten burgerpeiling hondenbeleid, Gemeente Woerden 2013 – Versie 1.0*, Woerden, juli 2013.
- Notulen Expertgroep Mens en Hond, diverse data 2014-2017.
- Online onderzoek op gepp.nl

Perception Consultancy, *Hondenbeleid in Nederland*, rapport naar aanleiding van een landelijk onderzoek naar gemeentelijk hondenbeleid, 2016.

Rodenburg, F., 'Bewoners zijn boos over omheining bij uitrenveld' in: Ad.nl_Woerden, 16 juni 2017.

Rodenburg, F., 'Boekentuin in Woerden krijgt toch weer omheind uitrenveld' in: Ad.nl_Woerden, 14 juni 2017.

RTL Nieuws, 'Afval en zwerfafval grootste ergernis in gemeente Woerden' in: Buurtfacts, 16 juni 2017.
Stadindex.nl/Woerden

Witte, R.F. 'Eindelijk extra afvalbakken hondenpoep' in: Ad.nl_Woerden, 22 november 2016.

Witte, R.F. 'Extra geld nodig voor Woerdense hondenpoep' in: Ad.nl_Woerden, 15 april 2016.

Witte, R.F. 'Vraag naar veel meer afvalbakken hondenpoep' in: Ad.nl_Woerden, 24 mei 2016.

WoerdenDichtbij, 'De gemeente speurt naar honden: "Wat gek dat u daarvoor komt?"', in: Dichtbij.nl, 30 oktober 2014.

WoerdenDichtbij, 'Geld over! Wat gaan we doen met 2,5 miljoen?', in: Dichtbij.nl, 4 mei 2016.

WoerdenDichtbij, 'Genadeloos rapport over hondenbeleid Woerden', in: Dichtbij.nl, 4 maart 2016.

WoerdenDichtbij, 'Helaas! Woerden krijgt waarschijnlijk geen hondenpoepzuiger', in: Dichtbij.nl, 20 april 2016 2016.

WoerdenDichtbij, 'Honden, bewoners en een hek', in: Dichtbij.nl, 5 maart 2015.

WoerdenDichtbij, 'Hondenbeleid: Poepzakjes en uitrenveldjes, hoe zit het nou?', in: Dichtbij.nl, 7 januari 2015.

WoerdenDichtbij, 'Hondenbeleid: Wethouder verdient een pluim voor deze aanpak', in: Dichtbij.nl, 26 januari 2016.

WoerdenDichtbij, 'Hondenopvang huist 4,5 jaar illegaal in schuur op Geestdorp', in: Dichtbij.nl, 15 april 2016.

WoerdenDichtbij, 'Nieuwe hondenbeleid escaleert, hek Boekentuin weggehaald', in: Dichtbij.nl, 17 april 2015.

WoerdenDichtbij, 'Waarom een afvalbak voor honden 1000 euro kost', in: Dichtbij.nl, 14 juni 2016.

Z.a., 'Gehandicapten mogen hondenpoep laten liggen' in: Telegraaf.nl, 15 juni 2016.

Z.a., 'Hondenbeleid nader bekeken': in: Woerden.tv, 9 maart 2016.

Z.a., 'Hondenpoep is grootste probleem', in: *NRC Handelsblad*, 7 november 2009.

Z.a., Algemene plaatselijke verordening Gemeente Oudewater (artikelen honden), Oudewater, 2013.

Z.a., *Concept Uitvoeringsprogramma Organisatie 2020: de WOW-factor*, Gemeente Woerden, 2017.

Z.a., *Landelijk onderzoek gemeentelijk hondenbeleid*, 2015 via hondenpoep.nl

Z.a., *Organisatievisie 2020: de WOW-factor*, Gemeente Woerden, 2017.

Z.a., Verordening op de heffing en invordering van hondenbelasting, Gemeente Oudewater, 2013.

Bijlagen

Dit rapport bevat de volgende vier bijlagen:

- een overzicht van de stand van zaken in de aanleg van hondenuitrenvelden, per wijk en per 1 augustus 2017
- kaarten met de locaties van alle aangelegde en geplande uitrenvelden in de Gemeente Woerden
- een overzicht van alle aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie, met een korte beschrijving van wat daarmee in de periode 2016-2017 is gedaan
- een overzicht van alle conclusies en aanbevelingen in dit evaluatierapport

Bijlage 1: Stand van zaken aanleg uitrenvelden, februari 2016 – augustus 2017

Kern	Locatie	Stand van zaken voorjaar 2016	Bijzonderheden voorjaar 2016	Stand van zaken zomer 2017	Bijzonderheden zomer 2017
Harmelen	Avontuurnatuur	Realisatie najaar 2014	Bordjes van derden “honden mogen niet los lopen” zijn overgeschilderd omdat honden wel mogen loslopen.	Geen nieuwe ontwikkelingen	
Harmelen	Groenendaal	Realisatie najaar 2014 Verwijderd in voorjaar 2015	Omwonenden van tevoren niet geïnformeerd. Onverwacht protest omwonenden: veld ongewenst en niet nodig vanwege nabijheid buitengebied.	Geen nieuwe ontwikkelingen	
Harmelen	Oudeland	Niet gerealiseerd	Omwonenden per brief geïnformeerd. Op voorhand al protest.	Geen nieuwe ontwikkelingen	
Harmelen	Spruit en Bosch	Niet gerealiseerd	Grotendeels geen eigendom	Overleg met eigenaren gestart	
Harmelen	Willem Alexanderlaan	Niet gerealiseerd in najaar 2014 i.v.m. aanwezigheid gronddepot. en huidig gras is berm i.p.v. kort gras. (te veel puin)	Was eerst bouwopslag. Nu wordt er gebouwd.	Geen nieuwe ontwikkelingen	
Harmelen	De Fuut			Realisatie: zomer 2017	Kwam al voorkeurslocatie uit bewonersavond in november 2016. Omwonenden per brief geïnformeerd.
Kamerik	Park Mijzijde	Realisatie najaar 2014	Omwonenden per brief geïnformeerd	Veldje in najaar 2016 met hek afgesloten.	
Kamerik	Spruitweg	Realisatie najaar 2014	Omwonenden per brief geïnformeerd. Na overleg bewoner bord verplaatst	Definitieve realisatie: zomer 2017.	Ontwerp voor omheining veld gemaakt in overleg met groep hondenbezitters. Aanleg gestart in najaar 2016. Na protest omwonenden stil gelegd en een grotere bevolkingsgroep geraadpleegd. Op basis van de raadpleging is het ontwerp aangepast.
Woerden	Badkuip	Realisatie in najaar 2014	Wens van bewoners voor extra hekwerk om geheel afgescheiden veld te verkrijgen, zodat honden de straat niet op kunnen rennen.	Veld is in de zomer van 2016 volledig omheind. Ook aan de westzijde is een toegangspoort gemaakt	Voor een goede toegankelijkheid voor honden vanaf de westkant wordt nog een oplossing gezocht.

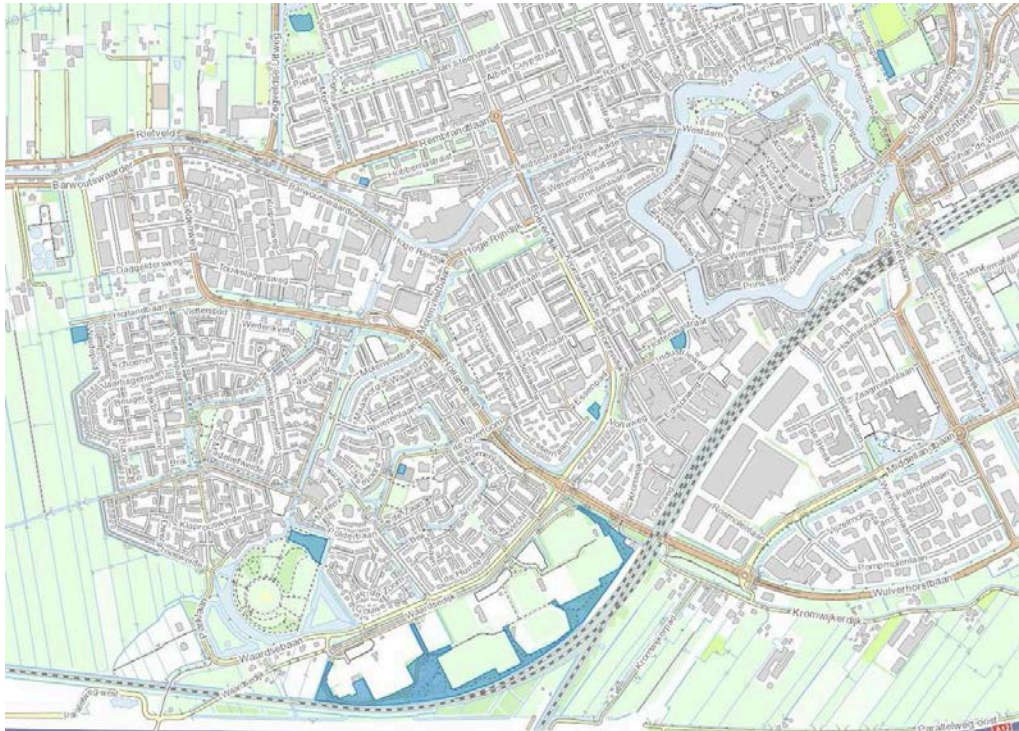
Woerden	Boekentuin	Realisatie in najaar 2014. Hekken verwijderd in zomer 2015 Status hondenuitrenveld gehandhaafd. Borden en bakken staan er nog na verplaatsing binnen het veld.	Omwonenden per brief geïnformeerd. Enkele bewonersbijeenkomsten geweest, soms onrustig. Toezegging omheind uitrenveld in de omgeving loopt nog.	Realisatie zomer 2017.	Situatie met niet-omheind veld is geëvalueerd met 3 belangengroepen die optraden als vertegenwoordiging van de bewoners c.q. hondenbezitters. Meninge n over het functioneren van het veld bleken sterk tegengesteld en kwamen ook in de loop van de tijd niet dicht er bij elkaar. Uiteindelijk heeft de wethouder de knoop doorgehakt om een omheind veld te realiseren aan de oostzijde van de Boekentuin.
---------	------------	--	---	------------------------	---

Woerden	Steinhagenseweg			Ontwerp is gereed. Zodra er budget is kan de uitvoering starten.	Dit veld komt voort uit de toezegging van Wethouder De Weger dat er een omheind veld bij de Steinhagenseweg komt (zie Boekentuin). Tijdens een bewonersavond in het voorjaar van 2017 zijn de wensen t.a.v. het veld geformuleerd. Op basis daarvan is een ontwerp voor het veld gemaakt. Voor aanpassing van de verharding rond het veld is extra budget nodig. Dat wordt niet gefinancierd uit het hondenbeleid.
Woerden	Brediuspark	Realisatie in najaar 2014	Aanleg in overleg met Stichting Bredius	Geen nieuwe ontwikkelingen	
Woerden	Bredius Thijssepad	Realisatie te doen in voorjaar 2016.	Intensief overleg Stichting Bredius. Persbericht.	Gerealiseerd in voorjaar 2016	
Woerden	Cattenbroekerplas	Realisatie in najaar 2014.	Aanvullende wensen gebruikers (speelplek voor honden) nog niet gerealiseerd.	Speelplek voor honden in voorbereiding	
Woerden	Essenlaan	Realisatie in najaar 2014		Geen nieuwe ontwikkelingen	
Woerden	Fort Oranje / Meander	Realisatie in najaar 2014	Direct omwonenden van tevoren geïnformeerd. Protest omwonenden vanwege overlast hondenbezitters. Willen kleiner veld en verder van huizen af. Enkele omwonenden bezocht door ambtenaar en wethouder.	Alternatieve locaties zijn in onderzoek.	Tijdens bewonersavond is toegezegd dat het veld vervangen zal worden op een andere locatie (Bredius?).
Woerden	Grechtplantsoen	Realisatie najaar 2014	Klacht hondenbezitters: hekwerk op scheiding met sportveld is makkelijk te passeren voor honden. Bewonersavond is toegezegd.	Verplaatsing veld is gerealiseerd in het voorjaar van 2017	Resultaat bewonersbijeenkomst: veld graag verplaatsen naar noordelijk deel park en gedeeltelijk omheinen.

Woerden	Industrieweg	Realisatie najaar 2014	Bewoners Hortensiastraat 8 t/m 22 kijken op het veld uit en ervaren overlast. Brief van bewoners aan wethouder.	Geen nieuwe ontwikkelingen	
Woerden	Mr. Joekespad	Realisatie voorjaar 2016.	Na bewonersavond voor een andere locatie gekozen.	Veld gerealiseerd in winter 2016	
Woerden	Leidsestraatweg/ Hobbemastraat	Realisatie najaar 2014, aangepast in najaar 2015	Protest omwonenden omdat het veld direct tegen de achtertuin werd aangelegd. Extra gaas hekwerk evenwijdig aan achtererfgrens meer naar veld toe geplaatst. Inmiddels handtekeningenlijst van omwonenden binnen met het verzoek het veldje van deze locatie te verwijderen.	In het voorjaar van 2017 is het veld op de nieuwe locatie gerealiseerd. Daarbij is ook een pannavoetbalveldje aangepast. In de zomer van 2017 is het nieuwe veld in gebruik genomen en het veld op de oude locatie verwijderd.	Tijdens een bewonersavond is in het najaar van 2016 een nieuwe locatie voor het veld gekozen, bij de aansluiting Hobbemastraat-Leidsestraatweg.
Woerden	Molenvlietpark	Realisatie in najaar 2014	Bewoners alleen geïnformeerd.	Geen nieuwe ontwikkelingen	
Woerden	Sportpark Cromwijck	Realisatie in najaar 2014 (wens van wielierclub in 2016 om nog een bord te verplaatsen nog uit te voeren)	In 2015 nog bord verplaatst na klacht wielierclub. In 2016 nieuwe klacht van wielierclub binnen gekomen over aanwezig bord.	Geen nieuwe ontwikkelingen, op het verplaatsen van borden en afvalbakken na.	
Woerden	Weidepad	Realisatie najaar 2014	Bewonerswens is poort naast bestaand hekwerk.	Poort is in het voorjaar van 2017 gerealiseerd	
Zegveld	Clausstraat	Realisatie najaar 2014	Omwonenden per brief geïnformeerd. Momenteel loopt overleg met dorpsplatform over het hondenbeleid in Zegveld.	In overleg met het dorpsplatform is het veld in het najaar van 2016 verwijderd.	
Zegveld	Milandhof	Realisatie najaar 2014	Omwonenden per brief geïnformeerd. Gesprek met VVE naastliggend gebouw. Momenteel loopt overleg met dorpsplatform over het hondenbeleid in Zegveld.	Veld is in overleg met het dorpsplatform in het najaar van 2016 aangepast zodat het minder overlast geeft voor het aanliggende complex.	
Zegveld	Nieuwstraat	Niet gerealiseerd	Locatie bleek niet geschikt.	Geen nieuwe ontwikkelingen	

Hondenuitrenvelden Woerden centrum en west

Legenda

- Straatnamen NWB
- Hoofswegen (NWB)
- Gemeentegrenzen
- Topografische namen (Top10NL)
- Functioneel gebied (Top10NL punte)
  - ▲ camping, kampeervelden
  - sportterrein, sportcomplex
- Wegdeel (Top10NL lijnen)
  - gemeentelijk voerw
  - fietspad
  - voetpad
  - subweg
  - overig
- Inrichtingselement (Top10NL lijnen)
  - aanlegstager
  - boomrij
  - dam, koodam
  - golfzweving
  - heg, haag
  - netwerk
  - hoogspanningsleiding
  - muur
  - pickwerk
  - schelbaan
  - sluiskour
  - stuw
  - verkeerspleider
  - wegwijking
- Kade, wal (Top10NL)
- Spoorbaan (Top10NL)
  - trein
  - metro
  - tram
- Gebouwen (Top10NL)
  - huizenblok

GEOWEB

GeoWeb versie 6.1
Copyright © 2016 Esri Nederland B.V., Sweco Nederland B.V.

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend © 2016
Alle rechten voorbehouden

Auteur: auteur
Datum: 12-08-2017
Schaal: 1:10,000

Bijlage 3: Aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie, stand van zaken augustus 2017

In deze bijlage sommen we alle aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie op, en geven we per aanbeveling eronder aan wat ermee is gebeurd. In cursief de aanbeveling, eronder puntsgewijs de acties die erop genomen zijn.

Aanbevelingen uit het vorige rapport

Zorg voor een goede probleemanalyse en een goede nulmeting voor je beleid formuleert.

- ⇒ Verschillende beleidsmedewerkers hebben in het onderzoek aangegeven, dat hieraan meer aandacht wordt besteed.

Het beleid was in eerste instantie wellicht iets te generiek.

- ⇒ In Zegveld is er ruimte gegeven voor een eigen aanpak / aanpassingen op het hondenbeleid

Stakeholders waren onvoldoende betrokken bij het hondenbeleid.

- ⇒ Het uitgangspunt bij nieuw beleid is nu altijd wel: alleen in samenspraak met de betrokkenen. Liefst via de wijkplatforms.
- ⇒ De hondenklankbordgroep (nu Expertgroep Mens en Hond) is nog altijd actief, zij het minder dan in het begin. Dit komt deels door de nieuwe taakomschrijving (de groep adviseert nu op verzoek vanuit Gemeente), deels ook omdat de acute noodzaak om over veel zaken mee te denken momenteel minder is.

Betrek ook omwonenden die niet direct met het beleid te maken hebben, maar wel te maken krijgen met uitvoering of gevolgen ervan. In dit geval: de niet-hondenbezitters.

- ⇒ Dit is sinds de evaluatie voldoende gebeurd. In deze evaluatie is ook weer gepeild of niet-hondenbezitters nog behoefte hebben aan extra inspraak. Het lijkt erop dat dit niet het geval is.

Doordenk het hele beleidsproces, inclusief de implementatie- en beheerfase.

- ⇒ Dit lijkt op het eerste gezicht op orde, maar we hebben daarvoor geen 'harde bewijzen' gevonden (en daar binnen het kader van dit onderzoek ook niet naar kunnen zoeken). In financiële zin was het proces rond het hondenbeleid ten tijde van dit onderzoek nog niet op orde, want inzicht in de precieze beheerskosten bleek lastig.

Zorg voor een echt interactief beleidsproces.

- ⇒ Hierover kan qua beleidsvorming (nog) niet veel worden gezegd binnen het kader van dit onderzoek.
- ⇒ Qua beleidsaanpassingen is er veel gecommuniceerd. Dit is zeker een verbetering ten opzichte van de beleidsopstelling van een paar jaar geleden. Echter, over de communicatie bij wijzigingen in uitvoering zijn er nog altijd mensen die zich tekort gedaan voelen. Soms gaan er ook aantoonbaar dingen mis. Het besluit van de wethouder om een 'knoop door te hakken' in de Boekentuin roept hier en daar heftige reacties op: sommigen ervaren dit als een terugkeer naar eenzijdig beleid maken. Anderen vinden het juist positief dat de wethouder een eind maakt aan een discussie die nooit consensus had kunnen opleveren. NB. In de Tussentijdse evaluatie stond ook al de aanbeveling "Hoewel bestuurders de bevoegdheid hebben om zelfstandig wijzigingen aan te brengen in het beleid, is het aan te bevelen om dat zo veel mogelijk in overleg

met de opstellers van het beleid te doen”.³³ Onduidelijk is of hiermee ook de stakeholders buiten de gemeentelijke organisatie worden bedoeld.

Voor beleid als dit moet iemand met de juiste competenties vrij gezet worden die het project aanpakt en problemen oplost. Verder is een breed samengestelde projectgroep nodig, die ook tijd vrij gemaakt heeft voor het project.

- ⇒ Niet echt relevant voor deze evaluatie (er is sindsdien geen nieuw hondenbeleid opgesteld). In het kader van dit onderzoek hebben we niet kunnen nagaan of deze aanbeveling op andere beleidsterreinen wordt toegepast.

Zorg voor een helder toegekend budget.

- ⇒ Dat is er (nog) niet. Voor de realisatie van de toegezegde voorzieningen (en toegezegde wijzigingen) is – noodgedwongen - links en rechts geshopt binnen budgetten. Het is nog onduidelijk hoe budgettering in de beheerfase zal gaan, omdat beheer van deze voorzieningen vaak samenvalt met bijv. groenbeheer.

Toezeggingen moeten achteraf snel financieel afgetikt worden. Geen toezeggingen doen als niet duidelijk is of ze (financieel of anderszins) haalbaar zijn

- ⇒ Dit is met de wijzigingen sinds de Tussentijdse evaluatie niet gebeurd, deels ook omdat er weinig inzicht in de financiën is/was.

Zorg dat binnen de organisatie goed bekend is wie de projectleider is

- ⇒ Is inmiddels goed bekend binnen en buiten de organisatie

Bij een implementatie als deze hoort een communicatieplan inclusief een plan voor het participatieproces

- ⇒ Niet echt van toepassing op deze uitvoeringsfase, maar de indruk is dat beide plannen er niet zijn. De kwaliteit en doelgerichtheid van de communicatie houden daardoor sterk verband met degene die het doet.

Zorg bij de uitnodiging voor bewonersavonden of een stakeholdergroep dat je alle relevante bewoners of stakeholders uitnodigt

- ⇒ Niet echt van toepassing op deze uitvoeringsfase. Echter: kennis over wie de relevante spelers zijn, ontbreekt hier en daar of hangt sterk aan één persoon (i.p.v. dat de info verankerd is in de organisatie).

Schat tijdens de ontwerpfase van het beleid al de kans op nimby-reacties in en consulteer in die gevallen de burgers al in het begin van het planproces.

- ⇒ Niet echt van toepassing op de uitvoeringsfase. Echter: in de uitvoering hebben een aantal wijzigingen plaatsgevonden waarbij de bewoners onvoldoende vooraf zijn geconsulteerd. Dit betroffen echter wel allemaal kwesties waar vooraf heel veel discussie met stakeholders was geweest, en waar het onwaarschijnlijk was dat men tot een consensus zou kunnen komen.

Neem de tijd om mensen mee te krijgen, neem besluiten in fasen

- ⇒ Niet echt van toepassing op de uitvoeringsfase

De gemeente moet meer leren vertrouwen op zijn inwoners; meer faciliteren en soms wat sturen.

- ⇒ Het is in het kader van dit onderzoek niet zichtbaar dat met deze aanbeveling iets is gedaan. Door het breed ingezette beleid heeft de gemeente juist veel bewoners het gevoel te geven dat zij het beleid alleen hoeven te volgen. Een sociale taak (elkaar aanspreken of ondersteunen) hebben ze niet meer, lijkt de opvatting. Er is in de aanpak van het hondenbeleid weinig tot geen beroep gedaan op het zelfregulerend vermogen van groepen onderling, of op sociale controle en sociale stimulans. Het beleid wordt, hoewel het lijkt te werken, toch vooral ervaren als een eenzijdig ge- en verbodsbeleid. Gevolg is dat ook de handhaving van de regels nu bij de gemeente wordt neergelegd.

Maak (als gemeente) pas een keuze als argumenten van zowel honden- als niet-hondenbezitters tegen elkaar afgewogen zijn.

- ⇒ Dit lijkt in de uitvoeringsfase redelijk te lukken; waar mogelijk en relevant worden beide groepen gehoord.

---

³³ Tussentijdse evaluatie hondenbeleid, p. 21

Tijdens de bewonersavonden moet je geen dingen doen die je niet van tevoren hebt aangekondigd.

⇒ Niet van toepassing in deze fase

Zorg dat er mensen aan de implementatie meewerken die met commotie en agressie kunnen omgaan.

⇒ Niet van toepassing geweest in deze fase. Hier ligt wel een link naar handhaving

Neem een communicatieadviseur en notulist mee naar bewonersavonden.

⇒ Onduidelijk of dat van toepassing geweest is of gebeurd is.

De wijk- en dorpsplatforms zijn erg belangrijk in een implementatieproces als dit, als vertegenwoordigende organen.

⇒ Hieraan lijkt gehoor te worden gegeven. Wijk- en dorpsplatformvertegenwoordigers gaven voorheen aan zich nogal overvallen te voelen door nieuw beleid of besluiten, maar sinds de vorige evaluatie geven ze aan dat dat beter gaat. Ze worden over het hondenbeleid goed op de hoogte gehouden. Vraag is of dit vooral de verdienste is van de projectleider, of dat dit inmiddels in de organisatie is verankerd.

Geef inwonersgroepen bij oprichting al duidelijke taakomschrijvingen en spelregels (als de groep op initiatief van gemeente, Raad of College wordt opgericht).

⇒ Is het geval. De aanpassing van de taak / het mandaat van de hondenklankbordgroep is ook helder gecommuniceerd. Op dit punt is veel geleerd t.o.v. de Tussentijdse evaluatie.

Betrek de hondenklankbordgroep ook bij bewonersavonden.

⇒ Is gebeurd, is nu minder aan de orde.

De gemeente dient helder te hebben wanneer en hoe ze reageert op uitingen in de sociale media.

⇒ Er schijnt te worden gewerkt aan een social mediabeleid bij de gemeente. Rond de implementatie van het hondenbeleid leek het er echter op dat social media niet structureel in de gaten werd gehouden, en dat er (als er al op werd gereageerd) dit ad hoc gebeurde en de kwaliteit van de reactie afhankelijk was van degene die hem opstelde.

Sociale media proactief gebruiken: zelf publiceren en snel reageren.

⇒ Hiervan kwamen in het onderzoek een paar goede voorbeelden van naar boven. Onduidelijk is of die aanpak breed wordt gevolgd.

Goed nadenken over hoe om te gaan met natte velden.

⇒ Wordt over nagedacht, maar bij sommige velden is een oplossing om praktische en financiële redenen lastig.

Goed nadenken over geschikte plaatsen voor hondenpoepbakken.

⇒ Leek hier en daar nog mis te gaan tijdens de implementatie, maar wordt na evt. meldingen via KCC of wijkplatforms nu snel aangepakt.

Na de volledige implementatie van het beleid kan een nieuwe evaluatie uitgevoerd worden waarbij meer gekeken wordt of het beleid in de praktijk werkt. Hierbij kan meer gewerkt worden met tellingen en metingen in het veld.

⇒ Deels voldoet deze evaluatie hieraan. Voor gedegen tellingen en metingen ontbrak echter de tijd, het geld en was de periode (zomervakantie) ongeschikt. Echter, waar mogelijk zijn wel observaties gedaan en er zijn veel interviews afgenomen die voornamelijk over ervaringen met het beleid gingen.

Probeer meer te denken vanuit de bewoner/gebruiker en minder vanuit de wensen, de mogelijkheden en de onmogelijkheden van de gemeentelijke organisatie.

⇒ Hier zijn nog wel wat flinke stappen te maken. Bij de inrichting van de hondenuitrenvelden lijkt er nog onvoldoende nagedacht te zijn over het daadwerkelijke gebruik (zie kanttekeningen van hondenbezitters bij de inrichting van de uitrenvelden) en bij het beheer wordt nog veel gedacht vanuit (on)mogelijkheden en wordt veel gedacht in generieke schema's/onderhoud voor de hele gemeente.

Bijlage 4: Overzicht alle conclusies en aanbevelingen uit dit rapport

In deze bijlage staan alle conclusies en aanbevelingen uit dit rapport weergegeven. De algemene conclusies worden aan het begin weergegeven. De overige conclusies en aanbevelingen zijn gerangschikt per themahoofdstuk.

Conclusies algemeen

Verloop implementatie hondenbeleid in 2016-2017

Het proces van implementatie is sinds de Tussentijdse evaluatie verbeterd. De aanstelling van een projectleider heeft bijgedragen aan het beheersen van de ontstane commotie, het leggen van betere contacten en het aanleggen van praktische voorzieningen.

Verstandig is ook geweest om op sommige locaties pas op de plaats te maken met de aanleg, en de periode na de Tussentijdse evaluatie te gebruiken om tot een betere locatiekeuze en uitwerking te komen.

Dat laatste gaat nog niet overal goed. Ook na de Tussentijdse evaluatie komt het op een enkele locatie nog voor dat een uitrenveld niet handig wordt aangelegd. Meldingen daarover worden inmiddels wel sneller opgepakt.

De ambtenaren die betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling en implementatie van het hondenbeleid, zijn er in meerderheid van doordrongen dat beleidsontwikkeling in het algemeen interactiever moet, zeker bij onderwerpen die mensen in hun dagelijks leven raken en - dus - emotie kunnen oproepen. Input van inwoners en maatschappelijke groeperingen en organisaties kan de kwaliteit en haalbaarheid van beleid sterk verbeteren. Dat besef is er, en de lessen uit de implementatie van het Hondenbeleid worden door de geïnterviewde beleidsambtenaren ook in de praktijk gebracht.

De in 2015 ontstane commotie heeft wel veel schade gedaan aan de kwaliteit van het contact tussen Gemeente, inwoners en wijk- en dorpsplatforms. Het herstel van dat vertrouwen is ingezet, maar het zal nog veel investering vergen om dat bij alle groepen op niveau te krijgen en te houden. Benaderbaarheid, duidelijkheid en communicatie met alle betrokkenen kan verder helpen. Op al deze punten is nog winst te behalen. Tevreden stellen van iedereen is onmogelijk, maar een goed beeld van alle voors en tegens van het beleid is essentieel om faire afwegingen te kunnen blijven maken.

Opvolging van aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie

Veel aanbevelingen die werden gedaan in de Tussentijdse evaluatie, hebben betrekking op het proces van beleidsontwikkeling. Deze evaluatie ging primair over de implementatieperiode van 2016-2017. Aanbevelingen voor beleidsontwikkeling zijn voor zover ze naar voren kwamen in het onderzoek, meegenomen in het rapport.

Niet alle aanbevelingen konden in de periode 2016-2017 worden opgevolgd, omdat een deel van de aanbevelingen gaan over processen die in die periode niet speelden.

In de bijlagen is een overzicht opgenomen van alle aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie, met een beschrijving van wat daarmee in de periode 2016-2017 is gebeurd. Hier gaan we kort in op wat er is gedaan met de aanbevelingen die betrekking hebben op het proces in de periode 2016-2017.

Aanbevelingen om beter te communiceren met omwonenden en stakeholders ook bij de uitvoering beter te betrekken, zijn deels opgevolgd. De intentie was er zeker, maar in de uitvoering zijn nog steken gevallen. Niet alle stakeholders worden goed op de hoogte gehouden van wijzigingen in de uitvoering of planning. Wel is er veel geïnvesteerd in contacten met stakeholders en platforms door de projectleider en verschillende wijkambtenaren. We kunnen over het algemeen stellen dat de weg naar herstel van vertrouwen, op het onderwerp hondenbeleid, deels is ingezet.

De aanbeveling om ook de beheerfase vooraf goed te doordenken, was eerder niet opgevolgd. Inmiddels is dat meer op orde, maar nog niet geborgd in adequate beheerplannen.

Budgettair is er nu wel iets veranderd: er is een budget voor de uitvoering in 2016-2017, en voor het beheer van de voorzieningen daarna. Het opstellen van een budget voor de beheerfase heeft echter haken en ogen: kosten en inzet zijn vaak niet eenduidig aan het hondenbeleid toe te kennen. Definitief inzicht in wat het hondenbeleid nu daadwerkelijk heeft gekost, vergt diepgaander boekhoudkundig onderzoek dan in het kader van dit evaluatieonderzoek mogelijk was.

Van een (aanbevolen) communicatieplan voor de implementatie is nog geen sprake. Wel zijn er in 2015 harde communicatielessen geleerd, en is de aanpak van communicatie aangepast. Er is verbetering, maar de communicatie is nog niet altijd op orde: berichten over wijzigingen bereiken nog niet altijd alle betrokkenen.

De aanbevelingen om de praktische kanten van de uitvoering goed te doordenken en daarbij input van betrokkenen te zoeken, is opgevolgd. In bijna alle gevallen ging dit in de periode 2016-2017 goed, en bij 'missers' (ongeschikte omheiningen, onhandige locaties voor bakken) werd sneller gereageerd. Op onderdelen is verbetering nog mogelijk (mits financieel haalbaar).

Werking van het beleid: zijn de doelstellingen gehaald?

De doelstelling om regels voor het uitlaten van honden te verhelder en vast te leggen is duidelijk gehaald. Iedereen die we in het kader van dit onderzoek hebben gesproken, is op de hoogte van de regels. Bij alle hondenuitrenvelden is ook duidelijke bebording voorhanden.³⁴

De doelstelling om voorzieningen te realiseren, is grotendeels gehaald.

Bijna alle uitrenvelden zijn inmiddels gerealiseerd. Voor de overige velden zijn nu duidelijke plannen. Op de kwaliteit en adequaatheid van de voorzieningen wordt wel breed kritiek geuit. Bij het ontwerp van de velden is weinig kennis meegenomen over hondengedrag en behoeften van honden en baasjes. De mogelijkheden tot los lopen zijn verder zeer beperkt. Hoewel formeel toegestaan buiten de bebouwde kom, is los lopen van de hond daar vaak niet veilig.

---

³⁴ De projectleider hondenbeleid heeft nog de suggestie gedaan om ook de opruimplicht op de borden te vermelden. Die staat er nu niet op, omdat die overal geldt.

Omdat de mogelijkheden zo beperkt zijn, worden de velden wel gebruikt. Hondenbezitters geven dat ze aan de velden waarschijnlijk vaker zouden gebruiken als de opruimplicht daar niet zou gelden. Dat impliceert wel meer inzet en kosten voor schoonhouden.

Alle afvalbakken zijn inmiddels geplaatst en staan, na overleg met stakeholders, ook op praktische plaatsen.

Het beheer van de voorzieningen kan nog duidelijk worden verbeterd. Verschillende hondenuitrenvelden worden snel vuil. Ondanks de opruimplicht is regelmatige schoonmaak daar noodzakelijk om de velden goed begaanbaar te houden, aldus veel geïnterviewde hondenbezitters.

De doelstelling om de kosten die verband houden met de hondenbelasting inzichtelijk te houden, is niet gehaald. De opbrengst van de hondenbelasting is prima te achterhalen. We vermoeden echter dat hier ook bedoeld werd de kosten van het hondenbeleid helder te krijgen. Dat is nog niet haalbaar, en zal dat ook op termijn waarschijnlijk niet zijn.

“Vermindering van de ergernis over hondenpoep en de vervuiling van de openbare ruimte door uitwerpselen” was de vierde beleidsdoelstelling. Deze doelstelling wordt in algemene zin bereikt; de ergernis over hondenpoep neemt meetbaar af. De vraag is alleen in hoeverre dat een gevolg is van het beleid. Hoewel daarover nooit harde uitspraken te doen kunnen worden, is de conclusie op basis van de in dit onderzoek verzamelde gegevens dat het beleid vooral de maatschappelijke norm dat “hondenpoep niet kan” heeft versterkt. Daarnaast is er nu de mogelijkheid tot handhaving. Dit heeft deels een afschrikkend effect, maar in de praktijk is handhaven op dit punt nauwelijks mogelijk. Het beleid heeft wel geleid tot veranderingen in de locaties van de zogenoemde hondenpoep-hotspots. Op sommige locaties blijft er sprake van overlast. Dit zijn vaker locaties die vooral worden gebruikt door hondenbezitters. Omdat de tolerantie voor hondenpoep ook afneemt, blijft het aantal meldingen hierover relatief hoog, maar het aantal locaties waarover de meldingen gaan, neemt af.

De laatste doelstelling van het beleid was “hondenpoep niet toestaan op plekken in de openbare ruimte worden die worden gebruikt voor recreëren en spelen”. Deze doelstelling is gehaald. Alle geïnterviewden in dit onderzoek, inclusief de BOA's, geven aan dat dit (bijna) nooit meer voorkomt. Er komen ook amper meldingen over binnen. Ook bij dit punt kan overigens de vraag worden gesteld in hoeverre dit een gevolg is van het beleid, en in hoeverre van een zich ontwikkelende maatschappelijke norm.

Neveneffecten van het hondenbeleid

In de praktijk, maar vooral ook in de beleving van hondenbezitters, zijn de mogelijkheden voor honden om los te lopen sterk beperkt sinds de invoering van het hondenbeleid. De plekken waar het mag, zijn volgens veel hondenbezitters niet veilig voor de hond en voldoen in hun beleving dus niet. De wensen en behoeften van hondenbezitters, en overwegingen van dierenwelzijn, zijn volgens deze groep onvoldoende meegenomen in de vaststelling van dit beleid.

Sinds de komst van het hondenbeleid scheiden verschillende groepen zich duidelijker in de openbare ruimte. Mensen die geen loslopende honden willen tegenkomen, weten nu welke plekken ze moeten mijden. Hondenbezitters die liever geen loslopende honden van anderen tegenkomen (of bepaalde typen honden willen mijden) kunnen dat doen door bij drukte de uitrenvelden te mijden. Let wel: er is dan geen direct alternatief voorhanden. De overlast door loslopende honden en uitwerpselen neemt over het algemeen af. Waar zich dat nog wel voordoet, is het vaker op plekken die gebruikt worden door hondenbezitters.

Het beleid heeft de mogelijkheid tot handhaving in het leven geroepen, maar de behoefte eraan tegelijk vergroot. Nu het beleid er is, wordt vaker een beroep gedaan op handhaving, en wordt er minder gereguleerd via de sociale controle. De felle discussie over het hondenbeleid heeft daaraan bijgedragen.

Alle commotie rond het hondenbeleid heeft flinke schade gedaan aan de communicatie en het vertrouwen tussen Gemeente enerzijds en platforms en inwoners anderzijds. Het herstel daarvan is ingezet, maar heeft ook veel kosten en inzet gevergd. Inzet op herstel blijft de komende tijd van belang.

Die commotie heeft er tegelijk toe geleid dat er binnen de gemeentelijke organisatie een duidelijker focus is ontstaan op de noodzaak van het betrekken van alle relevante stakeholders bij beleidsontwikkeling en -aanpassing.

De bereidheid om hondenbelasting te betalen is verder onder druk komen te staan. Het draagvlak is sinds de komst van het hondenbeleid verder afgenomen.

Afweging van investeringen en resultaten

Over het algemeen kunnen we stellen, dat het beleid in eerste instantie te generiek is ingezet. Deels is het nog altijd te generiek. Op bepaalde plaatsen was geen behoefte aan beleid; de bestaande afspraken voldeden. Op andere plaatsen zijn te veel uitreinvelden voorzien of aangelegd. De kosten voor onderhoud en handhaving die daaruit voorkomen, hadden kunnen voorkomen. Bovendien heeft het te generieke beleid bijgedragen aan de ontstane commotie en alle daaruitvolgende schade.

Beleid schept ook verwachtingen. De inzet op het verminderen van ergernis door hondenpoep heeft de indruk gewekt dat er wordt ingezet op "100% schoon". De verwachting dat alle hondenpoepoverlast verdwijnt, kan echter niet worden waargemaakt. Overlast zal altijd blijven, omdat er altijd mensen zullen blijven die het beleid weigeren na te leven en handhaving praktisch moeilijk is.

Het hondenbeleid heeft een paar problemen opgelost, maar was wellicht een te zwaar middel hiertoe. Door het beleid zo generiek in te steken, heeft de Gemeente de mogelijkheid laten liggen om meer te reguleren via de sociale controle en zichzelf een zwaardere taak toegediend in de handhaving. Waarschijnlijk had met minder inzet op de aanleg van voorzieningen ook een vermindering van de ergernis door hondenpoepoverlast tot stand gekomen.

De aanlijnplicht heeft slechts beperkt een probleem opgelost, nl. voor mensen die loslopende honden willen mijden. Voor een groot deel van de hondenbezitters was het aanlijnen van de hond binnen de bebouwde kom al een kwestie van fatsoen, en lieten ze de hond daar zelden los, of alleen wanneer ze de hond goed onder controle hadden. Klachten over loslopende honden waren er ook weinig. De aanlijnplicht heeft - zoals we zagen - voor hondenbezitters wel een probleem opgeleverd.

Aanleg voorzieningen voor het Hondenbeleid

Conclusies en aanbevelingen

De implementatie van voorzieningen rond het nieuwe Hondenbeleid nadert zijn einde, maar is nog niet helemaal afgerond. Enkele hondenuitrenvelden moeten nog worden aangelegd. De plannen daarvoor zijn inmiddels wel voorhanden.

De commotie rond de aanleg van de uitrenvelden is bij de meeste velden gaan liggen. Afwachten is nog hoe het recente besluit rond de Boekentuin zal uitwerken. Alle overige (geplande) uitrenvelden lijken inmiddels geaccepteerd te zijn en redelijk tot goed gebruikt te worden. Als men het gebruik van de uitrenvelden verder wil stimuleren, dan kunnen verdere ingrepen overwogen worden.

Alle afvalbakken zijn geplaatst en de gekozen locaties zijn goed; ze voldoen aan de behoefte. Alle afvalbakken zijn ook opgenomen in de schoonmaakrondes. Hier en daar lijkt een aanpassing daarin nog wenselijk.

Het proces van implementatie is sinds de Tussentijdse evaluatie redelijk verlopen. De komst van de projectleider Hondenbeleid heeft bijgedragen aan het beheersen van de ontstane commotie en het voorkomen van verdere fouten in planning en uitvoering. De vertraging die het faillissement van de aannemer opleverde, had niet kunnen worden voorkomen.

Kanttekeningen zijn er echter ook. De aanbevelingen die in de Tussentijdse Evaluatie zijn gedaan, zijn niet allemaal opgevolgd. Vooral de aanbeveling om goede locatiestudie te doen en tijdig de input van omwonenden en betrokkenen te vragen, is niet in alle gevallen opgevolgd. Vooral rond de velden in Kamerik en Harmelen is dit aan de orde geweest, aldus de platformvertegenwoordigers.

Naleving van het hondenbeleid: hondenbezitters aan het woord

Conclusies

De opruimplicht wordt begrepen en grotendeels nageleefd, binnen grenzen. Praktische overwegingen leiden er wel toe dat hier en daar concentratie van poepoverlast ontstaat, met name op de uitrenvelden.

De regels worden door de meerderheid netjes nageleefd. Een kleine groep lapt alles aan de laars, maar dat was voor de introductie van het hondenbeleid ook al zo. Hier helpt alleen regelmatige en stevige handhaving.

Er is veel weerstand tegen de algemene aanlijnplicht, die als te generiek en beperkend wordt ervaren. Het naleven van de aanlijnplicht komt vooral voort uit angst voor boetes.

Het perspectief van het hondenwelzijn ontbreekt grotendeels in hondenbeleid.

Hondenbezitters ervaren een sterke beperking van de mogelijkheden om te wandelen met de hond.

Drukke hondenuitrenvelden kunnen leiden tot agressie tussen honden onderling en tot blafoverlast voor de omgeving.

Veel hondenbezitters mijden de uitrenvelden zoveel mogelijk, of op bepaalde (drukke) tijdstippen.

Het hondenbeleid leidt er op een aantal punten toe dat met name de hondenbezitters overlast ervaren van honden en hondenpoep.

De komst van de hondenuitrenvelden en de aanlijnplicht heeft er deels toe geleid dat groepen zich van elkaar scheiden: hondenbezitters treffen elkaar (noodgedwongen) op één plek, niet-hondenbezitters weten waar ze weg moeten blijven als ze honden willen mijden.

Aanbevelingen en suggesties

Gezien de grote weerstand en de verschillende argumenten tegen de algemene aanlijnplicht is het raadzaam te onderzoeken of er gebieden zonder aanlijnplicht kunnen worden aangewezen.

Benadruk in de gemeentelijke communicatie het sociale aspect van de opruimplicht. Poep laten liggen, dat doe je gewoon niet meer, is de brede consensus.

Communiceer duidelijk wat er wordt uitgegeven aan voorzieningen rond het hondenbeleid.

Vaker schoonmaken kan het gebruik van de velden stimuleren.

Onderzoek of op de uitrenvelden meer speelattributen voor honden kunnen worden gerealiseerd.

Vermindering van ergernis en aantal klachten

Conclusies

De overlast door hondenpoep binnen de bebouwde kom neemt al jaren af. Het hondenbeleid heeft die maatschappelijke norm verder onderstreept en de mogelijkheid tot handhaving in het leven geroepen.

De overlast door hondenpoep op speel- en recreatielocaties is zeer sterk afgenomen. Gesteld mag worden dat deze beleidsdoelstelling is gehaald.

De tolerantie voor overlast door hondenpoep neemt ook af. Waar het nog voorkomt, wordt dat vaker gemeld (hotspots).

Sinds de invoering van het hondenbeleid zijn er een paar nieuwe hondenpoep-hotspots ontstaan. Op sommige hondenuitrenvelden is regelmatig sprake van overlast. We kunnen stellen dat de overlast door hondenpoep (die in zijn totaliteit dus afneemt) nu vaker plaatsvindt op plaatsen waar vooral hondenbezitters er last van hebben.

Gedurende de implementatie heeft de Gemeente goed gereageerd op verzoeken op de plaatsing van extra bakken.

De reiniging van de afvalbakken is grotendeels op orde. Op een paar plekken (vaak nieuwe hotspots) zou dit nog wat regelmatigiger mogen.

Aanbevelingen

De BOA's geven aan de hondenpoephotsspots buiten de uitrenvelden goed in beeld te hebben en raden aan, daar vaker te surveilleren, liefst in burger.

Om de overlast buiten de hondenuitrenvelden te beperken, suggereren sommige respondenten om de opruimplicht op de uitrenvelden te laten vallen. Die velden moeten dan wel regelmatigiger worden schoongemaakt, liefst met de gluton.

Overlast door loslopende honden

Conclusies

De aanlijnplicht buiten de hondenuitrenvelden maakt het mogelijk om - als men dat wil - loslopende honden te mijden. In die zin scheidt de maatregel groepen van elkaar. Het probleem van honden die andere honden aanvallen, wordt door de aanlijnplicht ook beperkt. In die zin heeft de aanlijnplicht bestaande problemen opgelost.

Aan de behoefte van hondenbezitters om veilig te kunnen wandelen met de hond los, is in het beleid onvoldoende tegemoet gekomen.

Suggesties en aanbevelingen

Onder hondenbezitters is er een grote behoefte aan mogelijkheden om - veilig - zonder lijn te kunnen wandelen met de hond. Vanuit het oogpunt van de behoeften van hondenbezitters en van dierenwelzijn kan men overwegen om de aanlijnplicht op sommige locaties binnen de bebouwde kom en in natuurgebieden te laten vallen. Des te meer omdat loslopende honden voor de introductie van het beleid geen groot probleem leken te vormen. Dan moet wel goed worden nagedacht over geschikte locaties. En moet er helder worden gecommuniceerd over de nieuwe regels (ook middels bebording).

Een suggestie die in de loop van dit onderzoek werd gedaan, is om loslopen van honden in parken en natuurgebieden toe te staan binnen bepaalde tijdslots. Zo blijft de mogelijkheid bestaan om loslopende honden te vermijden, en wordt wel aan de behoefte van hond en hondenbezitter tegemoet gekomen.

Communicatie

Conclusies

De positionering van het hondenbeleid als “nieuw” heeft de communicatie daaromtrent vanaf het begin op achterstand gezet. Vooral hondenbezitters hadden - formeel onterecht overigens, maar in de praktijk begrijpelijk - het gevoel dat hen “iets werd afgenomen”. Als Gemeente wordt je daardoor in de verdedigende rol gedwongen. Beter was het geweest om helder te maken dat het beleid voor het overgrote deel de bestaande regels bekrachtigde.

De communicatie met betrokkenen rond de uitrenvelden en met de wijkplatforms is sinds de Tussentijdse evaluatie verbeterd. Het gaat echter nog niet altijd goed. In 2016-2017 is het, volgens een aantal geïnterviewden, nog een paar keer voorgekomen dat groepen omwonenden over het hoofd worden gezien bij de communicatie van wijzigingen in de (voorgenomen) aanleg van uitrenvelden.

Sinds de Tussentijdse evaluatie is de Gemeente aantoonbaar sneller gaan reageren op vragen en verzoeken rond de uitrenvelden en afvalbakken.

De discussie rond het hondenbeleid leidt ertoe dat veel geïnterviewden in het onderzoek kanttekeningen plaatsen bij de benaderbaarheid van de Gemeente in het algemeen. Betrokkenen die de opstelling van de gemeentelijke organisatie bij de uitrol van het hondenbeleid zagen als desinteresse, gebrek aan kennis van de plaatselijke situatie en gebrek aan contact, zien dat vaak als een algemener probleem dat ook andere beleidsgebieden raakt. De kwaliteit van contact tussen inwoners, platforms en (beleids)ambtenaren lijkt vaak sterk af te hangen van de persoonlijke inzet van medewerkers en betrokkenen. Betere borging binnen de organisatie is aan te raden. En is goed mogelijk: de kennis en wil binnen de Gemeente is, bleek in dit onderzoek, wel degelijk voorhanden.

Duidelijkheid over wijzigingen in uitvoering blijft in de laatste fase van de aanleg van de uitrenvelden heel belangrijk. Als er nog geen besluit is, dan is duidelijkheid nodig over de termijn waarop dat kan worden verwacht. En het is raadzaam voldoende, maar niet te veel ruimte te geven voor discussie. Als standpunten eenmaal helder zijn verwoord, is het vaak niet meer constructief om nog meer ruimte te geven om standpunten te ventileren.

Sinds de Tussentijdse evaluatie communiceert de Gemeente via social media vrijwel alleen nog over inhoudelijke wijzigingen in de aanleg. Dat is - in het verlengde van wat hierboven is gesteld - verstandig. Niet op elke uiting hoeft te worden gereageerd.

De communicatie met wijk- en dorpsplatforms had bij de introductie van het Hondenbeleid 2015-2024 een deuk opgelopen. Inmiddels is het contact met de platforms grotendeels hersteld. Vanuit de platforms komt het geluid dat zij de indruk hebben dat de Gemeente heeft geleerd van de initiële commotie rond de introductie van het beleid.

Binnen de Expertgroep Mens en Hond is veel kennis voorhanden over hondengedrag en de ervaringen van hondenbezitters, die bij kunnen dragen aan het succesvol uitvoeren van het beleid. De daar aanwezige kennis is voor een deel een aanvulling op de kennis die binnen de gemeentelijke organisatie voorhanden is.

De beleidsdoelstelling “het verduidelijken en vaststellen van de regels voor het uitlaten van honden” is gehaald. De regels zijn vrijwel iedereen duidelijk.

Aanbevelingen

Blijf alert op de communicatie van wijzigingen in aanleg van uitrenvelden (voor zover nog van toepassing).

Achterhaal hoe het kan voorkomen dat niet alle betrokkenen op de hoogte worden gesteld van nieuwe ontwikkelingen in de aanleg van de uitrenvelden. Voorkom dat soort omissies bij toekomstige wijzigingen in de plannen.

Blijf investeren in contact met betrokkenen en wijk- en dorpsplatforms. Uitleggen wat er gaat gebeuren of wat er fout gaat, is niet genoeg. Het herstellen van contact en laten merken dat de Gemeente dat serieus neemt, is van belang na de schade die is ontstaan bij de introductie van het beleid. Vertrouwen komt te voet en gaat te paard.

Wees duidelijk over besluiten of over de termijn waarop die worden genomen. Communiceer die aan een ruime groep omwonenden. Voorkom dat de communicatie zich alleen richt op stakeholders die zich eerder in de discussie hebben gemeld.

Geef voldoende ruimte aan discussie, maar sluit die wanneer er geen nieuwe standpunten meer worden ingebracht en de discussie een herhaling van zetten wordt. Wees vervolgens helder over wanneer een besluit mag worden verwacht.

Het blijft raadzaam om, waar nodig, de kennis die binnen de Expertgroep Mens en Hond voorhanden is, actief te zoeken en te benutten.

Verschillen in werkwijze en organisatie, tussen de wijkplatforms en de Gemeente, blijven aandachtspunten in de samenwerking. Wees je er als Gemeente van bewust dat wijk- en dorpsplatforms kwesties in hun samenhang behandelen, terwijl de Gemeente op inhoudelijke thema's is georganiseerd. Investeren in de rol en positie van wijkambtenaren lijkt aan te raden.

Handhaving

Conclusies

Handhaving van de opruim- en aanlijnplicht is belangrijker geworden. De sociale controle onderling neemt af. Deels omdat er nu beleid is, en deels omdat de groep die zich niet aan de regels houdt, zich weinig ontvankelijk toont voor opmerkingen en verzoeken van andere burgers. Hier helpt alleen een hoge pakkans, maar dat is op dit moment niet haalbaar. De capaciteit ontbreekt en controle in uniform leidt automatisch tot een lage pakkans.

Vrijwel alle geïnterviewden (inclusief veel hondenbezitters) zouden frequentere controle door de BOA's wenselijk vinden.

Verschillende hondenbezitters geven aan dat er bij sommige BOA's kennis over hondengedrag ontbreekt, wat soms leidt tot onpraktische adviezen of waarschuwingen.

De aanpak om via groenbeheer poeppoverlast op bepaalde locaties tegen te gaan, lijkt te werken.

Aanbevelingen

De overlast door hondenpoep lijkt de afgelopen jaren al flink afgenomen. Om de resterende overlast terug te dringen, is het nodig de pakkans op overtredingen te verhogen. Dat zou kunnen door de BOA-capaciteit uit te breiden en (vaker) ongeüniformeerd te surveilleren. Daaraan hangt - uiteraard - een prijskaartje. Of de BOA-capaciteit kan en moet worden uitgebreid, is een bestuurlijke afweging.

Handhaaf de aanpak om via groenbeheer uitlaat- en opruimgedrag te beïnvloeden.

Financiën

Conclusies

Het ontbreken van voldoende budget om het hondenbeleid te implementeren, heeft er noodgedwongen toe geleid dat uitgaven onder allerlei verschillende posten zijn geboekt. Het was in het kader van dit onderzoek niet mogelijk om precies uit te pluizen wat er aan het hondenbeleid is uitgegeven in de periode 2016-2017. Ook voor het beheer in de komende periode zijn de kosten niet helder, omdat dingen die in het kader van het hondenbeleid worden gedaan, vaak ook andere beleidsdoelen dienen. Definitief inzicht in de kosten is dus moeilijk te achterhalen.

Het hondenbeleid heeft geleid tot nieuwe, structurele kosten voor beheer, onderhoud en handhaving. Voor een deel waren die kosten niet nodig.

De komst van het hondenbeleid heeft geleid tot minder bereidheid om hondenbelasting te betalen. Die bereidheid is al laag, en ontduiking is relatief eenvoudig. Heldere communicatie over welke uitgaven worden gedaan voor het hondenbeleid zou kunnen helpen, maar is lastig (zie boven). Te verwachten is dat de discussie over de hondenbelasting blijft aanhouden.

Aanbevelingen

Om de bereidheid tot het betalen van hondenbelasting te stimuleren en verdere ontduiking tegen te gaan, kan het helpen om definitief inzichtelijk te maken welke kosten de Gemeente maakt om het houden en uitlaten van honden te faciliteren. Daarnaast kan het volgen van honden via een chip ontduiking tegengaan. Of dat haalbaar is, is echter de vraag. Het zal niet bijdragen aan de positieve motivatie om te betalen.

Pas het beheerplan rond de uitrenvelden en afvalbakken zo aan, dat het plan weer aansluit bij de ontstane realiteit.

Hou het draagvlak voor de hondenbelasting in de gaten. Om het bestaande draagvlak ervoor te bewaren, is ten minste nodig om burgers goed te informeren over de uitgaven die de Gemeente doet om hondenbezit te faciliteren. Meer innovatieve ingrepen, of afschaffing, zijn thema's die de komende tijd ook vrijwel zeker een rol zullen spelen in de discussie.

Beleidsontwikkeling

Conclusies

De Gemeente lijkt goed doordrongen van de lessen die zijn geleerd bij de introductie van het Hondenbeleid. Nog niet alle aanbevelingen uit de Tussentijdse evaluatie zijn in de periode 2016-2017 opgevolgd, maar dat komt voort uit praktische en organisatorische overwegingen. De kennis en wil om dit soort processen voortaan beter aan te pakken, is aanwezig.

De contacten met de Woerdense samenleving kunnen verder worden versterkt, en beter geborgd. Benaderbaar zijn als overheid is zowel belangrijk voor het contact met de inwoners, als voor de kwaliteit van de beleidsontwikkeling.

Media

In de loop van de opstelling en implementatie van het hondenbeleid is de aandacht in de media verschoven van de inhoud van het beleid naar discussies rond “poppetjes” en locaties.